

การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา
ของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต

นางสาวอรรณิกา อุกฤษณ์บุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและเพิ่มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE GROWTH OF PUBLIC ADMINISTRATION EDUCATION AT THE GRADUATE LEVEL
IN THAILAND: PROBLEMS AND FUTURE PROSPECTS

Miss Anthiga Uthaiboot

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration

Department of Public Administration

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การขยายตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับ

บัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและ

แนวทางในอนาคต

โดย

นางสาวอรรณิกา อุตัยบุตร

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.พิทยา บวรวัฒนา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วันชัย มีชาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิทยา บวรวัฒนา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลาหวิเชียร)

อันทิกา อุทัยบุตร : การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต. (THE GROWTH OF PUBLIC ADMINISTRATION EDUCATION AT THE GRADUATE LEVEL IN THAILAND: PROBLEMS AND FUTURE PROSPECTS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.พิทยา บวรวัฒนา, 195 หน้า.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย และเพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบอันเนื่องมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนดังกล่าว พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยคณาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผู้บริหารจากสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา และนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอกจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการแจกแบบสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติเพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนประกอบการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วเนื่องมาจากการสนับสนุนและความต้องการจากหน่วยงานภาครัฐ ค่านิยมและความต้องการของนักศึกษา และความเห็นแก่ตัวและมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย โดยผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรที่ไม่มีมาตรฐานและคุณภาพนั้นส่งผลให้นักศึกษาที่จบการศึกษาไม่มีคุณภาพ และเจตนาารมณ์ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพถูกบิดเบือนไป สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหา นั้น ควรจะมีการสร้างจิตสำนึกที่ดีและปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่มหาวิทยาลัย นักศึกษา ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบจากภาคประชาชน

ภาควิชา.....รัฐประศาสนศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....รัฐประศาสนศาสตร์.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา....2555.....

5280744024 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEYWORDS : GROWTH OF PUBLIC ADMINISTRATION EDUCATION / STANDARD
AND QUALITY OF PUBLIC ADMINISTRATION EDUCATION

ANTHIGA UTHAIBOOT : THE GROWTH OF PUBLIC ADMINISTRATION
EDUCATION AT THE GRADUATE LEVEL IN THAILAND : PROBLEMS AND
FUTURE PROSPECTS. ADVISOR : ASSOC.PROF. BIDHYA
BOWORNWATHANA, Ph.D, 195 pp.

This study investigates the causes and consequences of the rapid expansion of public administration education at the graduate level in Thailand. The study will also analyze the ways to handle the negative consequences arising from the expansion. The populations and samples of the study are: PA teachers, executives of the educational organization which monitors the standard and quality of graduate studies in Thailand, and MPA and PH.D students in both public and private universities. The research methods used are: documentary research, in-depth interviews and survey research. The study concludes that the causes of PA educational growth originate from the need of government for qualified personnel and the growing popularity among Thais to enroll in MPA programs. Another reason for the growth of PA graduate studies is that several universities are driven by profit-making goals. As a result, the standard and quality of PA graduate studies has fall short of conventional standard as prescribed by the Office of the Higher Education Commission. To improve the standard and quality of PA graduate education in Thailand we need to encourage moral consciousness and cultivate proper values among university administrators, teachers, and students. More citizen participation should be encouraged to be involved in checking and monitoring the standard and quality of public administration education in Thailand.

Department : Public Administration Student's Signature

Field of Study : Public Administration Advisor's Signature

Academic Year : 2012.....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดีท่ามกลางการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากบุคคลผู้มีพระคุณมากมาย ดังนี้

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.พิทยา บวรวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เป็นทั้งแบบอย่างในฐานะนักวิชาการที่ดี และอาจารย์ที่ปรึกษาที่เปี่ยมด้วยเมตตา ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำและความช่วยเหลือแก่ผู้ศึกษาตลอดมา อีกทั้งยังเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ก่อเกิดหัวข้อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วันชัย มีชาติ และรองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลาหวิเชียร ที่ให้เกียรติมาเป็นคณะกรรมการวิทยานิพนธ์และกรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้มีส่วนเติมเต็มให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐประศาสนศาสตร์และผู้บริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำในประเทศไทยทุกท่าน ผู้บริหารระดับสูงและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านจากสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา ตลอดจนนิสิต นักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่าน สำหรับความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพการณ์ของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง ผู้เป็นกำลังใจและแรงสนับสนุนสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นทำการศึกษาวิจัยจนจบจนการศึกษาวิจัยนี้แล้วเสร็จ และขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านสำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือที่มีให้แก่กันมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามของการศึกษา.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.5 นิยามศัพท์ของการศึกษา.....	4
1.6 สมมติฐานนำในการศึกษา.....	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.8 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการศึกษา.....	7
บทที่ 2 แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 พัฒนาการของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์.....	9
2.1.1 จุดเริ่มต้นของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์.....	9
2.1.2 พัฒนาการการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย.....	12
2.2 สภาพการณ์การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา.....	18
2.2.1 แนวทางการจัดการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน.....	18
2.2.2 ปัญหาและความท้าทายที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย.....	24
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับ บัณฑิตศึกษาในประเทศไทย.....	34
2.4 แนวทางนำไปสู่คำตอบของการศึกษา.....	39

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	41
3.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	41
3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	44
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทที่ 4 ข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบัน.....	48
4.1 ข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโท.....	55
4.1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร.....	57
4.1.2 โครงสร้างหลักสูตร.....	58
4.1.3 อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ.....	60
4.1.4 เกณฑ์ในการรับสมัครและคัดเลือกเข้าศึกษา.....	61
4.1.5 เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา.....	63
4.1.6 ค่าใช้จ่ายและสิ่งจูงใจทางการศึกษาอื่นๆ.....	64
4.1.7 ระยะเวลาในการเรียนตลอดหลักสูตร.....	65
4.2 ข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอก.....	66
4.2.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร.....	67
4.2.2 โครงสร้างหลักสูตร.....	67
4.2.3 อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ.....	69
4.2.4 เกณฑ์ในการรับสมัครและคัดเลือกเข้าศึกษา.....	72
4.2.5 เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา.....	75
4.2.6 ค่าใช้จ่ายและสิ่งจูงใจทางการศึกษาอื่นๆ.....	78
4.2.7 ระยะเวลาในการเรียนตลอดหลักสูตร.....	79
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์.....	80
5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มเป้าหมาย.....	80
5.2 ผลการวิเคราะห์สาเหตุของการขยายตัวของการเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย.....	87
5.3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการขยายตัวของการเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย.....	105

5.4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาจากการขยายตัวของการเรียน การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย.....	128
5.5 แนวโน้มการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับ บัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในอนาคต.....	136
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	138
6.1 สรุปผลของการศึกษา.....	138
6.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	147
6.3 ข้อเสนอแนะของการศึกษา.....	155
รายการอ้างอิง.....	158
ภาคผนวก.....	162
ภาคผนวก ก ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552.....	163
ภาคผนวก ข รายชื่อกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์.....	167
ภาคผนวก ค ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548.....	169
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์.....	179
ภาคผนวก จ แบบสอบถาม.....	183
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	195

สารบัญญัตินำ

ตารางที่		หน้า
2.1	พัฒนาการของสถาบันการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย.....	16
4.1	รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา.....	49
4.2	สรุปจำนวนสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนใน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา.....	54
5.1	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามเพศ (ปริญญาโท).....	81
5.2	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามเพศ (ปริญญาเอก).....	81
5.3	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอายุ (ปริญญาโท).....	82
5.4	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอายุ (ปริญญาเอก).....	82
5.5	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามคุณวุฒิ การศึกษาสูงสุดที่ได้รับ (ปริญญาโท).....	83
5.6	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามคุณวุฒิ การศึกษาสูงสุดที่ได้รับ (ปริญญาเอก).....	83
5.7	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอาชีพ (ปริญญาโท).....	84
5.8	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอาชีพ (ปริญญาเอก).....	84
5.9	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามประสบการณ์ การทำงาน (ปริญญาโท).....	85
5.10	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามประสบการณ์ การทำงาน (ปริญญาเอก).....	85
5.11	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามระยะเวลาที่ เข้าศึกษาในหลักสูตร (ปริญญาโท).....	86

ตารางที่		หน้า
5.12	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามระยะเวลาที่ เข้าศึกษาในหลักสูตร (ปริญญาเอก).....	86
5.13	ตารางแสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโท (สาหตุการขยายตัวของหลักสูตร).....	93
5.14	ตารางแสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอก (สาหตุการขยายตัวของหลักสูตร).....	96
5.15	ตารางแสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโท.....	114
5.16	ตารางแสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอก.....	121

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงแนวทางนำไปสู่คำตอบของการศึกษา.....	40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยเริ่มต้นขึ้นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2442 เมื่อมีการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการพลเรือน เพื่ออบรมนักบริหารระดับกลางและข้าราชการระดับเสมียนพนักงานซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนมหาดเล็ก จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2459 โดยมีคณะหนึ่งใช้ชื่อว่า “คณะรัฐประศาสนศาสตร์” ซึ่งถือเป็น 1 ใน 4 คณะแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อุทัย เลหาวิเชียร, 2531) ในขณะนั้นรัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงปัญหาความล้มเหลวและความไม่ชำนาญการ (ineptness) ในการบริหารงานภาครัฐของรัฐบาลในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรภาครัฐที่ได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการบริหารงาน (Kingsbury, 1962) ในปี พ.ศ. 2498 มหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในการจัดตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อผลิตข้าราชการให้มีความรู้ทางการบริหาร เพื่อจะได้นำความรู้เหล่านี้ไปบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 รัฐบาลไทยได้จัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) ขึ้น และได้แยกเอาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งแต่เดิมอยู่ภายใต้สังกัดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาบริหารงานอย่างเป็นเอกเทศ ในนามของ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยสถาบันนี้ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็น Professional School ซึ่งจะทำการสอนในระดับปริญญาโทขึ้นไปเท่านั้น (อมร รักษาสัตย์, 2548) การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศไทยในครั้งนี้นับเป็นความช่วยเหลือครั้งสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวงวิชาการด้านการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์อย่างกว้างขวาง และยังเป็นจุดเริ่มต้นครั้งสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีคุณภาพ

นับตั้งแต่ปี 1987 การศึกษาระดับปริญญาโทภาคพิเศษ สาขาสังคมศาสตร์ประยุกต์ ได้รับการแพร่หลายอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ กับการเรียนการสอนที่จัดเฉพาะนักบริหารระดับสูง ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักบริหารระดับสูงของภาครัฐและภาคเอกชนได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับองค์ความรู้และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ช่วยให้นักบริหารที่มีประสบการณ์ได้รับการเสริมสร้างทัศนภาพในการมองปัญหาการบริหารและการตัดสินใจได้ดีขึ้น จึงเป็นผลให้มีการขยายหลักสูตรเหล่านี้ไปสู่ผู้บริหารระดับกลางและระดับต้น นอกจากนี้ ยังมี การขยายการเรียนการสอนจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค และจากมหาวิทยาลัยภูมิภาคมาสู่กรุงเทพฯ ได้มีการเปิดสอนอย่างกว้างขวางในมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์ (อุทัย เลหาวิเชียร, 2551)

การขยายตัวของการเรียนการสอนทางรัฐประศาสนศาสตร์ทั่วประเทศไทยนั้น ทำให้เกิดการตั้งคำถามที่ว่าหลักสูตรการเรียนการสอนทางรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศนั้น มีมาตรฐานเท่าเทียมกันหรือไม่ เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยเฉพาะในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกหลายๆสถาบันนั้นมีการเปิดรับนักศึกษาแบบไม่จำกัดจำนวน ไม่สนใจคุณภาพของนักศึกษา อีกทั้งมีการแจกล้างใจต่างๆ พร้อมทั้งให้คำสัญญาว่าจะต้องจบการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนดอย่างแน่นอน จากสภาพการณ์ดังกล่าวนี้ได้ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอก เนื่องจากนักศึกษาปริญญาโทส่วนหนึ่งหลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทอย่างง่ายดายและรวดเร็วแล้ว จึงต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษาของตนโดยไปศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ซึ่งการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกนั้นแน่นอนว่าจะต้องมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงมาก ต้องใช้เวลาและต้องจัดการเรียนการสอนอย่างรอบคอบและพิถีพิถันมากที่สุด เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกส่วนใหญ่ คือ การผลิตนักวิชาการที่มีคุณภาพเพื่อเป็นอาจารย์และนักวิจัยต่อไป

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการค้นคว้าของผู้ศึกษาพบว่า มีนักวิชาการและนักศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ให้ความสนใจศึกษาเรื่องพัฒนาการและการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาไม่มากนัก และผลสำรวจตลอดจนข้อค้นพบต่างๆที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วนั้นเป็นข้อมูลที่ผ่านการศึกษามาเป็นเวลานานหลายทศวรรษ ซึ่งในปัจจุบันสภาพการณ์การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์นั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในเชิงปริมาณ มาตรฐานและคุณภาพของการเรียนการสอน ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาเพื่อทบทวนข้อค้นพบที่สำคัญบางประการที่มีผู้ศึกษาไว้ในอดีต และศึกษาวิจัย

เพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาไว้ โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆในประเทศไทยว่าเกิดจากสาเหตุที่สำคัญใดบ้าง และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของหลักสูตรดังกล่าวที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบันมีปัญหาคืออะไรบ้าง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐในการปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความเหมาะสมต่อไป

1.2 คำถามของการศึกษา

จากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน และปัญหาเรื่องคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษา นำมาสู่ปัญหาการวิจัยที่สำคัญ คือ

- 1) การขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันมีสาเหตุที่สำคัญมาจากปัจจัยใดบ้าง
- 2) การขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญอะไรบ้างต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย
- 3) แนวทางการแก้ไขปัญหานั้นเนื่องมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันจะทำได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษาสาเหตุที่สำคัญของการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน
- 3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต จำเป็นต้องมีการกำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยให้ชัดเจน ดังนี้

- 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสาเหตุการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยว่ามีสาเหตุที่สำคัญมาจากปัจจัยใดบ้าง อาทิเช่น ความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ อิทธิพลจากองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในแวดวงวิชาการระดับโลก ค่านิยมของปัจเจกบุคคล เป็นต้น และศึกษาปัญหาหรือผลกระทบจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- 2) ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่การศึกษา คือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก
- 3) ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาโดยเน้นการวิเคราะห์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาที่เปิดสอนในปัจจุบัน (พ.ศ.2555)

1.5 นิยามศัพท์ของการศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต ผู้ศึกษาได้กำหนดนิยามศัพท์ของการศึกษา เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำต่างๆที่ใช้ในการศึกษาในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

- 1) การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร หมายถึง ปรากฏการณ์ที่มีการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนหลักสูตรด้านรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาที่มีการเปิดการเรียนการสอนในอดีต

- 2) อิทธิพลจากองค์ความรู้รัฐประศาสนศาสตร์ในระดับโลก หมายถึง การที่องค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์จากต่างประเทศเข้ามามีบทบาทต่อการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร วิธีจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย
- 3) การกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆเกี่ยวกับการศึกษาที่หละหลวม หมายถึง การที่ผู้บริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษากำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ การกำหนดคุณสมบัติและวิธีการรับสมัครผู้เข้าศึกษา การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการศึกษา รูปแบบในการจัดการเรียนการสอน คุณสมบัติของอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยปราศจากความรู้ ความเข้าใจ และมุ่งเน้นประโยชน์เชิงพาณิชย์มากกว่าการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ
- 4) การแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง หมายถึง การที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองใช้อิทธิพลหรืออำนาจของตนในทางมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือพวกพ้องเข้ามาศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาโดยมิได้ผ่านกระบวนการคัดสรรตามหลักเกณฑ์ที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด เพียงเพราะต้องการคุณวุฒิทางการศึกษาและการยอมรับยกย่องจากสังคม รวมทั้งการใช้อำนาจหรืออิทธิพลทำให้สามารถเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาได้แม้จะมีคุณสมบัติไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
- 5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม หมายถึง ค่านิยมในการให้ความสำคัญกับการศึกษาของคนไทยโดยนิยมจบการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไปมากขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต และค่านิยมในการเรียนต่อในระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อนำคุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการปรับเงินเดือน เลื่อนขั้น/ตำแหน่งในการทำงาน
- 6) วิธีการส่งเสริมการศึกษา หมายถึง การที่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา มีกลยุทธ์ในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้สมัครสนใจเข้าศึกษาในหลักสูตรของตน อาทิ การศึกษาดูงานต่างประเทศ การแจกโน้ตบุ๊กหรืออุปกรณ์เสริมต่างๆประกอบการเรียน การให้ส่วนลดพิเศษเมื่อชำระค่าเล่าเรียนหรือการให้ผู้เรียนสามารถผ่อนชำระค่าเล่าเรียนได้ เป็นต้น

- 7) มาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา หมายถึง การที่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา สามารถปฏิบัติตามองค์ประกอบที่กำหนดในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548 ได้อย่างครบถ้วน
- 8) คุณภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา หมายถึง การที่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

1.6 สมมติฐานนำในการศึกษา

การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้นเกิดจากสาเหตุที่สำคัญหลายประการประกอบกัน และได้ก่อให้เกิดปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อตามมาทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ แนวทางที่จะแก้ไขปัญหาหรือผลกระทบเชิงลบดังกล่าวได้อย่างเป็นระบบ คือ การศึกษาว่าสาเหตุของการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษานั้นเกิดจากปัจจัยใดบ้าง จากนั้นจึงวิเคราะห์ผลกระทบเชิงลบหรือปัญหาที่ตามมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนดังกล่าวว่าได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญอะไรบ้าง พร้อมทั้งวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดสมมติฐานนำในการศึกษา (Guiding Hypothesis) เพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาคำตอบของการศึกษา 3 ประการ ดังนี้

- 1) การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันมีสาเหตุสำคัญมาจากค่านิยมและความเชื่อของนักศึกษาประกอบกับการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆในการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่หละหลวม
- 2) การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหาในเชิงคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา
- 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหา/ผลกระทบอันเนื่องมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันสามารถทำได้โดยการควบคุมคุณภาพของนักศึกษาและอาจารย์

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้ศึกษามีความมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่องการขยายตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต จะเป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ประโยชน์ด้านวิชาการ : งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรและพัฒนาองค์ความรู้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ให้มีความครอบคลุมและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ต่อไป

2) ประโยชน์ด้านนโยบาย : งานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานภาครัฐของประเทศไทยสำหรับฝ่ายบริหารระดับสูงซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยที่เหมาะสมต่อไป

3) ประโยชน์ด้านการปฏิบัติงาน : งานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ อันได้แก่ มหาวิทยาลัยใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่มีมาตรฐานและผลิตบัณฑิตทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีคุณภาพ และหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อทราบถึงสภาพการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไป ตลอดจนนักศึกษาและคณาจารย์ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์จะได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทย

1.8 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการศึกษา

เพื่อให้การศึกษาและการนำเสนอผลการศึกษาดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนที่ชัดเจน ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลของการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

บทที่ 1: บทนำ

ในส่วนของบทที่ 1 จะนำเสนอถึงที่มาและความสำคัญของการศึกษา คำถามของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา นิยามศัพท์ของการศึกษา สมมติฐานในการศึกษา และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 : แนวคิด และเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของบทที่ 2 จะนำเสนอถึงแนวคิด ทฤษฎี เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการนำไปสู่คำตอบของการศึกษา

บทที่ 3 : วิธีการดำเนินการศึกษา

ในส่วนของบทที่ 3 จะนำเสนอถึงวิธีการดำเนินการศึกษา อันประกอบไปด้วย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 : ข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

ในส่วนของบทที่ 4 จะนำเสนอถึงข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนต่างๆ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร เกณฑ์ในการรับสมัครและคัดเลือกเข้าศึกษา เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา ค่าใช้จ่ายและสิ่งจูงใจทางการศึกษา ระยะเวลาในการเรียนตลอดหลักสูตร

บทที่ 5 : ผลการวิเคราะห์

ในส่วนของบทที่ 5 จะนำเสนอถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยที่ได้จากการศึกษาวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพเป็นหลักเพื่อมุ่งตอบคำถามของการศึกษาที่กำหนดไว้

บทที่ 6 : สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในส่วนของบทที่ 6 จะนำเสนอถึงการสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และคำถามของการศึกษาที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการขยายตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคตนั้น ผู้ศึกษาจำเป็นต้องศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดเริ่มต้นของการเปิดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้เห็นพัฒนาการของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาปัญหาและความท้าทายที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย รวมทั้งแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ ผู้ศึกษาจึงได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาและตอบปัญหาการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องทางรัฐประศาสนศาสตร์ อาทิ หนังสือ ตำราวิชาการ บทความวิชาการ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และแหล่งข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

2.1 พัฒนาการของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์

2.1.1 จุดเริ่มต้นของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์

หากกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของวิชารัฐประศาสนศาสตร์หรือวิชาที่ว่าด้วยการบริหารงานภาครัฐนั้น องค์ความรู้ในวิชาดังกล่าวนี้ได้มีการถกเถียงกันในกลุ่มของนักปราชญ์ในสาขาวิชาปรัชญาการเมือง ประวัติศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์การเมืองมาเป็นเวลาช้านาน โดยในช่วงก่อน ค.ศ. 1887 นั้น เป็นช่วงที่วิชารัฐประศาสนศาสตร์แฝงตัวอยู่ในรูปของปรัชญาการเมือง และต่อมาในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1887-1970 ปราบกฏว่า วิชารัฐประศาสนศาสตร์ได้เน้นการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการบริหารจนก้าวหน้าไปไกลมาก อย่างไรก็ตาม นักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนมากมีความคิดเห็นร่วมกันว่า การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในโลกนั้นเริ่มต้นขึ้นครั้งแรกนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1887 ซึ่งเป็นปีที่ Woodrow Wilson เขียนบทความชื่อ “The Study of Administration” ขึ้น เพื่อเป็นการรณรงค์ให้นักวิชาการสมัยนั้นเห็นด้วยกับความคิดที่ว่า การบริหารงานของรัฐที่เรียกว่า วิชา “รัฐประศาสนศาสตร์” นั้น มีความสำคัญ นอกจากนั้นบทความดังกล่าวยังมีอิทธิพลต่อความคิดของนักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบัน (พิทยา บวรวัฒนา, 2547)

จากบทความเรื่อง "The Study of Administration" ของ Woodrow Wilson พบว่า สาเหตุที่ต้องมีการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิธีการบริหารงานภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ได้ขยายวงกว้างไปสู่การปฏิรูประบบราชการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานของหน่วยงานราชการต่างๆ ในเวลาต่อมา (Wilson, 1887 อ้างถึงใน Shafritz และ Hyde, 2007) อาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานภาครัฐนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการคงอยู่ของรัฐ และเป็นเหตุให้รัฐต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการแสวงหาวิธีการบริหารงานภาครัฐที่ดีและเหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรมการเมืองการปกครองของตนมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ข้อเรียกร้องของประชาชนภายในรัฐ

พิทยา บวรวัฒนา (2547) ยังได้สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ Wilson ที่มีต่อวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในประเด็นที่น่าสนใจไว้ 5 ประการ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าจากข้อสรุปดังกล่าว นั้นมีส่วนที่น่าจะเป็นที่มาหรือจุดเริ่มต้นในการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก การบริหารงานของรัฐเป็นวิชาที่สามารถสอนกันได้ การศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความสามารถและมีคุณภาพสูง เป็นบุคคลซึ่งมีทักษะในการทำงานและปฏิบัติตามคำสั่งและนโยบายของผู้นำประเทศอย่างเคร่งครัด เพราะถือหลักว่าผู้นำได้รับเลือกมาจากประชาชนตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐยังมีหน้าที่คอยสนองตอบความต้องการของมติมหาชนอีกด้วย ข้าราชการไม่ใช่เป็นหุ่นยนต์ (passive instrument) แต่มีความปรารถนาที่จะค้นหาวิธีการทำงานในรายละเอียดซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายของรัฐได้ดีที่สุด ข้าราชการต้องผ่านการศึกษอบรมเตรียมตัวเป็นข้าราชการในโรงเรียนข้าราชการพลเรือน เมื่อสำเร็จแล้วจะได้มีทักษะที่ดีในการบริหารงานของรัฐบาล ทางฝ่ายประชาชนเองจำเป็นต้องได้รับการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ด้วยเพื่อที่จะได้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการบริหารของรัฐ และทำหน้าที่ในการถ่วงดุลย์อำนาจของฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกทีหนึ่ง (Henderson, 1966: 7 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2547: 15)

ประการที่สอง เราสามารถสร้างหลักการต่างๆ ทางการบริหารขึ้นมาได้ หลักการบริหารจะช่วยให้การบริหารงานของรัฐมีคุณภาพสูงขึ้น และยังเป็นหลักการซึ่งสามารถใช้ได้ในทุกสังคม ซึ่งเข้าลักษณะที่ Wilson เรียกว่า "one rule of good administration for all government alike" วิธีการศึกษาการบริหารในสหรัฐอเมริกาจึงสามารถอาศัยความรู้ที่ได้จากการศึกษาระบบการบริหารงานของประเทศอื่นๆ โดยใช้หลักการศึกษาเปรียบเทียบ และนำเอาความรู้นั้นมาปรับใช้ให้เข้ากับสังคมอเมริกัน

ประการสุดท้าย การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความตั้งใจเพียง ธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การบริหารจึงควรปลอดภัยจากความวุ่นวายของการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่ง วิชารัฐประศาสนศาสตร์สามารถแยกตัวออกจากการเมืองได้ จึงศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ได้ (science of public administration) จากข้อสรุปข้างต้น จะเห็นได้ว่า Wilson ได้สะท้อนมุมมองและความคิดที่มีต่อการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ผ่านทางบทความของเขา โดยชี้ให้เห็นว่ารัฐประศาสนศาสตร์นั้นสามารถศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ได้และเป็นวิชาที่สามารถสอนกันได้ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐศึกษารัฐประศาสนศาสตร์เพื่อให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถที่จะปฏิบัติงานและค้นหาวิธีการทำงานซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายของรัฐได้ดีที่สุดในขณะที่ประชาชนศึกษารัฐประศาสนศาสตร์เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจในการทำงานของรัฐ สามารถปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมืองได้อย่างเหมาะสม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ จากทัศนะของ Wilson ข้างต้นนี้ จึงเป็นที่มาของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในเวลาต่อมา

นอกจากนั้น เพื่อเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ ภายหลังจากที่มีบทความของ Wilson เกิดขึ้นแล้ว Leonard D. White ยังได้เขียนหนังสือ Introduction to the Study of Public Administration ซึ่งถือเป็นตำราเรียนเล่มแรกในด้านรัฐประศาสนศาสตร์ (White, 1926 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2547: 19) หนังสือของ White นั้นเขียนขึ้นจากข้อสันนิษฐาน 4 ประการ ได้แก่

ประการแรก กระบวนการบริหารนั้นเป็นกระบวนการที่มีรูปแบบสำคัญและมีลักษณะเฉพาะไม่ว่าจะเป็นการปกครองในระดับใดต่างก็ใช้กระบวนการบริหารทั้งสิ้น การบริหารงานของรัฐนั้นเป็นเรื่องของการบริหารจัดการคนและวัตถุเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของรัฐ *ประการสอง* การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ควรจะเริ่มต้นจากพื้นฐานของการจัดการมากกว่ากฎหมาย และควรจะได้รับเอาแนวคิดต่างๆจากสมาคมการจัดการของสหรัฐอเมริกามากกว่าจะมาจากคำตัดสินของศาล *ประการสาม* รัฐประศาสนศาสตร์แรกเริ่มนั้นน่าจะเริ่มต้นจากการศึกษาในลักษณะที่เป็นศิลป์ (Art) และต่อมาเมื่อการศึกษาดังกล่าวมีความสำคัญมากขึ้นจึงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาเป็นศาสตร์ (Science) *ประการสุดท้าย* รัฐประศาสนศาสตร์กำลังจะกลายเป็นหัวใจสำคัญของปัญหาต่างๆของรัฐบาลสมัยใหม่ (White, 1926 อ้างถึงใน Shafritz และ Hyde, 2007: 49) จะเห็นได้ว่าบทความของ White นั้นได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของ Wilson ในหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการมองว่าการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์นั้นกำลังทวีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน และมองว่าเป็นวิชาที่มีการศึกษาในลักษณะของศาสตร์มากกว่าศิลป์ จึงกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในตะวันตกนั้นเริ่มต้นขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ยุคนั้นเป็นต้นมา

2.1.2 พัฒนาการการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย

เราไม่อาจทำความเข้าใจการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบัน โดยปราศจากความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในอดีต (Greene, 2005) ดังนั้น ในการศึกษาสาเหตุการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ตลอดจนปัญหาและผลกระทบอันเนื่องมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ตั้งแต่ครั้งแรกเริ่มที่มีการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ดังกล่าวในประเทศไทย

การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration Education) ในประเทศไทยนั้นเริ่มต้นขึ้นและดำรงอยู่เคียงคู่สังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการผลิตนักรัฐประศาสนศาสตร์ตลอดจนข้าราชการเพื่อรับใช้และพัฒนาระบบราชการไทยอย่างไม่ขาดสาย เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นเหตุให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยจำต้องปรับตัวตามอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังนั้น การศึกษาด้านพัฒนาการของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดความเข้าใจระบบราชการไทย และสังคมไทยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงมิติที่สำคัญต่างๆ อาทิ ความต้องการของภาครัฐและประชาชน ตลอดจนปัญหาและปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม เพราะวัตถุประสงค์หลักของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในทุกยุคทุกสมัย ต่างก็มุ่งหมายที่จะผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐและเพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาประเทศ

การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยเริ่มต้นขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2442 ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งโปรดให้มีการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการพลเรือน เพื่ออบรมนักบริหารระดับกลาง และข้าราชการระดับเสมียนพนักงาน ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนมหาดเล็ก ในปี พ.ศ. 2445 เพื่อให้ข้าราชการอยู่และศึกษาร่วมกันในวังเพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อการประสานงานในอนาคต เมื่อต้องถูกบรรจุให้ไปรับราชการตามหัวเมืองต่างๆ (อุทัย เลหาวิเชียร, 2531) การจัดตั้งโรงเรียนมหาดเล็กขึ้นจะช่วยให้พระมหากษัตริย์มีความสัมพันธ์กับระบบบริหาร มีความคุ้นเคยกับข้าราชการ และทราบถึงความรู้ ความสามารถของข้าราชการแต่ละคน ทำให้สามารถส่งข้าราชการไปบริหารงานในหัวเมืองต่างๆได้อย่างเหมาะสม จะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาและสร้างความเจริญให้แก่ชาติบ้านเมือง การริเริ่มให้มีการเรียน การสอนตลอดจนการจัดตั้งสถาบันเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้าน

รัฐประศาสนศาสตร์อาจถือได้ว่าเป็นยุคโลบายหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมสถานภาพและอำนาจรักษาพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทยในอดีตในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่มีต่อระบบราชการ จากมูลเหตุข้างต้นนี้สอดคล้องกับที่ ธวัช วิชัยดิษฐ์ ให้ความเห็นไว้ว่า การจัดตั้งสถาบันการศึกษาในด้านรัฐประศาสนศาสตร์นี้เป็นผลมาจากความต้องการของประเทศไทยในสมัยนั้นที่ต้องการปรับตัวเองให้ทันสมัยเพื่อหลีกเลี่ยงลัทธิอาณานิคมที่กำลังระบาดหนักในยุคนั้น การปรับตัวที่สำคัญในยุคนั้น คือ การจัดลำดับชั้นของโครงสร้างในการตัดสินใจในระบบบริหารราชการเสียใหม่ มีการจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรมขึ้นมาใหม่ถึง 6 กระทรวง การปรับตัวดังกล่าวทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกหัดข้าราชการพลเรือนขึ้นมาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ นั่นจึงเป็นปฐมเหตุของการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการพลเรือนขึ้นมา (ธวัช วิชัยดิษฐ์ ใน อุทัย เลหาวิเชียร 2523: 120-121 อ้างถึงใน ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2528)

ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2453 โรงเรียนมหาดเล็กได้กลายเป็นโรงเรียนรัฐประศาสนศึกษาในโรงเรียนข้าราชการพลเรือนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2459 โดยมีคณะหนึ่งใช้ชื่อว่า “คณะรัฐประศาสนศาสตร์” ซึ่งถือเป็น 1 ใน 4 คณะแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศุภชัย ยาวะประภาษ (2528) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ภายหลังจากที่มีการจัดตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้นมาใหม่นี้ มีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากขึ้นกว่าหลักสูตรที่ผ่านมามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2442 โดยมีการเพิ่มรายวิชาในด้านการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การบริหารการเงินการคลัง และรายวิชาที่เกี่ยวกับศีลธรรมจรรยา (moral sciences) ทั้งนี้ หลักสูตรดังกล่าวดำรงอยู่มาอย่างยาวนานถึง 32 ปี โดยมีได้มีการปรับเปลี่ยนมากนัก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2476 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้โอนโรงเรียนกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม มารวมกับแผนกรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมีชื่อใหม่ว่า “คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์” อย่างไรก็ดี ในปีเดียวกันนั้น ก็ได้มีการประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. 2476 ให้โอนคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปไว้ในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ต่อมาในปี พ.ศ. 2491 รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารประเทศในอันที่จะได้ข้าราชการที่มีความรู้ดีในด้านการปกครอง และการบริหารให้มีจำนวนเพียงพอ จึงได้จัดตั้งคณะรัฐศาสตร์ขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้ถูกยุบรวมไปอยู่ในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นเวลาถึง 15 ปีเศษ และหลังจากนั้นอีก 1 ปี คือในปี พ.ศ. 2492 ก็ได้มีการจัดตั้งคณะรัฐศาสตร์ขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อุทัย เลหาวิเชียร, 2531)

ในปี พ.ศ. 2498 มหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในการจัดตั้งสถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ (Institute of Public Administration: IPA) ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อผลิตข้าราชการให้มีความรู้ทางการบริหาร เพื่อจะได้นำความรู้เหล่านี้ไปบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ภายหลังจากที่ได้ให้ความช่วยเหลือจนสถาปนาคณะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็มีการส่งนักศึกษาไทยไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเตรียมให้เป็นอาจารย์รับช่วงงานต่อเมื่อถึงเวลาที่สัญญาความช่วยเหลือระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยสิ้นสุดลง นอกจากนั้นแล้วหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การสอนนักศึกษาไทยตามโครงการปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อุทัย เลาหิเชียร, 2543) ซึ่งถือได้ว่าสถาบันดังกล่าวเป็นสถาบันแห่งแรกในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับมหาบัณฑิต ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2509 รัฐบาลไทยได้จัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) ขึ้น และได้แยกเอาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งแต่เดิมอยู่ภายใต้สังกัดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาบริหารงานอย่างเป็นเอกเทศในนามของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยสถาบันนี้ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็น Professional School ซึ่งจะทำการสอนในระดับปริญญาโทขึ้นไปเท่านั้น (อมรรักษาสัตย์, 2548)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาข้อมูลจากดุซงึนินท์ เรื่องโครงการความช่วยเหลือทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยและพม่า (Public Administration Aid Programs in Thailand and Burma) ของ Eleanor L. Roehr (1964) ซึ่งข้อมูลในการทำดุซงึนินท์นี้ผู้เขียนได้มาจากการศึกษารายงานความก้าวหน้าโครงการความช่วยเหลือด้านรัฐประศาสนศาสตร์ระหว่างมหาวิทยาลัยอินเดียนาและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (The Indiana-Thammasat Projects) ประกอบกับการประชุมร่วมกับเพื่อนนักศึกษาที่เคยศึกษาในประเทศไทย และประสบการณ์ตรงของผู้เขียนในการทำโครงการในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความช่วยเหลือในด้านการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีต่อรัฐบาลไทยในขณะนั้น เบื้องหลังแล้วมาจากความต้องการของรัฐบาลไทย (สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม) ที่ต้องการพัฒนาการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย โดยรัฐบาลไทยได้มีการทำสัญญากับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเพื่อเข้ามาศึกษาและให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย จากโครงการนี้เอง ดร. รุฟุส บี สมิธ (Dr. Rufus B. Smith) แห่งมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ได้เข้ามาในประเทศไทยภายใต้ความช่วยเหลือจากโครงการฟูลไบรท์ (Fulbright Program) และความร่วมมือของ คณบดีเกษม อุทยานิน แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม/พัฒนา (Training Needs) ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทย

นอกจากนั้นในการศึกษาดังกล่าวยังได้มีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย Joseph B. Kingsbury, Walter Laves, Edgar Shor, William Siffin และ Joseph Sutton เข้าร่วมในการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของไทยอีกด้วย ข้อค้นพบของ Roehr (1964) ซึ่งให้เห็นว่า แนวทางในการให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศไทยและประเทศพม่า นั้น แม้ว่าจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่เหมือนกัน คือ การปรับปรุงประสิทธิผลของการบริหารรัฐกิจในประเทศภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป แต่กระนั้นวิธีการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวกลับมีความแตกต่างกันพอสมควร การให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลไทยนั้นเน้นที่การสร้างสถาบันทางรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งบริหารงานโดยบุคลากรภายในประเทศที่มีคุณภาพ และการสร้างศูนย์กลางสำหรับการศึกษาวิจัยที่มีความเข้มแข็งและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศต่อไป ในขณะที่การให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศพม่า นั้น กลับเป็นการให้ความช่วยเหลือในระยะสั้น ซึ่งเน้นที่การให้คำแนะนำเฉพาะด้านเพื่อแก้ปัญหาในการบริหารงานของรัฐบาลเท่านั้น

ทั้งนี้ Roehr (1964) เรียกรูปแบบการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศไทยว่าเป็นแนวทางแบบทั่วไป (The Generalist Approach) และเรียกรูปแบบความช่วยเหลือในโครงการต่างๆที่สหรัฐอเมริกามีต่อประเทศพม่าว่าเป็นแนวทางแบบเฉพาะทาง (The Specialist Approach) การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศไทยในครั้งนั้นนับเป็นความช่วยเหลือครั้งสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวงวิชาการด้านการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์อย่างกว้างขวาง และยิ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นครั้งสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นจุดกำเนิดของผลผลิตอันทรงคุณค่าของวงวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย อันได้แก่ บัณฑิต บุคลากรภาครัฐและนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีความรู้ ความสามารถ

ภายหลังจากที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับมหาบัณฑิตแล้ว ยังได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนจนกระทั่งมีการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกด้านพัฒนบริหารศาสตร์ขึ้นในปีการศึกษา 2527 นอกจากนี้สถาบันการศึกษาอื่นๆในประเทศไทยยังจัดให้มีการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเช่นเดียวกัน ในปีพ.ศ. 2522 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มีการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกทางรัฐศาสตร์ โดยมีรัฐประศาสนศาสตร์เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่นักศึกษาสามารถเลือกเน้นในการเรียนได้ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2526 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดหลักสูตรปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้น สำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้นในปีพ.ศ. 2516 ได้จัดให้มีการสอน

ทางรัฐประศาสนศาสตร์หรือบริหารรัฐกิจในระดับปริญญาโทขึ้นเช่นกัน (ศุภชัย ยาวะประภาฯ, 2528) อาจกล่าวได้ว่าการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษานั้นเริ่มมีการขยายตัวและเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่มีการจัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ขึ้นในประเทศไทย และเพื่อให้เห็นภาพรวมของพัฒนาการการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในอดีตอย่างชัดเจนมากขึ้น ผู้ศึกษาจะขอなたำรางแสดงพัฒนาการของสถาบันการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งศุภชัย ยาวะประภาฯ (2528) ได้จัดทำขึ้นโดยดัดแปลงมาจากผลงานของปูลุม มณีโรจน์และคณะมาแสดงไว้ในงานวิจัย

ตารางที่ 2.1 พัฒนาการของสถาบันการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย

ปี (พ.ศ.)	รายชื่อสถาบันการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์
2442	โรงเรียนฝึกหัดข้าราชการพลเรือน
2445	โรงเรียนมหาดเล็กหลวง
2453	โรงเรียนข้าราชการพลเรือน (รวมโรงเรียนรัฐประศาสนศึกษา)
2457	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะรัฐประศาสนศาสตร์)
2476	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ยุบคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
2491	ตั้งคณะรัฐศาสตร์ขึ้นใหม่ใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรจิวชิารัฐประศาสนศาสตร์ในหลักสูตรรัฐศาสตร์ด้วย
2498	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญา
2508	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มเปิดโครงการปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) ในคณะสังคมศาสตร์
2509	ก่อตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โอนคณะรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปเป็นคณะหนึ่งของสถาบัน โดยเปิดสอนระดับปริญญาโท
2509	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มเปิดสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาตรี
2511	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มเปิดสอนระดับปริญญาตรีทางรัฐประศาสนศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ)
2511	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาประกาศนียบัตร เป็นปริญญาวิชาชีพรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต (รป.บ.)
2515	ตั้งคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เปิดสอนปริญญาตรีทางรัฐศาสตร์
2516	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดหลักสูตรปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์

ตารางที่ 2.1 พัฒนาการของสถาบันการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย (ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	รายชื่อสถาบันการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์
2518	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
2519	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เปิดหลักสูตรปริญญาตรีทางรัฐประศาสนศาสตร์
2522	บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดหลักสูตรปริญญาเอกทางรัฐศาสตร์
2526	บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดหลักสูตรปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์

ที่มา: ศุภชัย ยาวะประภาษ ดัดแปลงจาก ปฐม มณีโรจน์และคณะ (ตารางที่ 4.1 ใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, บรรณารักษารัฐศาสตร์ ขอบข่าย สถานภาพและการศึกษาวิจัย กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์ 2526)

กล่าวโดยสรุป พัฒนาการของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยนี้มีจุดเริ่มต้นที่ไม่แตกต่างไปจากจุดเริ่มต้นของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในโลกตะวันตกมากนัก กล่าวคือ เริ่มต้นขึ้นจากความต้องการภายในประเทศที่ต้องการแสวงหาวิธีการบริหารงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานในด้านต่างๆตามบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย โดยการศึกษาศาสตร์ดังกล่าวนี้ นอกจากจะช่วยให้รัฐบาลหรือผู้นำของประเทศสามารถแก้ไขปัญหาในการบริหารงานภาครัฐได้แล้ว ยังเป็นการพัฒนาข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของรัฐอีกด้วย ซึ่งความเห็นของผู้ศึกษาในส่วนนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ ศุภชัย ยาวะประภาษ (2528) ได้ตั้งข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ได้แก่ (1) ความต้องการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศ แนวคิดแรกนี้เป็นการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรจากมุมมองในระดับมหภาค (2) อิทธิพลของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย แนวคิดที่สองนี้พิจารณาจากเนื้อหาของหลักสูตรและบุคลากรผู้สอนเป็นหลัก (3) ความพร้อมของบุคลากรแต่ละสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมของบุคลากรผู้สอนด้านรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดสุดท้ายนี้เป็นการมองการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรตามที่มีการปฏิบัติจริง นอกจากนั้น ผลการสำรวจการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยย้อนหลังไปในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบันของ อุทัย เลาหนีเชียร (2531) ยังเป็นเครื่องยืนยันได้ดีว่าพัฒนาการการเรียนการสอนด้าน

รัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยนั้น มีการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาของลักษณะวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน เราจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า พัฒนาการของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากโลกตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยองค์ความรู้ (body of knowledge) และเครื่องมือ (nuts and bolts) ตลอดจนการวางหลักสูตรการสอนและการกำหนดแนวการวิจัย เพื่อใช้ในการสอนและฝึกอบรมนักศึกษาและข้าราชการไทยตลอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (อุทัย เลหาวิเชียร, 2531)

2.2 สภาพการณ์การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

2.2.1 แนวทางการจัดการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยนั้นได้รับความนิยมจากนักศึกษาเป็นจำนวนมากตั้งแต่เริ่มมีการเปิดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนสำหรับภาคคนอกเวลาราชการ ได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากข้าราชการ พนักงานของรัฐและเอกชนเสมอมา อันจะเห็นได้ชัดเจนจากตัวอย่างข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับตั้งแต่ได้มีการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ.2526 จนกระทั่งถึงปีพ.ศ. 2543 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 17 ปี ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ได้ผลิตมหาบัณฑิตทางรัฐประศาสนศาสตร์รวมทั้งสิ้น 18 รุ่น จำนวน 1,013 คน ในจำนวนมหาบัณฑิตที่จบการศึกษาดังกล่าวนี้อันแบ่งเป็น นิสิตภาคปกติ จำนวน 214 คน และนิสิตภาคคนอกเวลาราชการ จำนวน 799 คน (หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดรับนิสิตในหลักสูตรภาคคนอกเวลาราชการเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2530) (สุจิตรา วิไลพงษ์, 2543) นอกเหนือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว ยังมีสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนจำนวนมากที่เปิดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา และมีจำนวนนิสิต นักศึกษาที่สนใจเข้าเรียนในหลักสูตรดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ตัวอย่างของข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา จะเห็นได้จากข้อมูลแสดงจำนวนนิสิตที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2553 พบว่า มีนิสิตที่ผ่านการคัดเลือกทั้งสิ้นจำนวน 127 คน โดยแบ่งเป็น นิสิตภาคปกติ จำนวน 10 คน และนิสิตภาคคนอกเวลาราชการจำนวน 117 คน จะเห็นได้ว่าหลักสูตรดังกล่าวนี้ได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งในกลุ่มนักศึกษาที่

ต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางด้านการบริหารงานภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน ดังจะเห็นได้จากจำนวนของนิสิตภาคนอกเวลาราชการในหลักสูตรดังกล่าว นั้น มีมากกว่านิสิตภาคปกติถึง 10 เท่า นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต พบว่า ในปีการศึกษา 2552 มีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จำนวนมากถึง 86 คน และเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาอื่นๆ ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2552 แล้ว พบว่า คิดเป็นร้อยละ 48.86 ของจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโททั้งหมด (นฤมล กิจไพศาลรัตนา, บรรณานุกรม, 2554: 4)

ความนิยมในการศึกษารัฐประศาสนศาสตรมิได้ปรากฏชัดเพียงแค่การศึกษาในระดับมหาบัณฑิตเท่านั้น เพราะในปีแรกที่มีการเปิดรับสมัครนักศึกษาเพื่อสอบเข้าศึกษาปริญญาตรีบัณฑิตทางรัฐศาสตร์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีผู้สนใจสมัครเข้าสอบมากถึง 70 คน ซึ่งทางบัณฑิตวิทยาลัยได้คัดเลือกไว้เพื่อรับเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวเพียง 6 คน (อุทัย เลาหวิเชียร, 2531) ผลการศึกษาของอุทัย เลาหวิเชียร (2551) พบว่า ในช่วงระยะเวลาเพียง 7-8 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2545-2551) มีการขยายการเปิดการเรียนการสอนปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตรในมหาวิทยาลัยต่างๆ จำนวนมากถึง 7 แห่ง และกำลังขออนุมัติหลักสูตรอีก 4 แห่ง สาเหตุประการหนึ่งของการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรในระดับปริญญาเอกมาจากความอิมตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรในระดับปริญญาโททำให้นักศึกษาปริญญาโทส่วนหนึ่งต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษาไปที่ระดับปริญญาเอก ซึ่งแน่นอนว่าการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรทั้งในระดับปริญญาโทและเอกอย่างรวดเร็ว นั้น ย่อมนำไปสู่ปัญหาและผลกระทบสำคัญที่ตามมาอย่างแน่นอน

นอกจากนั้น การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันนั้นยังมีการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้ง เพื่อเป็นการขยายโอกาสให้นักศึกษาซึ่งอาศัยอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศที่สนใจเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต อาทิเช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตและรัฐศาสตรมหาบัณฑิตทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยการเปิดการเรียนการสอนในส่วนภูมิภาคนั้นได้กระจายไปยังเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดต่างๆ จำนวน 21 จังหวัด ประกอบด้วย กาญจนบุรี ขอนแก่น เชียงราย เชียงใหม่ ตรัง นครพนม นครราชสีมา นครศรีธรรมราช บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี เพชรบูรณ์ แพร่ ลพบุรี ศรีสะเกษ สงขลา สุโขทัย สุรินทร์ หนองบัวลำภู อานาจเจริญ อุตรธานี และ อุทัยธานี ทั้งนี้ การเปิดการศึกษานอกสถานที่ตั้งเป็นจำนวนมากเช่นนี้ อาจส่งผลกระทบถึง

คุณภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ภาวิข ทองโรจน์ รองประธานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) เปิดเผยว่า “จากการที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดสอนนอกสถานที่ตั้งเป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จะออกไปตรวจเยี่ยม แต่ก็ยังไม่ทั่วถึง ดังนั้นคณะกรรมการด้านกฎหมายของกกอ.จึงเสนอแนวทางการควบคุมคุณภาพสถาบันอุดมศึกษา โดยออกร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตและการอนุญาตจัดการศึกษาออกสถานที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งกกอ.รับหลักการและให้ทำรายละเอียดต่างๆให้รอบคอบสาระสำคัญของร่างดังกล่าว คือ หากสถาบันอุดมศึกษาจะไปเปิดสอนนอกสถานที่ตั้ง จะต้องขออนุญาตจากรมว.ศึกษาธิการด้วย จากที่ปัจจุบันเพียงแค่ให้สภามหาวิทยาลัยเห็นชอบ และ กกอ.รับทราบ ก็สามารถเปิดสอนได้ซึ่งการกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาจะขอเปิดสอนนอกสถานที่ตั้งต้องเสนอเรื่องให้ รมว.ศึกษาธิการ อนุญาตด้วยนั้น ไม่ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ เพราะใน พ.ร.บ.สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 มีการกำหนดไว้ในมาตราที่ 20 อยู่แล้วว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจจัดการศึกษาในสาขาวิชาใดนอกสถานที่ตั้งได้ โดยรูปแบบ วิธีการจัดการขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง คือ ให้ รมว.ศึกษาธิการอนุญาต แต่เรายังไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง การกำหนดให้ต้องขออนุญาตจากรมว.ศึกษาธิการ ก่อนเปิดสอนนอกสถานที่ตั้ง จะช่วยควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้ ทั้งนี้ หากร่างดังกล่าวแล้วเสร็จจะไม่มีผลย้อนหลัง เพราะสถาบันที่ไม่มีคุณภาพ สุดท้ายก็จะอยู่ไม่ได้” (หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, 2555: ออนไลน์)

การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทของสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งยังมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สะดวกต่อผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มคนทำงานและไม่มีเวลาในการเรียนมากนัก โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบ Block Course ซึ่ง ธนภัทร คงศรีเจริญ ได้เขียนบทความชื่อ “Block Course ยาแก้ปวดหัว คนเรียนโท” โดยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในรูปแบบ Block Course ซึ่งนิยมใช้ในการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโท ไว้ว่า “สำหรับผู้ที่ทำงานและเรียนปริญญาโทไปด้วย คงเข้าใจดีว่าการเดินทางฝ่ารถติดเพื่อไปเรียนให้ทันช่วง 6 โมงเย็นนั้น ทรมานขนาดไหน ยิ่งไม่นับที่ต้องอ่านหนังสือล่วงหน้าเพื่อเตรียมตัวไปตกประเด็นปัญหากับอาจารย์และเพื่อนในห้องเรียน ซึ่งแต่ละวันวิชาเรียนก็สลับสับเปลี่ยนกันไป บางครั้งถึง บางครั้งสับสน เหนื่อยและกดดัน แต่เมื่อเลิกแล้วและจ่ายเงินไปแล้วจึงต้องมานะเรียนต่อไปให้จบ จากข้อจำกัดของผู้เรียนดังกล่าวแต่ละมหาวิทยาลัยเล็งเห็นพร้อมกับจัดทางเลือกที่ไม่ว่าทั้งมหาวิทยาลัย หรือ ผู้เรียน ก็ล้วนแต่ Win-Win การเรียนการสอนใน

ระบบ Block Course หรือ การเรียนแบบวิชาเดี่ยวต่อเนื่องตลอดระยะเวลาประมาณ 1 เดือน สอบเสร็จถึงจะเริ่มต้นเรียนวิชาใหม่ เป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งฝั่งมหาวิทยาลัยและผู้เรียน ข้อดีของการเรียนแบบนี้ คือ การลดข้อจำกัดสำหรับผู้ที่ยังเรียนไปทำงานไปด้วย เพราะจะสามารถโฟกัสแต่ละวิชา และลดความสับสนจากการเรียนอย่างเร่งรีบในแต่ละวัน โดยปัจจุบันการสอบแบบ Block Course นี้นิยมเปิดสอนในบางสาขาเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (Master of Public Administration: MPA)

มนตรี โสคติยานุรักษ์ ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) บอกว่า การเรียนแบบ Block Course เน้นเรียนจบเป็นรายวิชา โดยแต่ละวิชาใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 5 สัปดาห์ ซึ่งเชื่อว่าจะมีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่ยังไปทำงานไป อีกทั้งยังทำให้นักเรียนหันมาโฟกัสกับวิชาเรียนได้ดียิ่งขึ้น โดย นิด้า นำระบบดังกล่าวมาใช้กับหลักสูตร MPA เป็นครั้งแรกในไทย เมื่อกว่า 20 ปีที่ผ่านมา เพราะเข้าใจว่าผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการและรัฐวิสาหกิจมักไม่มีเวลาเรียนเต็มวัน “นิด้า เปิดสอนหลักสูตร MPA ภาคปกติ มา 54 ปีแล้ว และเปิดภาคพิเศษแบบ Block Course เป็นสถาบันแรกเมื่อประมาณ 26-27 ปีที่ผ่านมา เพราะช่วงนั้นข้าราชการสนใจเรียนกันเยอะ ประมาณ 60% ซึ่งสามารถมาเรียนภาคปกติ ช่วงกลางวันได้ โดยภาคพิเศษจะเรียนในวันศุกร์-เสาร์ เวลาตั้งแต่ 6 โมงเย็นถึง 4 ทุ่ม”

จากการเปิดสอนในแนวทางดังกล่าว มंत्री บอกว่า สิ่งที่ดีได้คือ นักศึกษาสามารถทำคะแนนสอบได้ดีกว่าภาคปกติ เนื่องจากการเรียนในลักษณะโฟกัสเฉพาะรายวิชา และตัวผู้เรียนเองก็มีความตั้งใจสูง มาเรียนเพราะต้องการองค์ความรู้จริงๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน สำหรับโครงสร้างการเรียน MPA แบบ Block Course ของนิด้า กำหนดการเรียนทั้งหมด 13 วิชา 39 หน่วยกิต แบ่งเป็น 3 วิชาเอก ประกอบด้วย การจัดการองค์การ การจัดการทุนมนุษย์ และนโยบายสาธารณะและการจัดการเชิงกลยุทธ์ นอกจากนั้นแล้วยังมีหลักสูตรการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต (Master of Public and Private Management : MPPM) ซึ่งมีการเรียนการสอนแบบนี้ด้วยเช่นกัน ขณะที่หลักสูตร MPA ภาคปกติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก็เปิดสอนแบบ Block Course เช่นกัน โดยเปิดสอนทั้งสิ้นจำนวน 36 หน่วยกิต ใน 6 ศูนย์ทั่วประเทศ ประกอบด้วย หัวหมาก บางนา เชียงใหม่ ระยอง และสงขลา อีกหลักสูตรที่เปิดสอนแบบ Block Course เป็นทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจภาษาอังกฤษ (Dual Master's Degree Program in Public and Business Administration) เมื่อจบออกมาจะได้ปริญญา 2 ใบ คือ MPA และ MBA มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ก็ไม่ยอมน้อยหน้า เปิดสอนหลักสูตร MPA แบบ Block Course เช่นกัน ในสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการจัดการโครงการ โดย

การเรียนในแต่ละวิชาจะมีความต่อเนื่องตลอด 5 สัปดาห์เต็มในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ รวมทั้งสิ้น 42 หน่วยกิต ซึ่งตลอดหลักสูตรจะมีค่าใช้จ่าย 155,000 บาท MPA ที่นี้เน้นการพัฒนาวิธีคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) การใช้ SWOT ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาให้กับผู้บริหารรุ่นใหม่ เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยศรีปทุม ก็เปิดสอนหลักสูตรนี้ และเน้นเจาะกลุ่มผู้บริหารรุ่นใหม่เช่นกัน

มนตรี บอกอีกว่า ในบ้านเราเกือบทุกมหาวิทยาลัยเปิดสอนหลักสูตร MPA แบบ Block Course เพื่อรองรับจำนวนนักศึกษาซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนที่ต้องการรู้นโยบายของรัฐ เพราะกระทบกับการทำงานของเอกชน โดยเชื่อว่า หลักสูตร MPA ยังคงสำคัญ เพราะทุกครั้งที่เกิดวิกฤติทุกหน่วยงานย่อมต้องการพัฒนาบุคลากรของตัวเองให้มีความรู้และขีดความสามารถเพิ่มขึ้น อาทิ ด้านบริหารจัดการ การบริหารความเสี่ยง และการแก้ปัญหารูปแบบใหม่ๆ ไม่แตกต่างกับบุคลากรภาคเอกชน "ช่วงที่ผ่านมาข้าราชการได้รับแนวทางให้ทำงานเชิงบริการมากขึ้น แต่เมื่อคิดไม่ออก จึงต้องมาเรียน มาศึกษาเพิ่มเติม ความต้องการเรียน MPA จึงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 35-45 ปี ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง มีประสบการณ์ทำงานมากพอสมควร สามารถเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ภายนอกได้เป็นอย่างดี" มंत्री กล่าวว่าการสอนแบบ Block Course สามารถนำไปใช้กับหลักสูตรอื่นในระดับปริญญาโทได้ โดยจัดให้แต่ละเทอมเรียน 4 วิชา วิชาละ 1 เดือน แต่ในท้ายที่สุดต้องมีระบบการสอบแบบบูรณาการ ซึ่งเชื่อมโยงทุกวิชาเข้าด้วยกัน โดยข้อสอบแบ่งออกเป็น 3 ชุด ชุดละ 4 วิชา รวมทั้งหมด 12 วิชา เช่นเดียวกับ MPA ของนิด้า ที่จัดการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) เมื่อเรียนจบทุกวิชา "เรามีหน้าที่เปลี่ยนคนหวังให้คนเข้าไปเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการ แบบค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป เพราะจะเปลี่ยนทั้งระบบนั้นเป็นเรื่องยาก" มंत्री กล่าวทิ้งท้าย (กรุงเทพธุรกิจ, 2555: ออนไลน์)

จากบทความข้างต้น คงมีอาจปฏิเสธได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เรียกได้ว่าเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งหรือการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Block Course ให้กับกลุ่มผู้เรียนที่ไม่มีเวลาแต่อยากได้ปริญญา เช่นนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยแทบทั้งสิ้น กล่าวโดยสรุป จากจำนวนผู้เรียนในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้เรียนเมื่อครั้งแรกเริ่มเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษานั้น น่าจะเป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นว่า ความต้องการ (demand) ของนักศึกษาที่ต้องการเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

นั้นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การปฏิบัติงานทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีความท้าทายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเทคนิคและเครื่องมือการบริหารที่ประเทศไทยได้หยิบยืมมาจากชาติตะวันตกนั้นก็ยังมีจำนวนไม่น้อย จึงอาจเป็นสาเหตุให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของนักศึกษาที่ต้องการศึกษาศาสตร์ความรู้ทางด้านการบริหารเพื่อนำไปประยุกต์ใช้และแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาไม่เพียงแต่เป็นการให้ความช่วยเหลือและขยายโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ให้แก่นักศึกษา ข้าราชการและนักบริหารที่ต้องการศึกษาศาสตร์ความรู้เพิ่มเติมเท่านั้น หากแต่ยังก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบอันเนื่องมาจากการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ที่ไม่ได้มาตรฐานและคุณภาพของสถาบันการศึกษาบางแห่ง ปัญหาเหล่านี้นับวันยิ่งเพิ่มจำนวนและทวีความรุนแรงมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อวงวิชาการการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในที่สุด

อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแลให้การศึกษามีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ อาทิเช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นต้น ต่างก็มิได้นิ่งนอนใจกับปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยได้มีการประชุมหารือเพื่อวางแนวทางการพัฒนา ควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาในประเทศไทยให้ได้รับการยอมรับจากวงวิชาการในระดับสากล และมีการออกพระราชบัญญัติและการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ¹ และยังจัดให้มีเวทีการสัมมนาทางวิชาการเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษา ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการประกันคุณภาพภายในและภายนอก นอกจากนี้ ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เองก็มีการจัดทำกรอบคุณวุฒิการศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอกด้วย

¹ โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้จากภาคผนวก

2.2.2 ปัญหาและความท้าทายที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

หากกล่าวถึงปัญหาของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย เราคงมีอาชญาพิเศได้ว่า ปัญหาในบางประการที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น เป็นปัญหาที่เป็นผลพวงสืบเนื่องมาจากมูลเหตุในอดีต หรือเป็นปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีตแต่ยังไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไขให้ดีขึ้น ดังนั้น ในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างลึกซึ้งและสมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องพิจารณาย้อนกลับไปถึงเหตุปัจจัยต่างๆที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มที่มีการเปิดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้นในประเทศไทย อุทัย เลาหวิเชียร (2531) กล่าวถึง การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยซึ่งในขณะนั้นได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาว่า “นับตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1950 ที่มหาวิทยาลัยอินเดียนา แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือในการก่อตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นอกจากจะให้ความช่วยเหลือในการก่อตั้งสถาบัน ยังได้ช่วยส่งคณาจารย์เข้ามาช่วยในการวางหลักสูตร การสอนและกำหนดแนวการวิจัย เช่น การผลิตเอกสาร ตำราในระยะแรก สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ มหาวิทยาลัยที่ให้ความช่วยเหลือได้อาศัยองค์ความรู้และเทคนิครัฐประศาสนศาสตร์ที่มีอยู่ในสหรัฐฯ ขณะนั้นมาใช้ในการสอนและฝึกอบรมนักศึกษาและข้าราชการไทย ซึ่งองค์ความรู้ส่วนใหญ่เขียนขึ้นเพื่อใช้บริหารรัฐกิจภายในสหรัฐฯ ซึ่งเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมที่แตกต่างกับประเทศไทยอย่างมาก จึงอาจกล่าวได้ว่า ทฤษฎีส่วนใหญ่ที่นำมาใช้สอนในประเทศไทย นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักศึกษาสำหรับใช้ปฏิบัติงานเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ยังเป็นการยึดยึดทฤษฎีที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของระบบบริหารของไทยมาให้นักศึกษาและข้าราชการ ไม่เพียงเท่านั้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นักวิชาการไทยได้มีโอกาสรับทุนการศึกษาเพื่อไปศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในสหรัฐฯ เมื่อกลับมาก็ได้หยิบยืมความรู้ที่ได้มาใช้ในการวางหลักสูตร การสอนและการทำวิจัย การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ถ้าจะให้มีความประโยชน์อย่างจริงจัง มหาวิทยาลัยจะต้องกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย”

จะเห็นได้ว่า ปัญหาส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการหยิบยืมองค์ความรู้ของสหรัฐอเมริกามาใช้โดยที่ไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทในด้านต่างๆของสังคมไทย ซึ่งต่างจากสหรัฐอเมริกาที่อาศัยความรู้จากการศึกษาระบบการบริหารของประเทศอื่นๆ โดยใช้หลักการศึกษาเปรียบเทียบ และนำเอาความรู้ที่ได้มาปรับให้เข้ากับสังคมอเมริกัน เปรียบเสมือนกับการที่คนอเมริกันกินข้าวสวยโดยไม่ใช้ตะเกียบ (“We borrowed rice, but we do not eat it with

chopsticks”) (Wilson, 1887 อ้างถึงใน Shafritz และ Hyde, 2007: 26) ปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น นับได้ว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะอิทธิพลขององค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ประเทศไทยได้หยิบยืมจากสหรัฐอเมริกาในวันนั้น ได้หยั่งรากลึกลงในสังคมไทยและยังคงมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยตราบนานทุกวันนี้ ดังจะเห็นได้จากองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ตลอดจนเทคนิคทางการบริหารที่มีการเรียนการสอนตามสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในปัจจุบัน ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับมาจากสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ อาจารย์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ส่วนใหญ่ก็สำเร็จการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์มาจากมหาวิทยาลัยชื่อดังของสหรัฐอเมริกาแทบทั้งสิ้น จึงมีอาจปฏิเสธได้ว่าความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในการก่อตั้งสถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้นในประเทศไทยในครั้งนั้น ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดคุณูปการต่อวงวิชาการการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์เท่านั้น หากแต่ยังก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญต่อการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในปัจจุบันปัญหาและความท้าทายที่เกิดขึ้นต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ได้แปลงรูป เปลี่ยนโฉมไปตามบริบทของสังคมและความต้องการในการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในสังคมปัจจุบันคนส่วนใหญ่มองว่าการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานั้นไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการเพิ่มความไว้วางใจและความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาตลอดจนการได้รับการยอมรับนับถือจากคนในสังคม จึงไม่น่าแปลกใจว่าการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษานี้จะขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ทางการบริหารที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ทั้งในการบริหารงานภาครัฐและเอกชน

อุทัย เลาหวิเชียร (2551) ได้เขียนบทความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลักสูตรปริญญาเอก รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย โดยได้กล่าวถึง การขยายตัวของ การเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยไว้ว่า “นับตั้งแต่ปี 1987 การศึกษาระดับปริญญาโทภาคพิเศษ สาขาสังคมศาสตร์ประยุกต์ เช่น บริหารธุรกิจ รัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ หรือแม้การบริหารการศึกษาได้รับการแพร่หลายอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ กับการเรียนการสอนที่จัดเฉพาะนักบริหารระดับสูง (X-MPA) และ (X-MBA) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักบริหารระดับสูงของภาครัฐและภาคเอกชนได้มีโอกาสเข้าสัมผัสกับองค์ความรู้และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ

ช่วยให้นักบริหารที่มีประสบการณ์ได้รับการเสริมสร้างทัศนภาพในการมองปัญหาทางการบริหาร และการตัดสินใจให้ดีขึ้น จึงเป็นผลให้มีการขยายการเปิดหลักสูตรเหล่านี้ไปสู่ผู้บริหารระดับกลาง และระดับต้น รวมทั้งการจัดหลักสูตรความชำนาญเฉพาะด้านทางบริหาร นอกจากนี้ยังมีการขยาย การเรียนการสอนจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค และจากมหาวิทยาลัยภูมิภาคมาสู่กรุงเทพฯ ได้มีการ เปิดสอนทั่วไปอย่างกว้างขวางในมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ทั้ง ระดับปริญญาตรีและโททางรัฐประศาสนศาสตร์ อีกทั้งโครงการความร่วมมือระหว่างองค์การ ภาครัฐหลายแห่งกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เปิดรับนักศึกษาของหน่วยราชการใดหน่วยราชการหนึ่ง โดยเฉพาะ”

จากสถานการณ์ข้างต้น อูทัย เลาหวิเชียร (2551) มองว่า “การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ ปริญญาโทใกล้จะถึงจุดอิ่มตัวแล้ว เพราะเด็กหนุ่มสาวทั่วประเทศเติบโตไม่ทันต่อระบบการรับ นักศึกษาแบบไม่จำกัดจำนวน ไม่สนใจคุณภาพของนักศึกษา ขนาดของห้องเรียน อีกทั้งมีการแจก สิ่งจูงใจต่างๆ (Incentives) ตั้งแต่การแจกร่มจนถึงใบตุนึก แจกตำราที่มีความสูงเป็นศอกของ แต่ละวิชา จนถึงกับไม่แจกอะไรเลย นอกจากคำมั่นสัญญาว่า “สำเร็จแน่นอน ขอให้รักษาสุขภาพ ให้ดีก็แล้วกัน” หรือ “จ่ายครบ จบแน่ และจบเร็ว” จุดอิ่มตัวของปริญญาโทภาคพิเศษทำให้นักศึกษาปริญญาโทส่วนหนึ่งต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษาไปที่ระดับปริญญาเอก แต่การเปิดสอน ปริญญาเอกนั้นย่อมจะต้องมีปัญหามากกว่าการสอนปริญญาโท เพราะมีกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้เวลามากกว่า และต้องระมัดระวังมากกว่า เช่น คุณภาพของอาจารย์ผู้บรรยาย คุณภาพ ของนักศึกษา การจัดสอบการวัดคุณสมบัติให้เป็น candidate เป็นต้น”

ปรากฏการณ์การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ข้างต้น ได้สร้างความท้าทายให้กับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศทั้งในแง่ของการเพิ่ม ความพยายามและความสามารถในการเสาะแสวงหากลยุทธ์การขยาย (หลักสูตร) ตลอดจนสิ่งจูงใจต่างๆ เพื่อเป็นการมัดใจลูกค้า (นักศึกษา) โดยเฉพาะกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักบริหารที่มีประสบการณ์การทำงาน ซึ่งนอกจากจะมีกำลังภายใน (อำนาจและอิทธิพล) ที่ดีแล้ว ยังมีกำลังทรัพย์ที่พร้อมจะจ่าย ให้กับมหาวิทยาลัยเพื่อแลกกับใบปริญญาและวิทยฐานะอันทรงเกียรติที่จะได้รับ อีกทั้งหนึ่งนั้น นอกจากมหาวิทยาลัยต่างๆ จะต้องแข่งขันกันจัดกลยุทธ์เด็ดเพื่อเอาใจลูกค้าแล้ว ยังต้องหาทางรับมือกับการถูกตั้งคำถามจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐาน ของการศึกษาและวงวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ว่า การเปิดหลักสูตรที่เน้นปริมาณเป็นหลักเช่นนี้ จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวหรือไม่

นอกจากนั้น อุทัย เลาหวิเชียร (2551) นักวิชาการผู้ซึ่งอุทิศเวลาสร้างสรรคผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยไว้จำนวนมาก ยังได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักสูตรปริญญาเอกรัฐประศาสนศาสตร์ไว้ 3 ประการ ดังนี้ *ประการแรก* การร่างหลักสูตรผู้ร่างมักจะร่างตามที่คุณร่างเคยศึกษามา โดยไม่คำนึงถึงองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปมาก (shift) หรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป บ่อยครั้งหลักสูตรร่างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับผู้ร่าง *ประการสอง* หลักสูตรปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องต่อบริบทและปัญหาของการบริหารภาครัฐในประเทศไทย ซึ่งจะเห็นได้จากการร่างหลักสูตรที่เน้นแบ่งวิชาเอกตามสาขาวิชา เป็นการสอนให้นักศึกษาใช้เครื่องมือไปแก้ปัญหา เครื่องมือเหล่านี้ได้เรียนมามากมายแล้วในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท *ประการสุดท้าย* ผู้เขียนเห็นว่าหลักสูตรจะร่างได้อย่างไร ถ้าผู้สอนไม่มีความรู้ คือไม่ได้ศึกษามาโดยตรง ขาดประสบการณ์ เพราะอาจารย์ผู้สอนรัฐประศาสนศาสตร์ต้องอาศัยความรู้ ประกอบกับชั่วโมงบินของการทำงานวิจัย งานเขียน งานสอน งานฝึกอบรม งานเป็นที่ปรึกษา อายุ วุฒิภาวะ เมื่อรวมกันแล้วจะทำให้ให้นักศึกษาเกิดการยอมรับ การสำเร็จปริญญาเอกประการเดียว พูดจะติดขัด ยกตัวอย่างประเทศไทยไม่ได้ และเรียนมาไม่ตรง หรืออ่านหนังสือไม่มาก ย่อมไม่สามารถจะครองใจนักศึกษาที่มีความสำเร็จในชีวิตการทำงาน เช่น ทหารยศพลเอก ประธานศาลฎีกา อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดี หรือเจ้าของบริษัท นักศึกษาบางคนสำเร็จปริญญาโทหรือตรีจากต่างประเทศ อาจารย์จะสอนอย่างไรถ้ามีปัจจัยนำเข้าน้อย

นอกจากนั้น ผู้เขียนยังได้ให้ข้อสังเกตจากประสบการณ์ตรงในการเป็นอาจารย์สอนโครงการปริญญาเอกว่ารูปแบบการเรียนแบบ “block course” ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนที่ได้รับความนิยมอย่างมากและถูกใช้อย่างแพร่หลายในหลักสูตรระดับปริญญาโทนั้น ไม่น่าจะเหมาะกับการเรียนในระดับปริญญาเอก เนื่องจาก การศึกษาในสุดสัปดาห์ ทำให้นักศึกษาเอาความรู้มาเรื่อยๆ ไม่ทัน การรายงาน การปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน การอภิปรายจะไม่บังเกิดผลดีเท่าที่ควร

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกนั้น อุทัย เลาหวิเชียร (2551) ได้แสดงทัศนะที่มีต่อสภาพการณ์การศึกษาปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยไว้ที่น่าสนใจว่า “ปริญญาเอกเป็นกิจกรรมที่ควบคู่กับคำว่า “คุณภาพ” ไม่ใช่ “ปริมาณ” คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกจึงมีความสำคัญมาก การควบคุมคุณภาพตลอดขั้นตอนตั้งแต่รับนักศึกษาเข้ามาในโครงการจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาจึงเป็นกิจกรรมที่ลำบากยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยมักจะให้รับจำนวนนักศึกษาให้มากพอที่จะเลี้ยงตนเองได้ ยิ่งทำให้ขั้นตอนของการรักษาคุณภาพทวีความยากยิ่งขึ้น トラบใดที่มหาวิทยาลัยในประเทศไทยยังไม่ยอมมีนโยบายให้โครงการปริญญาเอกเป็นโครงการที่

เปิดมาเพื่อเป็นหน้าต่างของคณะและมหาวิทยาลัย ให้พุนักศึกษาทุกคน รับนักศึกษาที่มีคุณภาพ และจ่ายค่าตอบแทนทุกคนที่เกี่ยวข้อง ให้สมกับเป็นโครงการปริญญาสูงสุด และท้ายสุดโครงการปริญญาเอกควรเป็นโครงการที่ตั้งขึ้นเพื่อการขาดทุน แต่ผลิตคณาจารย์บัณฑิตที่มีคุณภาพเหมือนมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพทั่วโลก”

ปัญหาและความท้าทายที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ปัญหาคุณภาพของการศึกษาอันเนื่องมาจากการจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งบ่อยครั้งถูกตั้งคำถามว่า บัณฑิตที่จบมานั้นจะได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ เทียบเคียงกับการเรียนการสอนในรั้วมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ ที่มีบุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอนจำนวนมากได้จริงหรือไม่? และพอจะมีกฎเกณฑ์ใดบ้างที่จะควบคุมให้ศูนย์การศึกษาเหล่านั้น รักษามาตรฐานได้อย่างคงเส้นคงวา

สุภัทร จำปาทอง ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ผู้มีหน้าที่โดยตรงในการรวบรวมข้อมูลหลักสูตร ติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษา พร้อมทั้งประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ให้สัมภาษณ์กับนักข่าวจากศูนย์ข่าวนโยบายสาธารณะ สำนักข่าวอิศรา เกี่ยวกับประเด็นปัญหาดังกล่าวไว้ว่า สถานการณ์ล่าสุดเกี่ยวกับการเปิดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนั้น เมื่อต้นปี 2555 มีศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งที่แจ้งเข้ามายัง สกอ. อย่างเป็นทางการจำนวนทั้งสิ้น 313 ศูนย์ฯ บางศูนย์ฯ เปิดการเรียนการสอนมากที่สุด 5-6 หลักสูตร และถ้าจัดอันดับกันแล้วจะพบว่า หลักสูตรที่นิยมเปิดสอนเป็นอันดับหนึ่ง คือ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ รองลงมา คือ บริหารธุรกิจ บัญชี ส่วนนิติศาสตร์ก็พอมีให้เห็นบ้างประปราย “พูดง่าย ๆ ส่วนใหญ่เป็นสาขาด้านสังคมศาสตร์ เพราะสาขาด้านวิทยาศาสตร์เปิดยาก เนื่องจากถูกบังคับว่าต้องมีห้องแล็บ” และจากที่ลุยตรวจสอบพื้นที่จริงไปแล้วกว่า 70 ศูนย์ พบในจำนวนนี้มีศูนย์ฯ ที่จัดการศึกษาได้คุณภาพผ่านเกณฑ์มีเพียง 1 ใน 3 เท่านั้น ขณะที่บางศูนย์ฯ ก็ผ่านแบบร่องแร่ง

“ปัญหาที่เราตรวจพบ ข้อด้อยที่สุดคือเรื่องคุณวุฒิ คุณภาพอาจารย์ 1.ไม่ตรงตามที่แจ้ง 2. จำนวนไม่ครบ ซึ่งตรงนี้ก็ปัญหาหนักอกที่แก้ไม่ได้ และ 3.คุณวุฒิไม่ตรง เช่น จะเปิดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สัดส่วนอาจารย์ 5 คนควรจะมี 3-4 คน ส่วนสายที่เกี่ยวข้องพันก็ตัวได้สักคนสองคน ขณะที่คุณวุฒิอาจารย์ เกณฑ์ระบุว่า 2 ใน 5 คนอย่างน้อยต้องจบปริญญาโท หรือเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์” ขณะเดียวกันถ้าเป็นศูนย์นอกที่ตั้ง อาจารย์ต้องประจำ 100% ไม่ใช่วิ่งมาสอน (เน้นเสียง ก่อนถามย้ำ นึกออกไหมครับ) “ถ้าพูดในภาษาคนอื่นเขามักบอกว่า ‘ทำไร่เลื่อนลอย’ แต่ผมก็ไม่อยากใช้คำนั้นนะ ผมหมายความว่า อาจารย์ต้องประจำอยู่ที่ศูนย์ฯ ห้องพัก

อาจารย์ต้องมี นักศึกษามีปัญหาเมื่อไหร่สามารถเข้าไปปรึกษาได้ตลอด เพราะถึงแม้จะแก้ตัวว่าเทคโนโลยีสมัยนี้ก้าวหน้าไปไกล เฟซบุ๊ก สไกป์ หรืออีเมลถามก็ได้ แต่เราจะตรวจสอบได้อย่างไรว่าอาจารย์ให้คำปรึกษา หรือให้คำตอบภายใน 24 ชั่วโมงกับลูกศิษย์" (อิม)...จริงๆ ผมว่า การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face to face) ยังเป็นประเด็นหลัก นอกจากนี้นักศึกษายังควรต้องได้รับสิ่งที่เป็นความรู้และสภาพแวดล้อมที่ไม่ควรแตกต่างจากสถานศึกษาในที่ตั้งมากนัก

จากนั้นผู้สื่อข่าวจึงให้ผอ.สุภัทรเล่าถึงขั้นตอนการตรวจประเมินว่ามีการดำเนินการอย่างไร ซึ่ง ผอ.สุภัทร ได้ชี้แจงว่า ตามบทบาท หน้าที่ของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สกอ. คือ ช่วยส่งเสริม ให้คำแนะนำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษานอกที่ตั้ง พุดง่าย ๆ คือ ช่วยมหาวิทยาลัยดูว่า อะไรที่ดีแล้ว หรือต้องปรับปรุง เนื่องจากเรื่องนี้ส่งผลไปถึงคุณภาพการเรียนการสอนของนักศึกษา สิ่งที่ สกอ.ปฏิบัติก็คือ พยายามรักษาประโยชน์ของผู้บริโภค ทั้งนักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อให้มั่นใจได้ว่า สิ่งที่เราให้การรับทราบว่า หลักสูตรนั้นมีคุณภาพ เป็นไปตามนั้นจริงหรือไม่ ขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้น สกอ.จะตรวจสอบจากเอกสารที่มหาวิทยาลัยยื่นเข้ามา ถ้าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด สกอ.ก็จะรับทราบเอกสาร แต่ในการดำเนินการจริงย่อมมีความแตกต่างอยู่บ้าง บางแห่งก็ทำไปตามนั้น บางแห่งก็เปลี่ยนแปลงโดยบอกหรือไม่บอกเรา ทำให้ สกอ.ต้องมีการออกไปตรวจเยี่ยมศูนย์นอกที่ตั้ง เพื่อเป็น "กระจก" สะท้อนให้กับสถาบันอุดมศึกษาได้รับทราบสถานะของตัวเอง ส่วนการที่จะไปบอกว่า คนอื่นทำดีแล้วหรือไม่ดีนั้นก็มิใช่ข้อพิจารณาอยู่

ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2551 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พ.ศ.2552 รวมทั้งประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่องหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาประเมินคุณภาพการจัดการศึกษานอกที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2552 กำหนดไว้ใน 7 ประเด็น คือ 1.ด้านคุณภาพอาจารย์ 2.ด้านนักศึกษา 3.ด้านสถานที่ 4.ด้านสิ่งสนับสนุนทางการศึกษาและการจัดบริการนักศึกษา 5.ด้านวัตถุประสงค์การเปิดหลักสูตร 6.ด้านการบริหารการประสานงานระหว่างศูนย์กับสถานที่ตั้งหลักที่มีความเชื่อมโยง การลงทะเบียน วัดผล ทดสอบ และ 7.ด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาและผลประโยชน์ของนักศึกษา โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ตรวจประเมิน ขณะเดียวกันได้กำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) หรืออนุกรรมการหลักของ กกอ. อาจารย์ที่มีความรู้ในสาขานั้นเฉพาะทาง ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจประเมิน เช่น ด้านกายภาพ ระบบไอที ห้องสมุด "บางที่ที่เราไปตรวจหนังสือก็เยอะดี แต่นักศึกษาไม่ได้ใช้ เปิดขึ้นมายังไม่ค่อยมี ไม่มีการยืม" ส่วนการบริหารจัดการ ระบบวัดผล เมื่อนักศึกษาสอบไม่พร้อมกัน วิธีการวัดผลจะทำอย่างไรให้เป็นไม่บรรทัด

เดียวกัน ความยาก ง่ายของข้อสอบใกล้เคียงกัน "บางทีเราก็ต้องให้นักศึกษาทดสอบการใช้ระบบไอทีให้เราดูว่า สามารถทำได้จริงหรือไม่ เพราะต้องเข้าใจว่า คนที่เรียนศุนย์นอกที่ตั้งส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ ้วยทำงานแล้ว"

นอกจากนี้ เขายังอธิบายให้ฟังถึงการต้องไปสัมภาษณ์อาจารย์ นักศึกษา ผู้บริหาร ซึ่งจากประสบการณ์บางครั้งสัมภาษณ์นักศึกษาที่รู้ได้เลยว่า ผ่านหรือไม่ผ่าน (ยิ้ม) ก่อนจะยกตัวอย่างกรณีไปถามว่า นักศึกษาได้เรียนกับอาจารย์คนนั้นคนนี้หรือไม่ บางคนหน้าเหวอ บอกขึ้นปีที่ 2 แล้ว ยังไม่เคยเจออาจารย์คนนี้เลย แบบนี้ก็ต้องเติมเต็มให้กับนักศึกษาด้วย และเมื่อประเมินครบข้อหนึ่งดี ข้อสองไม่ค่อยดี ข้อสามดีมาก มันก็จะเป็นเหมือนกับกราฟ ซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิก็ต้องสรุปเป็นความคิดเห็นออกมา สิ่งที่ต้องปรับปรุงมีอะไรบ้าง มีข้อเสนอแนะอย่างไร ซึ่งผลการประเมินแต่ละรายหลักสูตรนั้น จะถูกนำเสนอต่ออนุกรรมการด้านมาตรฐานอุดมศึกษา ให้ทราบถึงเหตุผลของการประเมินแต่ละเรื่อง หลังจากอนุฯ รับทราบ จึงเสนอต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นบอร์ดชุดใหญ่รับทราบอีกครั้ง ก่อนแจ้งผลไปยังมหาวิทยาลัยต่อไป "จริงๆ แล้วถ้าศุนย์ไหนโอเค เราก็แจ้งไปก่อนได้เลย ส่วนที่ยังไม่ค่อยโอเคก็รอให้บอร์ดซักถามอีกที"

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา ลำดับให้เห็นขั้นตอนและวางแผน 313 ศุนย์ฯ จะดำเนินการให้เสร็จภายในครึ่งปีแรก แต่ด้วยข้อจำกัดของกรรมการที่ต้องไปประเมิน ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก อีกทั้งในการประเมินต่อ 1 หลักสูตรใช้เวลามากกว่า 5 ชั่วโมง คิดดูถ้าไปที่ศุนย์แห่งหนึ่งและมี 5 หลักสูตร วันเดียวไม่น่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ เมื่อผู้สื่อข่าวซักถามถึงประเด็นที่ว่า การลงตรวจจริงนั้นได้มีการแจ้งให้ศุนย์เตรียมตัวก่อนหรือไม่ ผอ.สุภัทรรอบทันทีว่า แจ้ง เพราะถ้าไปไม่เจอ ไม่ได้ แต่จะบอกว่าผักชีโรยหน้าได้ไหม (นิ่งคิด) ผมว่าอาจารย์ที่เข้าไปตรวจเขาไม่ได้ผักชีโรยหน้าแน่นอน ต้องสัมภาษณ์ ตรวจดูองค์ประกอบทั้งหมด ระบบอินเทอร์เน็ต wifi ห้องสมุด ตามหลักเกณฑ์ เอ บี ซี ดี แต่การตรวจดูนั้น ตัวเลขไม่ใช่ใบเบิล เราดูความเหมาะสม เช่น กรณีหนังสือน้อยกว่าปกติ แต่ระบบการศึกษาปัจจุบันนักศึกษาสามารถเข้าถึงผ่านอินเทอร์เน็ต เรื่องนี้แทนกันได้ คลุมได้

ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามต่อไปว่า ศุนย์ฯ ผุดขึ้นราวดอกเห็ด แต่ สกอ.ตรวจสอบได้ล่าช้า? ผอ.สุภัทรร กล่าวว่ ประเด็นมันแบบนี้ครับ (ค่อยๆ เปิดเอกสารให้ดู) บางทีเราก็ต้องยอมรับว่าเจ้าหน้าที่ของ สกอ. มีเต็มไปหมด แต่เจ้าหน้าที่ของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษามีประมาณ 40 กว่าคน ต้องตรวจหลักสูตรทั้งในและนอกสถานที่ตั้ง "ถ้าสมมุติเรื่องเข้ามาประมาณอาทิตย์ละ 200 เรื่อง ทำไม่ทันหรอกครับ มันจึงล่าช้า" อีกเรื่องที่ผมอยากยกตัวอย่างนะครับ เช่น สภามหาวิทยาลัยอนุมัติให้เปิดรับนักศึกษาวันที่ 5 มิถุนายน แต่พียงยื่นเรื่องให้ สกอ. เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคมที่ผ่านมา ผมก็ตรวจเอกสารให้ท่านไม่ทัน (ถอนหายใจ) บางมหาวิทยาลัยบางที่ยังไม่ได้

ดูเลย นี่เป็นเรื่องจริง แต่แค่ผมลองพลิกดูหลักสูตรเล่นๆ ก็รู้แล้วว่าไม่ผ่านหรอก เดียวก็ต้องส่งกลับ เพราะมันผิดอยู่แล้ว ผู้สื่อข่าวถามว่า ทีนี้ถ้าตรวจไม่ทันแล้วทำอย่างไร? ต่อให้เขาเปิดไปก่อน ถ้าผู้บริหารปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ มันก็ต้องผ่านแน่นอนอยู่แล้ว “เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่เราออกมานั้นก็เพื่อรักษาคุณภาพการศึกษา รักษาผลประโยชน์ของผู้เรียนที่ต้องได้ แม้จะยังมีข้อถกเถียงกันอยู่มาก เราไม่ได้หมายความว่า เกณฑ์การเรียนการสอนของ สกอ. เป็น the one best way ดำเนินการได้ถูกทุกเรื่อง 100 % แต่เมื่อการขยายโอกาสทางการศึกษากับการดำเนินการด้านคุณภาพต้องไปด้วยกัน การจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งนั้นมันก็ต้องมีเงื่อนไข เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ที่คุณจะต้องทำให้ได้!!”

ตั้งแต่ตรวจมาเคยเจอการจัดตั้งศูนย์ฯ ในสถานที่แปลกๆ บ้างไหม เช่น ปิมน้ำมัน วัด ทำนองนี้? เท่าที่ลงไปตรวจสอบ 70 กว่าศูนย์ยังไม่พบ ส่วนมากจะเป็นอาคารเช่า หรือสร้างอาคาร เป็นของตนเอง บางที่สร้างอาคารหลายชั้นรองรับนักศึกษาได้เป็นพันคน แต่สุดท้ายประเมินแล้วยัง ต้องรื้อ ต้องปรับปรุงเลย อย่างที่บอกองค์ประกอบมีหลายอย่าง แต่สิ่งที่เรากังวลในเรื่องการใช้ สถานที่ คือ ใช้สถานที่ปะปน เช่น ห้องเล็กเซอร์ไปเช่าพื้นที่ของโรงเรียนประถม เพื่อจัดการเรียน การสอน ห้องคอมฯ ก็ต้องไปใช้ของนักเรียนประถม โปรแกรมมันคงไม่สูงมากนัก ยังไม่รู้เลยว่า มี โปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ให้ใช้ฟรีเปล่า และยังมีภาพไม่ออกเลยว่า ไปใช้สถานที่อย่างนั้นแล้ว ห้องสมุดจะอยู่ที่ไหน ...ทักษะของนักศึกษาจะเป็นอย่างไร เรื่องนี้ก็เป็นปัญหาเยอะพอสมควร เพราะบางที่ไม่ค่อยอยากลงทุน ส่วนศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งโดยเช่าพื้นที่ของวัด หรือปิมน้ำมันนั้น ผมยังไม่เคยเห็นนะ อาจสนใจลักลอบ หรือยังไม่ได้แจ้งก็เป็นได้ (ยิ้ม)

ผู้สื่อข่าวจึงซักถามต่อทันทีว่า ยังไม่ได้แจ้ง หมายความว่าศูนย์การศึกษาเปิดสอนไปก่อน แล้วค่อยแจ้งได้ใช่ไหม? จริงๆ ถ้าโดยเซนต์ของคน ควรต้องแจ้งให้ สกอ. ทราบก่อน แต่...มี ปัญหาบ้านเราอยู่ตรงที่ว่า ข้อกฎหมายไทยได้เขียนว่า การอนุมัติให้เปิดหลักสูตรต่างๆ ทั้งในส่วน ของรัฐและเอกชน สามารถอนุมัติได้โดยสภามหาวิทยาลัย สกอ. ไม่ได้เป็นผู้อนุมัติ แต่การที่จะ อนุมัติให้เปิดศูนย์ฯ และเปิดสอนได้นั้น ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาที่ สกอ. กำหนด เช่น ถ้าคุณจะเปิดสอนได้ต้องผูกไทใส่สูท แต่เอาเข้าจริงบางคนอาจทำได้แค่ใส่เสื้อยืด เท่านั้น ขณะเดียวกันความตั้งใจของผู้บริหารก็เป็นเรื่องใหญ่มาก ยกตัวอย่างแค่เรื่องอาจารย์เรื่อง เดียวนะ คุณวุฒิปริญญาโท ค่าใช้จ่ายเดือนหนึ่งเป็นแสน ค่าสถานที่ ถ้าต้องเช่า ค่าน้ำ ค่าไฟเดือน หนึ่งเป็นแสนนะครับ (ลากเสียงยาว) ผมยังไม่ได้พูดถึงหนังสือ ระบบไอทีต่างๆ ที่ต้องลงทุนอีก ไม่รู้ เท่าไหร่ ฉะนั้น การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้นักศึกษาได้รับบริการอย่างถูกต้อง ต้องลงทุน ไม่น้อย เอกชนระดับกลางๆ บางแห่ง สามารถผลิตบัณฑิตคุณภาพสูสีกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ใหญ่ๆ ในภาคอีสานได้เลย เพราะเขาไม่ค่อยเปิดศูนย์นอกที่ตั้ง เน้นพัฒนาภายในมหาวิทยาลัยให้

แข็งแแกร่ง เชื่อว่าสุดท้ายแล้วมหาวิทยาลัยจะเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักศึกษาเข้ามาเอง และถ้าไปดูจะเห็นว่า ส่วนใหญ่พวกที่เปิดศูนย์การศึกษาออกที่ตั้ง มักเป็นสถาบันเล็กๆ หวังจะได้นักศึกษา ส่วนแบ่งด้านธุรกิจ โดยเฉพาะกลุ่มของนักศึกษาที่ได้เงินกู้ กยศ. ซึ่งจะเป็นที่หมายปองของมหาวิทยาลัยแบบนี้พอสมควร ตรงนี้ก็เป็ดาบสองคม

ผู้สื่อข่าวได้ซักถามเกี่ยวกับมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินการหากตรวจพบศูนย์ที่ไม่ได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์ที่ สกอ. กำหนด ถ้าเปิดการเรียนการสอนไปแล้ว สกอ. พังไปตรวจพบว่าไม่ผ่าน นักศึกษาจะทำยังไง? ผอ.สุภัทร กล่าวว่า สำหรับผมคุณภาพการศึกษา การเรียนการสอนมันเป็นปัญหาโลกแตก เรื่องนี้เป็นปัญหาที่ผมใช้คำว่า 'นักศึกษาเป็นตัวประกัน' ผมมักจะเรียกว่าอย่างนั้น เพราะสุดท้ายนักศึกษาก็จะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด จริงอยู่มหาวิทยาลัยอาจจะเสียชื่อเสียง ได้รับผลกระทบในแง่ภาพลักษณ์ ธุรกิจการค้าแต่ก็เท่านั้น นักศึกษาส่วนมากที่เลือกเรียนนอกที่ตั้ง คาดหวังว่าจะได้เรียนใกล้บ้าน เดินทางสะดวก ทำนองนี้แต่มีหลายแห่งที่มหาวิทยาลัยยอมรับสภาพและปิดศูนย์ลง ต้องดึงนักศึกษากลับมาเรียนที่มหาวิทยาลัยหลัก

"ผมเคยรับหนังสือร้องเรียนจากนักศึกษา มหาวิทยาลัยไปสัญญากับเขาว่าจะสอนที่จังหวัดบุรีรัมย์ พอมหาวิทยาลัยเห็นว่าตัวเองทำไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ก็ใช้วิธีเช่ารถบัสเหมาให้นักศึกษาเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ เดินทางตั้งแต่เย็นวันศุกร์ กลับเย็นวันอาทิตย์ อย่างนี้ นักศึกษาก็ได้รับผลกระทบ" ฉะนั้น มหาวิทยาลัยควรจะต้องตระหนักให้ดี การจัดการศึกษาออกที่ตั้ง ต้องทำให้ได้คุณภาพเดียวกับมหาวิทยาลัยในที่ตั้ง และคุณภาพในที่ตั้งกับนอกที่ตั้งจะต้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของ สกอ. "เราไม่ได้คิดจะเพิ่มภาระงานให้แก่ท่าน แต่ผู้เรียนต้องได้รับความรู้ที่ตรงกับวิทยฐานะ เพราะถ้าได้คนไม่มีคุณภาพ ทำงานไม่ได้ ประเทศจะพัฒนาได้อย่างไร อย่าลืมเพื่อนๆ กำลังหายใจรดต้นคอเราอยู่"

ผู้สื่อข่าวจึงถามต่อว่า แล้วในกรณีที่ตรวจพบว่า ศูนย์ ไม่ผ่านมาตรฐาน ต้องปรับปรุงจะดำเนินการอย่างไร? ปกติเราจะให้เวลาในการปรับปรุง 1 เทอมแล้วประเมินอีกครั้ง สิ่งที่เรา กำลังทำอยู่นี้ไม่ต้องการทะเลาะกับใคร เราต้องการประกันให้ได้ว่า ผู้เรียนได้ในสิ่งที่เขาจ่าย ทั้งในแง่เม็ดเงิน และร่างกาย ถ้าท่านใส่ให้เขาไม่ครบก็แสดงว่า ท่านไม่ได้ทำหน้าที่ครู อาจารย์อย่างที่ควรจะเป็น ท่านไม่ได้ส่งเสริมลูกศิษย์ให้มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงาน เขาต้องได้ทั้งความรู้ และทักษะสมกับที่เขาเป็นบัณฑิต ถ้าบอกแจ้งแล้ว ไม่ปรับปรุง จะใช้ยาแรงอย่างไร? เรื่องนี้ผมคงตอบไม่ได้ เพราะเป็นมาตรการของ สกอ. แต่ผมเชื่อว่าหลังจากที่เราเริ่มแจ้งออกไป มันคงต้องเริ่มคิดแล้วว่า จะทำยังไง เพื่อส่งเสริมให้ท่านพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำอย่างไรให้ผู้เรียนได้การศึกษา เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพถ้าท่านอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเส้นปะ ก็ต้องปรับปรุงให้

ชัดเจน จะมีผลต่อบริบทปัญหาหรือไม่? ยังไม่ถึงขั้นนั้น ผมตอบไม่ได้ตรงนั้น เพราะผมไม่ใช่คนที่ตัดสินใจ ผมเป็นแค่คนเสนอ ข้อเสนอของผมอาจจะไม่ได้ความเลยเขาอาจจะไม่ดูก็ได้ ต้องเข้าใจว่า สกอ.เป็นผู้ต้องรับผิดชอบ โดยส่วนตัวท่านมีแนวคิดในเรื่องนี้อย่างไร? ผมไม่ตอบคำถามนี้ เพราะผมไม่ใช่ผู้มีอำนาจในการดำเนินการ โไอเดียมันมีสเต็มป์หนึ่ง สอง สามอยู่ แต่ สกอ.จะเป็นผู้พิจารณา ออกมาตรการ วันนี้เราทำหน้าที่เป็นแค่กระจกสะท้อนเท่านั้น "ผมยุ่ง ก็ต้องหิวให้ดี"

เมื่อผู้สื่อข่าวถามถึงปฏิภพของมหาวิทยาลัยต่างๆ ต่อการประเมินผลของ สกอ. ว่าทำให้มหาวิทยาลัยเสียหาย ผอ.สุภัทร กล่าวในช่วงท้ายว่า เรื่องนี้เป็นปกติ ที่เขาต้องปกป้อง หรือตอบได้ แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องตั้งคำถามคือ เราจะมาร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้ยืนอยู่บนมาตรฐานปกติดีไหม เพราะถ้าคิดเช่นนั้น ทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน้าที่ต้องช่วยกัน ในการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย แต่ถ้าวันนี้เราจะมาถกเถียงกันแค่เรื่องของมาตรฐานว่า ทำได้หรือไม่ได้ ต้องระวังว่าประเทศจะเสียเวลาพอสมควร เราจะต้องแข่งขัน มีเทคโนโลยีเป็นของตนเองเพื่อทดแทนการนำเข้า ผมว่าประเทศเราน่าจะมาคุยกันเรื่องนี้มากกว่า (ศูนย์ข่าวนโยบายสาธารณะ สำนักข่าวอิศรา, 2555: ออนไลน์)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นของผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้ง คือ การไร้ซึ่งจรรยาบรรณของสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ให้ความสำคัญกับการรักษา มาตรฐานและคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน การหลบเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการจัดการศึกษาที่ สกอ.กำหนด และที่ร้ายแรงที่สุด คือ ไม่คำนึงถึงองค์ความรู้และประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นเพียงแต่ผลประโยชน์ทางธุรกิจของคนที่ตั้ง อย่งไรก็ตาม เราคงมีอาจปฏิเสธความจริงที่ว่า หน่วยงานภาครัฐผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎระเบียบในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาเองก็ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของรองประธานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) ที่ว่า "พ.ร.บ.สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 มีการกำหนดไว้ในมาตราที่ 20 อยู่แล้วว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชน อาจจัดการศึกษาในสาขาวิชาใดนอกสถานที่ตั้งได้ รูปแบบ วิธีการจัดการ ขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง คือ ให้ รวบรวม.ศึกษาธิการอนุญาตแต่เรายังไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง" (หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, 2555: ออนไลน์) ไม่เพียงเท่านั้นเจ้าหน้าที่ ที่มีหน้าที่ในการตรวจประเมินหลักสูตรซึ่งถือได้ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องอาศัยทั้งความละเอียดอ่อนและระยะเวลาในการดำเนินการกลับมีเพียงน้อยนิด เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณหลักสูตรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ดังนั้น

หน่วยงานภาครัฐจึงต้องให้ความสำคัญกับงานในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา การบังคับใช้กฎระเบียบที่กำหนดขึ้นมาอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่หรือกลไกในการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม แนวทางในการขจัดปัญหาอย่างแท้จริง คือ การร่วมสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของทั้งสถาบันอุดมศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และหน่วยงานภาครัฐ ผู้ซึ่งกุมอำนาจในการตรวจสอบและการให้ทุนให้โทษแก่สถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ได้หวนคิดคำนึงว่า ถึงเวลาแล้วที่ทุกคนต้องร่วมด้วยช่วยกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับมาตรฐานการศึกษาของวงวิชาการในระดับสากล

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย พบว่า มีผู้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยไว้หลายท่าน โดยประเด็นการวิจัยส่วนใหญ่นั้นจะเกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอกของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆที่เปิดการเรียนการสอนในแต่ละยุคสมัย ผลงานการศึกษาวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ ดุษฎีนิพนธ์เรื่องการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย (Public Management Education in Thailand) ของ Laohavichien (1982) โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน (พ.ศ.2525) ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนา (development framework) (2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์โดยศึกษาจากผู้จบการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (MPA) (3) เพื่อเชื่อมโยงผลการศึกษาที่ได้กับนโยบายการจัดการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย (4) เพื่อเสนอสมมติฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในอนาคตซึ่งจากการศึกษา พบว่า พัฒนาการการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยนั้นมิได้เริ่มต้นมาจากบริบททางสังคมและปัญญาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย หากแต่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศในแถบยุโรป และสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ยังพบว่าหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ของสถาบันการศึกษาต่างๆในประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อนและขอบข่ายความสนใจที่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามกรอบแนวคิดการบริหารการพัฒนา พบว่า หลักสูตรการเรียน

การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมทั้งหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์นั้น เป็นไปตามกรอบแนวคิดของการบริหารการพัฒนาที่ผู้วิจัยกำหนด ซึ่งนอกจากหลักสูตรจะมีความสำคัญต่อการพัฒนานักบริหารการพัฒนาในอนาคตแล้ว คุณสมบัติและภูมิหลังของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษายังมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการศึกษาต่างๆอีกด้วย ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบต่างๆในการจัดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ปรากฏว่า อุปสรรคสำคัญของการเรียนการสอนอยู่ที่ตำราวิชาการซึ่งเขียนขึ้นตามบริบทแวดล้อมของสังคมไทยนั้นมีอยู่น้อยมาก แหล่งเงินทุนสำหรับการทำวิจัยก็มียุทธวิธีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยาย (lecture) เป็นหลักนั้นเป็นรูปแบบที่ไม่เหมาะกับการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา ควรจะเน้นที่การสัมมนา (seminar) และอภิปราย (discuss) เป็นหลัก เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดวิเคราะห์ เมื่อสอบถามความพึงพอใจในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้เป็นอย่างดี และเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

นอกเหนือจากผลงานวิจัยของอุทัย เลาหวิเชียรแล้วยังมีนักวิชาการและนักศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์อีกหลายท่านได้ทำการศึกษาในประเด็นที่คล้ายคลึงกัน อาทิ อนันต์ บัวบาน (2527) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวโน้มรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในอนาคต ในปี พ.ศ. 2536 โดยใช้เทคนิคเดลฟี ในการสอบถามผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ไทยจากมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในอนาคต ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา และพัฒนาการของรัฐประศาสนศาสตร์อเมริกัน ปรัชญาและเป้าหมายของรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในอนาคตจะเน้นที่การปฏิบัติได้จริงในการพัฒนาประเทศ พาราไดม์การพัฒนามีแนวโน้มที่จะเป็นพาราไดม์ของรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในอนาคตมากที่สุด วัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะเน้นที่การปฏิบัติหรือการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง วิชาหลักหรือวิชาบังคับ ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์ การวางแผน การประเมินแผนงานและนโยบายสาธารณะ เป็นต้น คุณสมบัติของอาจารย์จะต้องเป็นผู้ที่มีใจรักในงานวิชาการ มีประสบการณ์ในการบริหารงานและมีความรู้กว้างขวาง การวิจัยในอนาคตจะเป็นการวิจัยที่ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพและเน้นการนำไปใช้ทันที สำหรับเรื่องในการวิจัยจะเน้นที่นโยบายสาธารณะและการประเมินโครงการ หน่วยวิเคราะห์วิจัยจะเป็นระดับองค์การ ระบบและประเทศ สถานภาพของรัฐประศาสนศาสตร์จะเป็นการประยุกต์สหวิทยาการต่างๆและเป็นภาควิชาหนึ่งในคณะ

ศุภชัย ยาวะประภาส (2528) ได้ศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในอดีตนับตั้งแต่มีการเปิดการเรียนการสอนขึ้นในประเทศไทย โดยวิเคราะห์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีการเปิดการเรียนการสอนในปัจจุบัน (พ.ศ.2528) ทั้งในแง่ของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร นอกจากนี้ยังได้รวบรวมผลสำรวจความคิดเห็นของนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้เรียนในหลักสูตรปัจจุบัน พร้อมทั้งความต้องการของประเทศในอนาคต เพื่อนำเสนอทิศทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต โดยข้อสรุปจากการศึกษา คือ หลักสูตรในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทนั้นควรมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน หลักสูตรของแต่ละสถาบันควรมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน และหลักสูตรควรตอบสนองความต้องการของสังคม

ในระยะเวลาต่อมา เกรียงศักดิ์ บุญยะสุด (2534) ยังได้ทำการศึกษาเรื่องแนวโน้มหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในอนาคตด้วยเช่นกัน โดยศึกษาเฉพาะกรณีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลจากการศึกษาพบว่า ปรัชญาและเป้าหมายของหลักสูตรในอนาคตนั้นมุ่งเน้นให้เกิดศักยภาพในการตัดสินใจ การผลิตขั้นสูงในการบริหารงานภาครัฐ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการเช่นเดิม แนวคิดในการปรับปรุงหลักสูตรเน้นการปรับปรุงไปพร้อมๆกัน โดยผสมผสานทั้งภาครัฐและเอกชน ทิศทางการเรียนการสอนในเบื้องต้นเน้นเนื้อหาและทฤษฎี วิธีการเรียนการสอนเน้นการสัมมนา กลุ่ม อาจารย์ผู้สอนเน้นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะในสาขาวิชาที่สอน และไม่เป็นต้องจบการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์โดยตรง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรในอนาคต วัตถุประสงค์การเรียนของนิสิต คือ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความรู้ และปริญญาบัตร วิชาที่เหมาะสมในอนาคตเป็นวิชาที่มุ่งเข้าหาทางเทคโนโลยี เป็นต้น

สุจิตรา วิไลพงษ์ (2543) ได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยสำรวจความคิดเห็นของศิษย์เก่าในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ศิษย์เก่ามีความคิดเห็นว่าเป็นวิชาการและการจัดการ (หมวดวิชาบังคับ) และวิชาการบริหารรัฐกิจเชิงกลยุทธ์ (หมวดวิชาเลือก) เป็นวิชาที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานมากที่สุด ศิษย์เก่ายังมีความเห็นว่า การศึกษาในหลักสูตรนี้ช่วยให้มีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออกในการทำงานมากยิ่งขึ้น และทำให้มีความสามารถในการทำงานด้านนโยบาย (งานบริหารจัดการ งานวิชาการ) และด้านปฏิบัติการได้มากกว่าการจบปริญญาโทในสาขาอื่นๆ นิสิตภาคปกติ คิดว่า หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในผลงานมากขึ้น มีโอกาสและทางเลือกในการ

ทำงานมากขึ้น และข้อเสนอจากผู้วิจัย พบว่า ควรมีการพิจารณาเปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอก ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ควรส่งเสริมให้นิสิตภาคปกติได้ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับอาจารย์ ควรเพิ่มเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการบริหารงานให้ทันสมัยและเข้มข้นมากขึ้น และควรเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆมาร่วมถ่ายทอดประสบการณ์จริง ควรมีการจัด กิจกรรมประจำปี เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนิสิตเก่าและนิสิตปัจจุบัน

ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยที่น่าสนใจอีกเรื่อง คือ ผลงานเรื่องการประมวลเนื้อหาการเสวนา การเรียนการสอนและการวิจัยทาง รัฐประศาสนศาสตร์ ของชนิดา จิตตรุทตะ และคณะ (2551) ในโครงการวิจัยสำรวจสถานการณ์ของ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งผลงานดังกล่าวเกิดจากการรวบรวม ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการเสวนาของนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ โดยขอขยายการเสวนาครอบคลุมกลุ่มวิชาหลัก ทางรัฐประศาสนศาสตร์ 5 กลุ่มวิชา ได้แก่ ขอบข่ายทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ องค์การและการ จัดการภาครัฐ นโยบายสาธารณะ การบริหารงานบุคคลภาครัฐ และการบริหารงานคลังสาธารณะ และการงบประมาณภาครัฐ สำหรับประเด็นหลักในการเสวนา ประกอบด้วย (1) ประมวลรายวิชา (ทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา) (2) แนวทางที่ใช้ในการเรียนการสอน หรือ ประสบการณ์การสอนที่มีประสิทธิผล และ/หรือกรณีศึกษา-กรณีตัวอย่าง-แบบฝึกหัด (ถ้ามี) และ (3) ประเด็นการวิจัยหรือประสบการณ์วิจัยในด้านต่างๆ เพื่อให้ทราบสถานะถึงสิ่งที่นักวิชาการไทย รู้/เข้าใจในปัจจุบัน และเพื่อให้ทราบว่าประเด็นใดที่ควรศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

นอกจากนั้น ยังมีบทความวิชาการซึ่งได้จากการรวบรวมความคิดและข้อคิดเห็นของ นักวิชาการต่างๆในการสัมมนาวิชาการซึ่งจัดโดยโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่องมาตรฐานการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ประกอบด้วย บทความวิชาการ 5 เรื่อง ได้แก่ (1) การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ของ สถาบันอุดมศึกษาต่างๆในประเทศไทย ของอุทัย เลาหวิเชียร (2) การสำรวจการเรียนการสอนและ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและเอกในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ของปฐม มณีโรจน์ (3) การสร้าง นักวิชาการไทยด้านรัฐประศาสนศาสตร์ให้เป็นนักวิชาการระดับนานาชาติ ของพิทยา บวรวัฒนา (4) การเรียนปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเน้นการทำวิจัย (Research Degree) ของพัช ลวางกูรและ (5) การเรียนปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์แบบเรียนรายวิชาและการทำวิจัย (Academic Degree) ของณัฐฐา วินิจฉัยภาค (อุทัย เลาหวิเชียร, บรรณาธิการ, 2551)

ผลงานการวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย คือ ผลงานของ Bowornwathana (2013) ซึ่งได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยนับตั้งแต่มีการก่อตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้น พบว่าในปัจจุบันการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยนั้นเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทและเอกจำนวนมาก ซึ่งการขยายตัวดังกล่าวนี้ทำให้ต้องตระหนักถึงปัญหาเรื่องมาตรฐานของหลักสูตรและคุณภาพของนักศึกษาด้วย ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย และจัดกลุ่มนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยเป็น 4 ช่วง (Four Waves) นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้เสนอแบบจำลอง (model) 4 รูปแบบ ในการอธิบายระบบราชการไทย และการบริหารงานภาครัฐ ประกอบด้วย (1) The Personnel Administration Model (2) The Bureaucratic Development Model (3) The Bureaucratic Polity Model (4) The Good Governance Model และในตอนสุดท้ายผู้เขียนยังได้เสนอให้มีการสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนและองค์ความรู้รัฐประศาสนศาสตร์ที่ดี โดยเสนอให้มีการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพทางวิชาการ นักวิชาการไทยควรจะมีการสร้างผลงานวิชาการในระดับนานาชาติ และควรมีการบริหารจัดการเงินทุนสำหรับการวิจัยโดยคำนึงถึงจรรยาบรรณทางวิชาชีพ

จากผลงานการศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยของนักวิชาการข้างต้น ผู้ศึกษาได้จัดกลุ่มผลงานการศึกษาวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ *ประเภทที่ 1* การศึกษาพัฒนาการของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงจุดกำเนิดของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ อิทธิพลขององค์ความรู้รัฐประศาสนศาสตร์จากสหรัฐอเมริกาที่มีต่อประเทศไทย ได้แก่ ผลงานการศึกษาของอุทัย เลหาวิเชียร, ปฐม มณีโรจน์, พิทยา บวรวัฒนา, ธวัช วิชัยดิษฐ์ และศุภชัย ยาวะประภาส เป็นต้น *ประเภทที่ 2* การศึกษาเชิงสำรวจและวิพากษ์หลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย งานวิจัยประเภทนี้มีผู้วิจัยให้ความสนใจศึกษาเป็นจำนวนมาก ลักษณะของงานวิจัยดังกล่าวนี้เป็นการสำรวจหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีการเปิดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆในแต่ละยุคสมัย โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของหลักสูตรทั้งในแง่วัตถุประสงค์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาวิชา รูปแบบการเรียนการสอน การวิจัย เอกสารและตำราทางวิชาการ การนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ ฯลฯ ได้แก่ ผลงานการวิจัยของ อุทัย เลหาวิเชียร, ศุภชัย ยาวะประภาส, ชนิตา จิตตรุทตะ และคณะ, สุจิตรา วิไลพงษ์ เป็นต้น และ *ประเภทที่ 3* การคาดการณ์แนวโน้มของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต โดยส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยโดยสำรวจความคิดเห็นจากคณาจารย์ นักศึกษา

นักวิชาการในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการต่างๆ ได้แก่ ผลงานการวิจัยของอุทัย เลาหวิเชียร (ข้อเสนอเกี่ยวกับสมมติฐานการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในอนาคต), ศุภชัย ยาวะประภาษ, อนันต์ บัวบาน, เกียรติศักดิ์ บุญยะสุด เป็นต้น

ข้อค้นพบต่างๆจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยข้างต้น ทำให้ทราบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา อิทธิพลจากองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์อเมริกัน รวมทั้งความต้องการและค่านิยมของผู้สอนและผู้เรียน นอกจากนี้ ปัญหาของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในปัจจุบัน ได้แก่ องค์ความรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นองค์ความรู้ที่หยิบยืมมาจากสหรัฐอเมริกาซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาทางการบริหารของสังคมไทยได้ยาก การขาดแคลนตำราวิชาการที่เขียนขึ้นภายใต้บริบทของสังคมไทย แหล่งเงินทุนและการทำวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์มีอยู่น้อย การขยายตัวของการเรียนการสอนอย่างรวดเร็วโดยเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ และการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยประกอบด้วย นักศึกษา อาจารย์ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การทำวิจัย วิทยานิพนธ์และดุชนิพนธ์ เป็นต้น

2.4 แนวทางนำไปสู่คำตอบของการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำเอาแนวคิดและข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมมาใช้ในการกำหนดแนวทางในการแสวงหาคำตอบของการศึกษาวิจัยเรื่อง “การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต” ดังนี้

ภาพที่ 1: แสดงแนวทางนำไปสู่คำตอบของการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต” ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีดำเนินการศึกษาโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์ (Interview) และการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) สัมภาษณ์ทัศนคติและความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้สามารถอธิบายถึงปรากฏการณ์การขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น ตลอดจนศึกษาข้อค้นพบบางประการเกี่ยวกับสาเหตุและปัญหาของการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยที่มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ตามแนวทางการศึกษาที่ได้นำเสนอข้างต้น นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษาข้อค้นพบใหม่ๆ เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบอันเนื่องมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในอนาคต ผู้ศึกษาจึงได้ออกแบบการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัย เพื่อให้สามารถตอบคำถามของการศึกษา ตลอดจนบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดหน่วยวิเคราะห์ในการศึกษา (Unit of Analysis) คือ สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอก โดยสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทนั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 74 แห่ง และระดับปริญญาเอก มีจำนวนทั้งสิ้น 24 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 6 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 40 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 21 แห่ง วิทยาลัยเอกชน จำนวน 6 แห่ง และสถาบัน จำนวน 1 แห่ง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์การขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยได้อย่างครอบคลุม และเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาจึงได้สำรวจความคิดเห็นจาก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา อันประกอบด้วย อาจารย์ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร นักศึกษา และผู้บริหารจากหน่วยงานราชการ โดยการเลือกกลุ่ม

ตัวอย่างในการศึกษานั้น ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเลือกตามเป้าประสงค์ (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้น เพื่อให้สามารถตอบคำถามของการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้ สำหรับเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ กรรมการบริหารหลักสูตร และผู้บริหารจากหน่วยงานราชการนั้น ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังต่อไปนี้

(1) อาจารย์: ผู้ศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ที่จะให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่ผู้ศึกษากำหนดอย่างน้อย 1 ประการ ได้แก่ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มีประสบการณ์ในการสอนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี, มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย

(2) กรรมการบริหารหลักสูตร : ผู้ศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอก เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่สำคัญต่างๆเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันได้อย่างชัดเจน

(3) ผู้บริหารจากหน่วยงานราชการ: ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารจากหน่วยงานราชการที่จะให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัย คือ ผู้บริหารจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยเลือกผู้บริหารจากสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่จะสามารถอธิบายถึงสภาพปัญหา ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

จากเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษากำหนดข้างต้น ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 15 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์และกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทและเอก จำนวน 12 ท่าน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์บางท่านดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาด้วย และผู้บริหารจากสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา จำนวน 3 ท่าน²

² รายชื่อกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์โปรดดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก

นอกจากนั้น ผู้ศึกษายังได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอกของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เนื่องจากผู้ศึกษาต้องการสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ดังนี้

(1) ระยะเวลาในการเปิดหลักสูตร: ผู้ศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติของสถาบันอุดมศึกษาที่จะคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาเลือกจากมหาวิทยาลัยที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทหรือระดับปริญญาเอกทั้งที่เปิดการเรียนการสอนมาเป็นระยะเวลานานและมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนได้ไม่นาน เพื่อให้เห็นลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้

(2) ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา: ผู้ศึกษากำหนดให้ประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในการศึกษาการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษานั้น พบว่า มีสถาบันอุดมศึกษาหลายประเภทที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้สามารถอธิบายปรากฏการณ์การขยายตัวของหลักสูตรได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันอุดมศึกษาประเภทต่างๆ ประกอบด้วย สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยเอกชน และสถาบัน

จากเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษาข้างต้น ทำให้ได้สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำจำนวน 8 แห่ง ซึ่งเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทและ/หรือปริญญาเอก ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ) และมหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (มหาวิทยาลัยเอกชน) จากนั้นผู้ศึกษาจึงใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) ในการคัดเลือกนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาข้างต้น โดยวิธีดังกล่าวจะเป็นการพิจารณาตามสัดส่วนของนักศึกษาในแต่ละระดับทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้กระจายไปในกลุ่มนักศึกษาแต่ละระดับของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาอย่างทั่วถึง

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์และข้อค้นพบที่เกิดขึ้นได้อย่างครอบคลุม

(1) การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ศึกษากำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์และสร้างชุดคำถามซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดของข้อคำถามต่างๆที่ต้องการใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะของการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) นอกจากนี้ จะมีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมและเจาะลึกในบางประเด็นที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องในการศึกษาวิจัย ตามรูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยจะดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) อาจารย์ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอแนวทางในการสัมภาษณ์ตลอดจนข้อคำถามที่เตรียมไว้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มต่อ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทยา บวรวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดำเนินการทดสอบการสัมภาษณ์ (Pre-test) กับอาจารย์ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต จำนวน 3 ท่าน เพื่อนำผลการทดสอบกลับมาใช้ปรับปรุงข้อคำถามและแนวทางในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ ครบถ้วน บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

(2) แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้ศึกษาได้ออกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ โดยนำข้อมูลที่ได้มาใช้พิจารณาร่วมกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งอื่นๆ เพื่อตอบคำถามของการศึกษาที่กำหนดขึ้น โดยจะใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้างคำถามแตกต่างกันไปสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน และส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอแบบสอบถามต่อ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทยา บวรวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำแบบสอบถามดังกล่าวไปใช้ทดสอบ (Pre-Test) กับนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับ

บัณฑิตศึกษา จำนวน 30 ท่าน และนำผลการทดสอบที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงข้อคำถามต่างๆ ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถตอบคำถามของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Data) การสำรวจและศึกษาข้อมูลทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์จากเอกสารที่มีผู้ศึกษาค้นคว้า วิจัยและบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อาทิเช่น หนังสือ ตำราวิชาการ บทความวิชาการ บทความวิจัย บทสัมภาษณ์ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ เอกสารทางราชการ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งค้นคว้าออนไลน์ โดยข้อมูลที่ศึกษานั้นจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ตลอดจนการศึกษาสภาพปัญหาและความท้าทายที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในอนาคต

(2) การศึกษาภาคสนาม (Field Study) ในการศึกษาวิจัยเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้น ผู้ศึกษาจำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้สามารถอธิบายรายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน จึงต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา ทั้งนี้ ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษาจะดำเนินการตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ และในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาจะอาศัยวิธีการสังเกตการณ์ (Observation) เพื่อสังเกตท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ที่มีต่อประเด็นคำถามต่างๆ และหากมีประเด็นใดที่มีความสำคัญและเป็นข้อมูลที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาจะสอบถามรายละเอียดของประเด็นเหล่านั้นเพิ่มเติมทันที สำหรับรูปแบบการสัมภาษณ์จะปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และกลุ่มตัวอย่าง และใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูลร่วมกับการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และป้องกันมิให้รายละเอียดที่สำคัญขาดตกบกพร่อง รวมทั้งสามารถเก็บอารมณ์ ความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านทางน้ำเสียงของผู้ถูกสัมภาษณ์ตลอดการสัมภาษณ์ได้ นอกจากนี้ ผู้ศึกษาจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอก เพื่อนำมาใช้ประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัย ภายหลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลประเภทต่างๆ ตามแนวทางที่กำหนดข้างต้นแล้ว ผู้ศึกษาจะดำเนินการประมวลผล ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยทั้งในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิง คุณภาพ (Qualitative Data) และนำเสนอข้อมูลดังกล่าวตามข้อเท็จจริง (Facts) โดยปราศจากอคติ (bias) ของผู้ศึกษา และจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ในเบื้องต้นผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การขยายตัว ของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา โดยแยกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น สองส่วน ในส่วนแรกเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเอกสาร และการสัมภาษณ์ซึ่งจะเป็นข้อมูลใน เชิงคุณภาพ และส่วนที่สองเป็นข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลในสองส่วนนี้ จึงมีวิธีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วางแผนการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังต่อไปนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเอกสาร ข้อมูลในส่วนนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นการอธิบายข้อมูลในรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอก เพื่อศึกษาว่าสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมี การกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในด้านต่างๆ อย่างไร เช่น เกณฑ์ในการรับและคัดเลือกนักศึกษา โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา ค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตร เป็นต้น ซึ่ง จะสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงและสาเหตุของปัญหาหรือผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการ ขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษากำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลในเชิงลึก โดยอาศัยการวิเคราะห์ตามหลักเหตุและผล อ้างอิงตาม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยปราศจากการเจือปนอคติของผู้ศึกษา โดยเป็นการวิเคราะห์หา คำตอบตามสมมติฐานนำในการศึกษาที่กำหนดไว้ข้างต้น

(3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม การนำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) แสดงคุณลักษณะของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา และวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยต่างๆ เพื่อตอบคำถามการศึกษา

(4) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมโดยอาศัยผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทต่างๆ ประกอบกัน และมุ่งเน้นตอบคำถามของการศึกษาที่กำหนดขึ้น ได้แก่ สาเหตุของการขยายตัวของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษา การวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของหลักสูตรดังกล่าวที่มีต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย และการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาในอนาคต

บทที่ 4

ข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

ในการศึกษาเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางในอนาคต ผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจข้อมูลทั้งในส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติต่างๆซึ่งแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยว่า ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาใดบ้างที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรทั้งในระดับปริญญาโทและเอก นอกจากนี้ ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพยังได้มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร คุณสมบัติของคณาจารย์ประจำหลักสูตร เกณฑ์ในการคัดเลือกนักศึกษา เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการเรียน ระยะเวลาในการเรียน เป็นต้น โดยใช้วิธีการสำรวจข้อมูลจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ ข้อมูลดังกล่าวนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางและเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆ อีกทั้งยังเป็นข้อบ่งชี้ด้านมาตรฐานและคุณภาพของหลักสูตรด้วย เนื่องจากแนวทางการจัดการศึกษาจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรแต่ละหลักสูตรนั้นมีการบริหารจัดการโดยคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ หรือมุ่งเน้นแต่เพียงการแสวงหารายได้และผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เป็นหลัก ทั้งนี้ในการนำเสนอข้อมูล ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลดังกล่าวโดยแยกประเภทระหว่างหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรในระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก เพื่อให้สามารถอธิบายผลจากปรากฏการณ์การขยายตัวของหลักสูตรดังกล่าวได้อย่างชัดเจนและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

จากผลการสำรวจหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในประเทศไทย พบว่า ในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาจำนวนมากทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยเอกชน รวมทั้งสถาบันต่างๆ และเมื่อพิจารณาสถานการณ์การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จะพบว่าการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรในระดับบัณฑิตศึกษานี้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยผลสำรวจสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต พบว่า มีจำนวนมากถึง 74 แห่ง และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มีจำนวนมากถึง 24 แห่ง ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.1 และ 4.2

ตารางที่ 4.1 รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา

รายชื่อสถาบันอุดมศึกษา	คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับ
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
2. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการเมืองและการบริหารรัฐกิจ (อยู่ระหว่างดำเนินการเปิดหลักสูตร)
3. มหาวิทยาลัยบูรพา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	- สาขานโยบายสาธารณะ - สาขาการบริหารทั่วไป - สาขาการบริหารงานท้องถิ่น - สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน
	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์
4. มหาวิทยาลัยพะเยา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
5. มหาวิทยาลัยมหิดล	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและ การจัดการภาครัฐ
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและ การจัดการภาครัฐ
6. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครองท้องถิ่น)
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารกิจการ สาธารณะ หลักสูตรนานาชาติ)
3. มหาวิทยาลัยทักษิณ	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	- สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจและยุติธรรม - สาขาวิชาการจัดการ

ตารางที่ 4.1 รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา (ต่อ)

รายชื่อสถาบันอุดมศึกษา	คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ต่อ)	
4. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการสาธารณะ (สำหรับนักบริหาร) EPA
	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ
5. มหาวิทยาลัยนเรศวร	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต - สาขาวิชานโยบายสาธารณะ - สาขาวิชาการจัดการความขัดแย้ง
6. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชานโยบายสาธารณะ)
7. มหาวิทยาลัยแม่โจ้	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
8. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
	ทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ
	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
9. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกนโยบายสาธารณะ
10. มหาวิทยาลัยศิลปากร	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
11. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
12. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
13. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
14. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	การจัดการภาครัฐและเอกชนมหาบัณฑิต
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
15. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	- สาขาวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
	- สาขาวิชาการบริหารทั่วไป
	- สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
16. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	- สาขานโยบายสาธารณะ
	- สาขาการบริหารงานส่วนท้องถิ่น
	- สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม

ตารางที่ 4.1 รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา (ต่อ)

รายชื่อสถาบันอุดมศึกษา	คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ต่อ)	
16.มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (ต่อ)	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต - สาขานโยบายและการบริหารสังคม - สาขารัฐประศาสนศาสตร์ - สาขาการบริหารสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคม
17.มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
18.มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต - สาขาการบริหารพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท - สาขานโยบายสาธารณะ
19.มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
20.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
21.มหาวิทยาลัยราชภัฏเวียงจันทน์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
22.มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา ประชาคมเมืองและชนบท
23.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา ประชาคมเมืองและชนบท
24.มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
25.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการภาครัฐ แนวใหม่
26.มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
27.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
28.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
29.มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
30.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
31.มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
32.มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
33.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 4.1 รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา (ต่อ)

รายชื่อสถาบันอุดมศึกษา	คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ต่อ)	
34.มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
35.มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
36.มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา ประชาคมเมืองชนบท
37.มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
38.มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานท้องถิ่น
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
39.มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานท้องถิ่น
40.มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยเอกชน	
1. มหาวิทยาลัยเกริก	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
2. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ
3. มหาวิทยาลัยคริสเตียน	การจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน
	Doctor of Philosophy in Public and Private Management
4. มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
5. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
6. มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการพัฒนา
7. มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตม ฟอร์ด	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
8. มหาวิทยาลัยปทุมธานี	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
9. มหาวิทยาลัยภาคกลาง	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
10. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

ตารางที่ 4.1 รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา (ต่อ)

รายชื่อสถาบันอุดมศึกษา	คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับ
มหาวิทยาลัยเอกชน (ต่อ)	
11. มหาวิทยาลัยรังสิต	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษาและการ บริหารงานยุติธรรม ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
12. มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
13. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
14. มหาวิทยาลัยศรีปทุม	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นักบริหาร) ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
15. มหาวิทยาลัยสยาม	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
16. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการภาครัฐ และเอกชน
17. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
18. มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
19. มหาวิทยาลัยโยนก	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
20. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
21. มหาวิทยาลัยการจัดการเทคโนโลยี อีสเทิร์น	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
22. มหาวิทยาลัยเนชั่น	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยเอกชน	
1. วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
2. วิทยาลัยเซาท์อีสท์บางกอก	การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน
3. วิทยาลัยทองสุข	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
4. วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและ เอกชน
5. วิทยาลัยรัชต์ภาคย์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

ตารางที่ 4.1 รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา (ต่อ)

รายชื่อสถาบันอุดมศึกษา	คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับ
วิทยาลัยเอกชน (ต่อ)	
6.วิทยาลัยลุ่มน้ำปิง	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
7.วิทยาลัยราชพฤกษ์	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบัน	
1.สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการภาครัฐ
	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

แหล่งที่มา: ผลจากการสำรวจข้อมูลของผู้ศึกษาจาก website ของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ (10 ธ.ค. 2555)

ตารางที่ 4.2 สรุปจำนวนสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา

ประเภทสถาบันการศึกษา	ระดับปริญญาโท (แห่ง)	ระดับปริญญาเอก (แห่ง)
1.มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	6	3
2.สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	40	10
3.มหาวิทยาลัยเอกชน	21	10
4.วิทยาลัยเอกชน	6	-
5.สถาบัน	1	1
รวม (แห่ง)	74	24

หมายเหตุ: ข้อมูลข้างต้นไม่นับรวมจำนวนศูนย์การเรียนนอกระบบที่ตั้ง (campus) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในภูมิภาคต่างๆจำนวนมาก

จากจำนวนหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาข้างต้นนำไปสู่คำถามที่ว่า แนวโน้มของจำนวนหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นเกิดขึ้นจากอิทธิพลของตัวแปรหรือปัจจัยที่สำคัญได้บ้าง การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาที่มีจำนวนมากมายเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาหรือไม่ หลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาที่มีการเปิดการเรียนการสอนอยู่ตามสถาบันการศึกษา

ต่างๆนั้น มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แนวโน้มการขยายตัวของหลักสูตรดังกล่าวในอนาคตจะเป็นอย่างไร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการเตรียมการเพื่อรับมือกับสภาพการณ์การขยายตัวของหลักสูตรดังกล่าวนี้อย่างไร ฯลฯ งานวิจัยนี้จะเป็นเสมือนกุญแจสำคัญที่ช่วยไขปัญหาข้างต้น อีกทั้งยังเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ผ่านการวิเคราะห์และอภิปรายโดยอาศัยข้อมูลผลการสำรวจหลักสูตรและข้อมูลการวิจัยเอกสารต่างๆ ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในแวดวงรัฐประศาสนศาสตร์ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการศึกษา รวมทั้งการสอบถามความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

4.1 ข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโท

เมื่อพิจารณาผลสำรวจข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโทของสถาบันการศึกษาต่างๆในประเทศไทย พบว่า ในปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 74 แห่ง โดยลักษณะของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตที่เปิดการเรียนการสอนในปัจจุบันนั้น มีการเปิดสอนทั้งในหลักสูตร แผน ก (ภาคในเวลาราชการ/ภาคปกติ) และหลักสูตร แผน ข (ภาคนอกเวลาราชการ/ภาคพิเศษ) โดยทั่วไปโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของการเรียนการสอนในหลักสูตรประเภทแผน ก และแผน ข จะไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แตกต่างกันเพียงเงื่อนไขในการศึกษาของหลักสูตรคือ แผน ก บังคับทำวิทยานิพนธ์แต่แผน ข นักศึกษาจะทำงานค้นคว้าอิสระหรือการศึกษาตามกำหนดแทนการทำวิทยานิพนธ์ อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการผลิตมหาบัณฑิตจากหลักสูตรทั้ง 2 ประเภทนี้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แผน ก เป็นหลักสูตรที่เน้นการสร้างนักวิชาการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ กระบวนการคิดวิเคราะห์และทักษะในการค้นคว้าวิจัยที่ดี จึงได้จัดรูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบการสัมมนาเป็นส่วนมาก ในขณะที่การเรียนในหลักสูตรประเภท แผน ข นั้นเน้นที่การฝึกทักษะในเชิงการบริหารตลอดจนการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพ รูปแบบที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับหลักสูตรภาคพิเศษนี้ จึงเน้นที่การบรรยาย (lecture) เป็นหลัก เนื่องจากมีผู้เรียนจำนวนมากและใช้การเรียนจากกรณีศึกษา (case study) เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานจริงได้ ซึ่งหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตประเภทแผน ข นี้ได้รับความนิยมอย่างมากจากนักศึกษาทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

และเป็นหลักสูตรที่สร้างรายได้ให้แก่คณะและภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์เป็นอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าอัตราเฉลี่ยของบัณฑิตที่จบการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการเรียนการสอนระดับปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยนั้นมีการมอบคุณวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันไป แต่โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่จบการศึกษาจะได้รับปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต บางแห่งอาจมีชื่อสาขาวิชาเฉพาะพ่วงท้ายมาด้วยตามแต่สถาบันการศึกษาและสาขาวิชาที่เลือกเรียน และบางแห่งอาจให้คุณวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสาธารณะ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง) เมื่อพิจารณารายละเอียดของโครงสร้างหลักสูตรในกลุ่มที่มีคุณวุฒิทางรัฐศาสตร์ จะพบว่ารายวิชาที่มีการเรียนการสอนจะเน้นที่องค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ผสมผสานกับองค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จึงถือได้ว่าหลักสูตรประเภทนี้เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตโดยทั่วไป ซึ่งจะไม่มีการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์มากนัก นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงยังมีการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับคุณวุฒิการศึกษาทั้งรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตและบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต โดยในการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาบังคับร่วม (ซึ่งเป็นรายวิชาพื้นฐานของการเรียนรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ) วิชาเอกรัฐประศาสนศาสตร์ และวิชาเอกบริหารธุรกิจ

นอกจากนั้น สถาบันการศึกษาบางแห่งยังมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์ในสาขาวิชาเฉพาะซึ่งจากการสำรวจนั้นมีการเปิดการเรียนการสอนให้นักศึกษาเลือกเรียนหลากหลายสาขาวิชา อาทิเช่น สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชาการบริหารกิจการสาธารณะ สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจและการยุติธรรม สาขาวิชานโยบายสาธารณะ สาขาวิชาการจัดการความขัดแย้ง สาขาการบริหารทั่วไป สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน สาขาวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สาขานโยบายและการบริหารสังคม สาขาการบริหารสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคม สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองชนบท เป็นต้น จะเห็นได้ว่าในยุคนี้อุปสงค์ของสถาบันการศึกษาต่างๆเปิดการเรียนการสอนโดยเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นที่ตั้ง โดยเปิดสาขาวิชาที่มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสร้างรายได้จากการเปิดหลักสูตรดังกล่าว

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ผลการสำรวจหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่าง ตลอดจนจุดเน้นและค่านิยมของการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ดังนี้

4.1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร: จากผลสำรวจหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของสถาบันการศึกษาต่างๆนั้น ผู้ศึกษาพบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจนในแหล่งข้อมูลที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ อาทิเช่น website โบรชัวร์เอกสารการรับสมัคร ทำให้นักศึกษาไม่ทราบข้อมูลที่แน่ชัดว่า หลักสูตรที่สนใจเข้าศึกษานั้นมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะเช่นใด และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังกล่าวนั้นตรงกับความต้องการหรือความต้องการของตนเองหรือไม่ นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง ยังไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป้าหมายหรือปรัชญาของหลักสูตร และไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตประเภทแผน ก และแผน ข แยกจากกันอย่างชัดเจน ทั้งที่เจตนารมณ์ในการผลิตมหาบัณฑิตของหลักสูตรทั้ง 2 ประเภทนั้นมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลสำรวจวัตถุประสงค์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ประเภทแผน ก พบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้มีความใฝ่รู้ มีความรู้ในเนื้อหาวิชา สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางาน มีความสามารถในการค้นคว้าวิจัย อีกทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรประเภทแผน ข พบว่า เน้นการผลิตมหาบัณฑิตให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ วิสัยทัศน์ กว้างไกล เสริมสร้างทักษะในการบริหาร และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพ จะสังเกตเห็นว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกันมากนัก โดยจะเป็นการกำหนดกว้างๆเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ สำหรับจุดที่มีความแตกต่างกัน คือ หลักสูตรประเภทแผน ก (เน้นสร้างนักวิชาการ) และ แผน ข (เน้นการสร้างนักบริหารที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ)

4.1.2 โครงสร้างหลักสูตร: ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548³ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดให้โครงสร้างหลักสูตรของการศึกษาในระดับปริญญาโทนั้นต้องมีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งออกเป็น 2 แผน ดังนี้

- แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยแบบ ก 1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

- แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

จากหลักเกณฑ์ในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรข้างต้น สถาบันการศึกษาต่าง ๆ นิยมกำหนดโครงสร้างหลักสูตรโดยมีจำนวนหน่วยกิตระหว่าง 36-48 หน่วยกิต บางแห่งกำหนดให้มีหมวดวิชาเสริมพื้นฐานสำหรับพัฒนาทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คุณธรรมและจริยธรรมของนักรัฐประศาสนศาสตร์ อาทิ วิชาความรู้คู่คุณธรรม (Knowledge and Morality) (หมวดวิชาบังคับ ไม่นับหน่วยกิตในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการงานสาธารณะ มหาวิทยาลัยรามคำแหง) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (Graduate Study) เป็นต้น ซึ่งรายวิชาเหล่านี้เป็นรายวิชาที่ไม่นับรวมหน่วยกิต โดยโครงสร้างหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตจะแบ่งออกเป็นหมวดวิชาบังคับ หมวดวิชาเฉพาะสาขา (แตกต่างกันตามสาขาวิชาที่เลือกเรียน) หมวดวิชาเลือก และวิทยานิพนธ์ (12 หน่วยกิต) สารนิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ (3-6 หน่วยกิต) โดยรายวิชาที่ปรากฏในหมวดรายวิชาบังคับของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกันได้แก่ วิชาทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ องค์การและการจัดการ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ วิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลทางรัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการงานบุคคลของรัฐ การบริหารงานคลังสาธารณะ เป็นต้น

³ โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาได้ในภาคผนวก

เมื่อพิจารณารายวิชาบังคับของสถาบันการศึกษาที่เปิดสาขาวิชาเฉพาะเพิ่มเติมนั้นจะพบว่า สถาบันการศึกษาเกือบทุกแห่งจะกำหนดวิชาบังคับของตนให้สอดคล้องกับสาขาวิชาที่ตนเปิดการเรียนการสอน อาทิ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เปิดหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร และกำหนดให้รายวิชาบังคับประกอบด้วย การศึกษาวิจัยสำหรับการบริหารกิจการสาธารณะ การบริหารรัฐกิจและการจัดการ การจัดการเชิงกลยุทธ์สำหรับนักบริหาร เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระแต่ละรายวิชาจะพบว่าไม่แตกต่างไปจากรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ มากนัก แต่อาจเน้นในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เปิดสอนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาบางแห่งมีการกำหนดวิชาบังคับและวิชาเลือกที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสาขาวิชาที่ตนเปิดสอนโดยเฉพาะ โดยที่วิชาบังคับส่วนใหญ่เน้นแทบจะไม่เหมือนกับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตที่เปิดการเรียนการสอนตามสถาบันการศึกษาต่างๆ เลย อาทิเช่น มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการความขัดแย้ง กำหนดให้รายวิชาบังคับในหลักสูตรประกอบด้วย ทฤษฎีและกระบวนการวิเคราะห์ความขัดแย้ง จิตวิทยาเพื่อการจัดการความขัดแย้ง กฎหมายเพื่อการจัดการความขัดแย้ง พัฒนาการทางด้านการสร้างสันติวิธี เป็นต้น จะสังเกตเห็นว่ารายวิชาส่วนใหญ่ทั้งในส่วนของวิชาพื้นฐานและวิชาเอกบังคับของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการความขัดแย้ง มหาวิทยาลัยนครสวรรค์นั้น จะไม่มีวิชาที่เน้นในด้านรัฐประศาสนศาสตร์โดยตรง แต่จะเน้นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งเป็นหลัก โดยอาจมีการสอดแทรกเนื้อหาวิชาทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์เข้าไปในหลักสูตรบ้างแต่พบไม่มากนัก

นอกจากนั้น สถาบันการศึกษาบางแห่งยังเพิ่มเติมรายวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์เข้าไปในหลักสูตรด้วย เนื่องจากการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์นั้นเป็นสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ที่จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชาเข้ามาบูรณาการร่วมกันในการวิเคราะห์หรือมองปัญหาต่างๆ ตัวอย่างรายวิชาที่เกี่ยวข้องที่นำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ได้แก่ กฎหมายมหาชนเพื่อรัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมและการเมือง (หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) และสถาบันการศึกษาบางแห่งยังได้เปิดสอนในรายวิชาอื่นๆ เพิ่มเติมเป็นรายวิชาเฉพาะที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อให้มีเอกลักษณ์แตกต่างจากรายวิชาที่พบในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตโดยทั่วไป เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กำหนดให้วิชาเศรษฐกิจพอเพียง (3 หน่วยกิต) เป็นวิชาเอกบังคับของการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน)

สถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตโดยมีสถานที่ตั้งอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย ยังมีการออกแบบหลักสูตรให้มีวิชาเลือกที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทในท้องถิ่นของตนด้วย อาทิ วิชาภูมิภาคศึกษา (Regional Study) วิชาสัมมนาโดยายว่าด้วยการบริหารสิ่งแวดล้อม วิชาสัมมนานโยบายว่าด้วยการคมนาคมทางทะเล สัมมนานโยบายว่าด้วยการบริหารเมืองอุตสาหกรรม สัมมนานโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (มหาวิทยาลัยบูรพา) และวิชาสัมมนาการปฏิรูประบบบริหารราชการในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง วิชาสัมมนาการจัดการพัฒนาเมืองในประเทศไทย กรณีศึกษา 9 จังหวัดภาคเหนือของไทย วิชาสัมมนาบทบาทภาครัฐไทยต่อการจัดการด้านเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ วิชาสัมมนา รัฐประศาสนศาสตร์ในกลุ่มประเทศสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง) วิชาการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะด้านระบบนิเวศวิทยา (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) การจัดการนวัตกรรมสำหรับภาครัฐ ยุทธศาสตร์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการพัฒนาชนบท นโยบายสาธารณสุขและการแพทย์ นโยบายและความเป็นผู้นำทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยมหิดล) เป็นต้น

4.1.3 อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ: ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดจำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน โดยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรเกินกว่า 1 หลักสูตรในเวลาเดียวกันไม่ได้ นอกจากนี้อาจารย์ประจำหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะต้องทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรหนึ่งหลักสูตรใดเท่านั้น และระดับปริญญาโทต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย 3 คน

(2) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ต้องเป็นอาจารย์ประจำมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่าหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

(3) อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกดังกล่าวต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

(4) อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

จากผลการศึกษาลักษณะการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มักจะจบการศึกษาทางรัฐศาสตร์ รองลงมา คือ รัฐประศาสนศาสตร์ และพัฒนบริหารศาสตร์ อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนบางท่านซึ่งเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรของสถาบันการศึกษาหลายแห่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด อาทิเช่น คุณวุฒิการศึกษาที่มีได้จบการศึกษามาในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์หรือสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น จบการศึกษาทางด้านศึกษาศาสตร์ การแพทย์และบริหารสาธารณสุข เกษตรศาสตร์ การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ศึกษาศาสตร์ การศึกษาศาสตร์การคำนวณ เป็นต้น นอกจากนี้ อาจารย์ที่มีชื่อเสียงหรือผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ยังมีชื่อเป็นอาจารย์พิเศษให้กับสถาบันการศึกษาหลายแห่ง และเป็นกรรมการบริหารหลักสูตรอีกด้วย

4.1.4 เกณฑ์ในการรับสมัครและคัดเลือกเข้าศึกษา: ในปัจจุบันการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตนั้นได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มนักศึกษาทั้งจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจึงกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับสมัครและคัดเลือกเพื่อจูงใจนักศึกษาให้เข้าศึกษาในหลักสูตรตน เริ่มต้นจากการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยนำระยะเวลาในการศึกษามาเป็นสิ่งจูงใจนักศึกษา อาทิเช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง

ประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจนในโบรชัวร์ว่าการศึกษาลำดับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ “ภายใน 1 ปีครึ่ง นักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาได้ เรียนสัปดาห์ละ 1 วันในระบบ Block Course (เรียนและสอบที่ละวิชา) ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์” นอกจากนี้ ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มักจะกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของผู้เข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) รับรอง
 - มีประสบการณ์ในการทำงานหลังจากจบปริญญาตรีไม่น้อยกว่า 3 ปี
 - คะแนนเฉลี่ยระดับปริญญาตรีไม่น้อยกว่า 2.50

จากผลการศึกษายังพบว่า สถาบันการศึกษาชื่อดังบางแห่งกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาที่จะเข้าศึกษาในหลักสูตรว่าเป็นบุคคลที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรเห็นสมควรให้เข้ารับการศึกษเป็นกรณีพิเศษ หรือหากมีคุณสมบัตินอกเหนือจากเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้นอาจได้รับการพิจารณาคัดเลือกตามดุลยพินิจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย ประกอบกับเมื่อพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) จะพบว่า กระทรวงศึกษาธิการมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาในระดับปริญญาโทไว้อย่างกว้างๆว่าจะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ซึ่งอาจเป็นที่มาให้การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันการศึกษาต่างๆนั้นค่อนข้างหลวมและเปิดช่องให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆสามารถใช้อำนาจหรือดุลยพินิจที่มีอยู่ในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เอื้อต่อผลประโยชน์ของตนได้ง่ายมากขึ้น นอกจากนี้ บางแห่งกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาไว้อย่างคลุมเครือว่าผ่านการคัดเลือกตามวิธีการและหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จึงมักกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาเอาไว้กว้างๆและส่งผลให้รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่เปิดกว้างสำหรับผู้สมัครทุกคนที่มีความประสงค์จะสมัครเข้าศึกษาต่อ

สำหรับการคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษนั้น ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาเกือบทุกแห่งจะพิจารณาจากผลการสอบสัมภาษณ์เท่านั้น บางแห่งอาจพิจารณาจากคะแนนทดสอบภาษาอังกฤษ หรือความเรียงแสดงจุดมุ่งหมายของผู้เรียนประกอบด้วย ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่มีการสอบข้อเขียนด้วย อย่างไรก็ตาม ยังคงมีสถาบันการศึกษาบางแห่งที่จัดให้มีการทดสอบข้อเขียนนักศึกษาด้วย แต่บางแห่งก็เป็นเพียงการ

ทดสอบความสามารถในการใช้เหตุผลเท่านั้น ไม่ใช่การวัดผลการสอบข้อเขียนในรายวิชาต่างๆ อย่างเข้มข้นดังเช่นในอดีต

4.1.5 เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา: เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดให้เกณฑ์การสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาในระดับปริญญาโท นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- แผน ก แบบ ก 1 เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

- แผน ก แบบ ก 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า พร้อมทั้งเสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

- แผน ข ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตรโดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและ/หรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

จากผลการสำรวจพบว่า สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะมีการให้เกรดในแต่ละรายวิชาที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกันโดยใช้ระบบ 4 ระดับคะแนนตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่อาจมีการกำหนดระดับคะแนนย่อยที่แตกต่างกันไปตามแต่หลักเกณฑ์ที่สถาบันการศึกษาเป็นผู้กำหนด เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีการให้เกรด A- B+ B- C+ C C- D และ F เป็นต้น สำหรับหลักเกณฑ์ในการสำเร็จการศึกษานั้น สถาบันการศึกษาทุกแห่งจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการสำเร็จการศึกษานักศึกษาในหลักสูตรเช่นเดียวกับที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดข้างต้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าการจัดสอบประมวลความรู้ในระดับปริญญาโทของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งนั้นกลับมีคุณภาพและมาตรฐานที่ไม่เท่าเทียมกัน อีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานกลางใดที่จะเข้าไปตรวจสอบว่าข้อสอบหรือวิธีการวัดผลเหล่านั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการหรือไม่ สำหรับเงื่อนไขของการศึกษาในหลักสูตร

ประเภทแผน ก แบบ ก 2 ที่กำหนดให้ผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อย ดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทาง วิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding) ได้เป็นที่มาให้ มหาวิทยาลัยต่างๆจำเป็นต้องหาพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ผลงานวิทยานิพนธ์เพื่อเป็นเงื่อนไขใน การสำเร็จการศึกษาให้แก่นักศึกษาในหลักสูตรของตน อาทิเช่น การจัดทำวารสารวิจัยทาง สังคมศาสตร์ของคณะ/มหาวิทยาลัย การจัดประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาแห่งชาติหรือการประชุม ระดับนานาชาติ และสถาบันการศึกษาบางแห่งยังได้ใช้เงื่อนไขดังกล่าวเป็นช่องทางในการ แสวงหารายได้เพิ่มเติมให้แก่ตนเอง โดยนักศึกษาที่มีความประสงค์จะเผยแพร่ผลงานวิทยานิพนธ์ ไม่ว่าจะเป็นการตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการหรือการนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการ ระดับชาติหรือนานาชาติจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 1,000- 3,500 บาท ซึ่งสถาบันการศึกษาหลายแห่งนั้นมีผู้เข้าคิวติดต่อเพื่อขอรับบทความวิจัยลงตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการล่วงหน้าถึง 2 ปีพร้อมกับประกาศปิดรับบทความวิจัยชั่วคราว และบางแห่งถึงกับมี กำหนดออกวารสารทุกๆ 3 เดือน เนื่องจากมีผลงานวิจัยที่รอตีพิมพ์อยู่เป็นจำนวนมาก เป็นต้น

4.1.6 ค่าใช้จ่ายและสิ่งจูงใจทางการศึกษาอื่นๆ: สถาบันการศึกษาต่างๆมีการกำหนด ค่าใช้จ่ายในการเรียนตลอดหลักสูตรแตกต่างกันไป โดยปกติแล้วหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิตประเภทแผน ก นั้นจะเก็บค่าเล่าเรียนตลอดหลักสูตรในอัตราที่ต่ำกว่าประเภท แผน ข มาก ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มที่มีการเรียกเก็บจากนักศึกษาในหลักสูตรประเภทแผน ข ในอัตราที่ ค่อนข้างสูงนั้น คือ ค่าธรรมเนียมการศึกษา ซึ่งการกำหนดอัตราขั้นต่ำของค่าธรรมเนียมการศึกษา ที่โครงการปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์จะเรียกเก็บจากศึกษานั้นเป็นไปตามนโยบาย ของคณะหรือมหาวิทยาลัยกำหนด โดยอัตราค่าเล่าเรียนสำหรับหลักสูตรภาคปกติ (2 ปีการศึกษา) ประมาณ 75,000 – 85,000 บาท (ไม่รวมค่าศึกษาดูงานทางวิชาการต่างประเทศ) และอัตราค่า เล่าเรียนสำหรับหลักสูตรภาคพิเศษ ประมาณ 110,000 – 180,000 บาท (ไม่รวมค่าศึกษาดูงาน ทางวิชาการต่างประเทศ) โดยบางแห่งกำหนดให้ชำระค่าเล่าเรียนแบบเหมาจ่ายซึ่งรวมค่าใช้จ่าย ในการศึกษาต่างๆตลอดหลักสูตร และสามารถแบ่งชำระค่าเล่าเรียนเป็นรายงวดได้ผ่านบัตรเครดิต อัตราดอกเบี้ย 0% และหากสมัครเรียนภายในเวลาที่กำหนดมีการแจกไอแพด (Ipad) ให้แก่ นักศึกษาด้วย จากข้อมูลอัตราค่าเล่าเรียนของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิตข้างต้น จะเห็นได้ว่าค่าเล่าเรียนสำหรับหลักสูตรภาคปกตินั้นมีค่าใช้จ่ายในการเล่า เรียนตลอดหลักสูตรต่ำกว่าหลักสูตรภาคพิเศษถึง 2 เท่า และอัตราค่าเล่าเรียนในหลักสูตรภาค พิเศษของสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ตามภูมิภาคต่างๆจะมีอัตราค่าเล่าเรียนต่ำกว่าสถาบัน

การศึกษาที่มีที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง นอกจากนั้นอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการสมัครสอบเข้าศึกษา ในหลักสูตรดังกล่าวยังมีราคาตั้งแต่ 300 – 700 บาท หากมีผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตเป็นจำนวนมาก โครงการ/หลักสูตรจะได้รับเงินจากค่าสมัครเป็น จำนวนมากเช่นกัน

สถาบันการศึกษาต่างๆจึงมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรด้วยการลดแลกแจกแถม เพื่อดึงดูดนักศึกษาให้ตัดสินใจเลือกสมัครเข้าศึกษาในหลักสูตรของตนเป็นจำนวนมาก เพราะ เพียงแค่รายได้จากการจำหน่ายใบสมัครและการรับสมัครนักศึกษา ก็สร้างรายได้ให้กับโครงการ เป็นจำนวนมากแล้ว ค่าเล่าเรียนของสถาบันการศึกษาต่างๆก็อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยบางแห่งเป็นค่าใช้จ่ายเหมารวมตลอดหลักสูตร แต่บางแห่งมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายส่วนอื่นๆ เพิ่มเติมเป็นระยะ จะเห็นได้ว่านักศึกษาในยุคใหม่นี้นอกจากจะต้องมีกำลังสติปัญญาสำหรับ การศึกษาเล่าเรียนแล้ว ยังต้องมีกำลังทรัพย์เพื่อสนับสนุนการศึกษาด้วย แม้ว่าการเรียนหลักสูตร ภาคพิเศษนั้นจะมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง แต่นักศึกษาส่วนใหญ่กลับเลือกเรียนในหลักสูตร ดังกล่าว เพราะเป็นหลักสูตรที่ไม่เข้มข้นมากและไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์

4.1.7 ระยะเวลาในการเรียนตลอดหลักสูตร: เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิต ศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดหนดให้ระยะเวลาในการศึกษาระดับปริญญาโทไม่เกิน 5 ปีการศึกษา แต่โดยส่วนใหญ่แล้วสถาบันการศึกษามักจะกำหนดมาตรฐานระยะเวลาการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตทั้ง หลักสูตรภาคปกติและภาคพิเศษไว้ ประมาณ 2 ปีการศึกษา โดยนักศึกษาในหลักสูตรภาคปกติ ส่วนใหญ่ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์จะใช้ระยะเวลาในการศึกษานานมากกว่าระยะเวลาประมาณการที่กำหนดไว้ เนื่องจากต้องใช้เวลาสำหรับการทำงานวิจัย ในขณะที่นักศึกษาในหลักสูตรภาคพิเศษ ส่วนใหญ่จะสามารถสำเร็จการศึกษาในระยะเวลาที่รวดเร็วกว่า เนื่องจากผลงานการค้นคว้าอิสระ หรือสารนิพนธ์ของนักศึกษาในหลักสูตรภาคพิเศษนั้นส่วนใหญ่แล้วจะมีความเข้มข้นของคุณภาพทางวิชาการน้อยกว่าวิทยานิพนธ์ อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาหลายท่านก็ให้ความช่วยเหลือและความเมตตาแก่นักศึกษาในหลักสูตรประเภทนี้มากเป็นพิเศษ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรภาคพิเศษนี้ไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างนักวิชาการ และสถาบันการศึกษา บางแห่งยังมีการนำระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษามาเป็นปัจจัยจูงใจให้นักศึกษาตัดสินใจเข้าศึกษา ในหลักสูตรของตน

4.2 ข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอก

จากผลสำรวจข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกของสถาบันการศึกษาต่างๆในประเทศไทย พบว่า ในปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น 24 แห่ง โดยลักษณะของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกที่มีการเปิดการเรียนการสอนอยู่นั้นมีทั้งที่เป็นหลักสูตรทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์โดยตรง และหลักสูตรที่เน้นทางรัฐศาสตร์หรือปรัชญาเป็นหลัก โดยมีรัฐประศาสนศาสตร์เป็นสาขาวิชาย่อย สาขาวิชาหนึ่งที่นักศึกษาเลือกเรียน คุณวุฒิทางการศึกษาที่นักศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์จะได้รับมีหลากหลายประเภทตามแต่รูปแบบในการจัดโครงสร้างหลักสูตรของสถาบันการศึกษา อาทิ รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต เป็นต้น รูปแบบการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบันมีทั้งรูปแบบที่นักศึกษาต้องเรียนในเวลาราชการ และหลักสูตรที่นักศึกษาสามารถเรียนนอกเวลาราชการได้ ซึ่งภายหลังพบว่าหลักสูตรในระดับปริญญาเอกนี้มีการเปิดการเรียนการสอนนอกเวลาราชการมากขึ้น เพื่อเป็นการสนองตอบความต้องการของผู้เรียนซึ่งอยู่ในแวดวงการทำงานด้วย

การเรียนการสอนระดับปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง มีสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับในอดีต และมีแนวโน้มว่าในอนาคตเมื่อการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทเริ่มถึงจุดอิ่มตัว นักศึกษาจำนวนมากอาจหันไปเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเพิ่มมากขึ้น และนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์หลายท่านได้ตั้งข้อสังเกตว่าคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นกำลังตกต่ำลงเรื่อยๆ เพราะสถาบันการศึกษาหลายแห่งคิดแต่เพียงว่าจะเปิดหลักสูตรอะไรที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากที่สุด และสร้างรายได้ให้กับโครงการได้มากที่สุด ทั้งที่การศึกษาในระดับปริญญาเอกเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่ต้องเน้นคุณภาพเป็นหลักและมีใช้หลักสูตรที่เปิดขึ้นมาเพื่อแสวงหารายได้ อีกทั้งหัวใจของการศึกษาในระดับปริญญาเอกคือ การสร้างนักวิชาการที่มีคุณภาพ และมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพราะนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์ต่อไปในอนาคต การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกนี้จึงถูกตั้งคำถามว่าเมื่อเกิดการขยายตัวในเชิงปริมาณเช่นนี้แล้ว จะยังคงรักษาคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการไว้ได้หรือไม่

ในการวิเคราะห์ผลสำรวจข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอกนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่าง ตลอดจนจุดเน้นและค่านิยมของการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ดังนี้

4.2.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร: จากผลการศึกษาข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอกของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ พบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังกล่าวไว้คล้ายคลึงกันคือ การสร้างผู้มีความรู้และเป็นเลิศทางวิชาการหรือนักวิจัยชั้นสูงเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ และปลูกฝังให้นักศึกษามีความใส่ใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมทางวิชาการ หรือเป็นนักบริหารที่มีความเชี่ยวชาญ จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับปริญญาเอกนั้นค่อนข้างมีความแตกต่างกับระดับปริญญาโทอย่างชัดเจน โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับปริญญาเอกนั้นจะมุ่งเน้นในเรื่องของคุณภาพทางวิชาการ การสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร ในขณะที่หลักสูตรในระดับปริญญาโทส่วนใหญ่จะเน้นที่การสร้างนักบริหารงานในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เน้นการสร้างนักปฏิบัติมากกว่านักคิด และภายหลังจากจบการศึกษานักศึกษาในหลักสูตรปริญญาเอกส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยต่างๆต่อไป ดังนั้นการผลิตคณาจารย์บัณฑิตในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรจึงต้องอาศัยความพิถีพิถันในทุกกระบวนการตั้งแต่การคัดเลือกนักศึกษา การออกแบบหลักสูตร การวัดและประเมินผลการศึกษา คณาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อบ่มเพาะนักศึกษาให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศในการศึกษาที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการ

4.2.2 โครงสร้างหลักสูตร: ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดให้โครงสร้างหลักสูตรของการศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้นแบ่งการศึกษาเป็น 2 แบบ โดยเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง

แบบ 1 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้ โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด ดังนี้

แบบ 1.1 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

แบบ 1.2 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตาม แบบ 1.1 และแบบ 1.2 จะต้องมีมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน

แบบ 2 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพสูงและก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ และศึกษางานรายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

แบบ 2.1 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แบบ 2.2 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตาม แบบ 2.1 และแบบ 2.2 จะต้องมีความมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน

จากผลการศึกษากำหนดเนื้อหาหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ พบว่า สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนในประเทศไทยมีรูปแบบการเรียนการสอนให้นักศึกษาเลือกทั้งรูปแบบที่ 1 และ 2 และมีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่แยกจากกันอย่างชัดเจนระหว่างนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่ต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก และบางแห่งยังมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการผลิตุษย์บัณฑิตแต่ละประเภทแยกจากกันอีกด้วย อาทิเช่น มหาวิทยาลัยบูรพา กำหนดโครงสร้างหลักสูตรโดยแบ่งออกเป็นหลักสูตรแผนวิจัย สำหรับอาจารย์และผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาโดยทำวิทยานิพนธ์เพียงอย่างเดียว และหลักสูตรแผนวิจัยและรายวิชา สำหรับบุคคลทั่วไป จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต ในขณะที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำหนดจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรค่อนข้างสูงมากเมื่อเทียบกับสถาบันการศึกษาอื่น คือ 72 หน่วยกิต โดยจำนวนหน่วยกิตวิทยานิพนธ์คิดเป็น 42 หน่วยกิต (สำหรับผู้สำเร็จปริญญาโทบัณฑิต) นอกจากนี้ สถาบันการศึกษบางแห่งยังมีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสำหรับนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโทสาขาอื่นที่นอกเหนือจากรัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารที่ต้องการเข้าเรียนในระดับปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยกำหนดให้มีรายวิชาพื้นฐานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว ทั้งนี้ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรเช่นนี้ได้ปรากฏอยู่ในหลักเกณฑ์ข้อบังคับในการศึกษา หากแต่ขึ้นอยู่กับนโยบายของคณะหรือมหาวิทยาลัยว่าเห็นสมควรจะกำหนดให้มีการเรียนในสาขาวิชาเหล่านี้เพิ่มเติมหรือไม่

จากการศึกษาพบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 2.1 โดยกำหนดจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรประมาณ 60 หน่วยกิต และจำนวนหน่วยกิต วิทยานิพนธ์ประมาณ 36 หน่วยกิต สำหรับรายวิชาที่สอนในหลักสูตรดังกล่าวจะค่อนข้างคล้ายคลึงกันโดยเน้นที่การสัมมนาหรือการเรียนในเชิงวิพากษ์ หากเป็นหลักสูตรในด้าน รัฐประศาสนศาสตร์โดยตรงนั้นรายวิชาที่ใช้ในการเรียนการสอนจะเป็นรายวิชาทางด้าน รัฐประศาสนศาสตร์โดยเฉพาะ อาทิเช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต แต่หากเป็น หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตนั้นจะมีรายวิชาทางด้านรัฐศาสตร์เป็นหลัก โดยมีรายวิชาในสาขา รัฐประศาสนศาสตร์เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาเอก วิชาโท ตลอดจนวิชาเลือกเพื่อให้นักศึกษาได้เลือก เรียนสาขาต่างๆเพิ่มเติมตามความสนใจ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรของการ เรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกของสถาบันการศึกษาเกือบทุกแห่งจะพบว่า ชื่อรายวิชาที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรนั้นมักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า “สัมมนา (Seminar)” เพื่อเป็นการ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนนั้นจะเป็นการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้มากกว่าการ สอนในรูปแบบการบรรยาย แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า มีสถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ใช้รูปแบบ การเรียนการสอนแบบ Block Course ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอก และนิยมเปิด หลักสูตรภาคนอกเวลาราชการ เพื่อให้นักศึกษาที่จำเป็นต้องทำงานได้มีโอกาสเรียนในหลักสูตร ดังกล่าวด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนระดับปริญญาเอกสาขา รัฐประศาสนศาสตร์นั้นเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ เอื้ออำนวยให้นักศึกษาสามารถเรียนได้อย่างง่ายดายและสะดวกมากยิ่งขึ้น ทำให้การเรียน การสอนในหลักสูตรดังกล่าวของสถาบันการศึกษาบางแห่งถูกตั้งคำถามว่ามีคุณภาพและมาตรฐาน ทางวิชาการเพียงพอหรือไม่

4.2.3 อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ: ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดจำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ประจำหลักสูตรระดับปริญญาเอกไว้ เช่นเดียวกับการเรียนในระดับปริญญาโท โดยอาจารย์ระดับปริญญาเอกต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณวุฒิปริญญาเอก หรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือ สาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย 3 คน

(2) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ต้องเป็นอาจารย์ประจำมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

(3) อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกดังกล่าวต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

(4) อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นจะพบว่าคุณลักษณะและคุณวุฒิของอาจารย์ในหลักสูตรระดับปริญญาเอกและปริญญาโทนั้นไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แตกต่างเพียงคุณวุฒิของอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาเอกจะต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า ซึ่งเมื่อพิจารณาผลสำรวจหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรดังกล่าวของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มักจะจบการศึกษาทางด้านรัฐทางรัฐศาสตร์ รองลงมา คือ รัฐประศาสนศาสตร์ และพัฒนบริหารศาสตร์ พบคุณวุฒิที่ไม่ตรงหรือไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์อยู่บ้างแต่ไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับระดับปริญญาโท ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในกลุ่มของอาจารย์พิเศษหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันภายนอก อาทิ คุณวุฒิการศึกษาสูงสุดในสาขาการจัดการ การเงิน เกษตรศาสตร์ เวชศาสตร์ ปิโตรเคมี มนุษยศาสตร์ (โบราณคดี) วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และสถิติ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่พบในหลักสูตรที่รับนักศึกษาจำนวนมากหรือเป็นหลักสูตรที่เปิดการศึกษาตามภูมิภาคต่างๆ เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพอกับจำนวน

นักศึกษาที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และอาจารย์ที่มีคุณวุฒิโดยตรงหรือเกี่ยวข้องนั้นหาได้ยากในปัจจุบัน จึงมีการรับอาจารย์ที่จบการศึกษาในสาขาวิชาอื่นเข้ามาเป็นอาจารย์พิเศษในหลักสูตรเพิ่มเติม สำหรับอาจารย์ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือมีคุณวุฒิที่เหมาะสมก็จะได้รับเชิญไปสอนในหลักสูตรต่างๆ เช่นเดียวกับที่พบในหลักสูตรระดับปริญญาโท หากแต่อาจารย์ที่จะสอนในหลักสูตรปริญญาเอกนั้นจะหาได้ยากกว่า ทำให้การเปิดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกนั้นทำได้ยากกว่าในระดับปริญญาโท นอกจากนี้สถาบันการศึกษาหลายแห่งยังนิยมเชิญผู้ที่มีชื่อเสียงหรือผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่างๆ รวมทั้งอาจารย์จากต่างประเทศเข้ามาเป็นอาจารย์พิเศษประจำหลักสูตร เพื่อให้ศึกษามีโอกาสอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ มองเห็นความเหมือนและความแตกต่างระหว่างโลกของนักวิชาการและนักปฏิบัติ อีกทั้งยังช่วยให้มีมุมมองในการศึกษาที่กว้างขวางขึ้น

เมื่อพิจารณาภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ พบว่า หลักเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

1. อาจารย์ประจำ 1 คนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกได้ไม่เกิน 5 คน หากหลักสูตรใดมีอาจารย์ประจำที่มีศักยภาพพร้อมที่จะดูแลนักศึกษาได้มากกว่า 5 คน ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถาบันอุดมศึกษานั้น แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 คน

2. อาจารย์ประจำ 1 คนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโทได้ไม่เกิน 15 คน หากเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ ให้คิดสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ 1 คน เทียบได้กับจำนวนนักศึกษาที่ค้นคว้าอิสระ 3 คน ทั้งนี้ให้นับรวมนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาทั้งหมดในเวลาเดียวกัน

3. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ/หรืออาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ และ/หรืออาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรนั้นด้วย

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาระงานของอาจารย์ที่ปรึกษาในการดูแลผลงานวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของนักศึกษานั้นมีค่อนข้างมาก ซึ่งหากสัดส่วนของอาจารย์และนักศึกษาในหลักสูตรไม่สมดุลกันแล้ว อาจารย์จะไม่สามารถให้คำปรึกษา แนะนำและดูแลนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง และย่อมส่งผลกระทบต่อมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการในที่สุด

4.2.4 เกณฑ์ในการรับสมัครและคัดเลือกเข้าศึกษา: ในปัจจุบันการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์นั้นเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต เพราะจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทและมีความต้องการที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกนั้นมีเพิ่มขึ้นมาก โดยการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้นจะมีความเข้มงวดและมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาไว้สูงกว่าในระดับปริญญาโทมาก จากผลการศึกษาพบว่าสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มักจะกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของผู้เข้าศึกษาในหลักสูตรปริญญาเอกสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ดังนี้

- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททุกสาขาจากสถาบันอุดมศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน ก.พ.รับรอง
- สำเร็จปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมสาขารัฐศาสตร์ หรือเทียบเท่า
- สำเร็จปริญญามหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ หรือเทียบเท่าจากสถาบันอุดมศึกษาที่สำนักงาน ก.พ.รับรองด้วยคะแนนไม่น้อยกว่า 3.25 จากระบบ 4 แต้มหรือเทียบเท่า (บางแห่งกำหนดคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.50)
- สำเร็จปริญญามหาบัณฑิตในสาขาอื่นจากสถาบันอุดมศึกษาที่สำนักงาน ก.พ.รับรองด้วยคะแนนไม่น้อยกว่า 3.25 จากระบบ 4 แต้ม (บางแห่งกำหนดคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.50)
- ผลการสอบ TOEFL ไม่ต่ำกว่า 500 หรือ ผลสอบแบบใช้คอมพิวเตอร์ไม่ต่ำกว่า 173 หรือผลสอบแบบ Internet-based (IBT) ไม่ต่ำกว่า 61 หรือ IELTS ไม่ต่ำกว่า 6 โดยผลการสอบมีอายุไม่เกิน 2 ปี นับจนถึงวันสมัคร (บางแห่งกำหนดคะแนนไม่ต่ำกว่า 550)
- มีความรู้ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ในระดับที่สามารถใช้งานในด้านการเรียนได้ โดยจะต้องผ่านการทดสอบตามที่คณะกรรมการหลักสูตร หากผลการทดสอบไม่ผ่านอาจพิจารณาให้มีสิทธิ์เข้าเรียนได้ แต่ต้องลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชาเสริมพื้นฐานโดยไม่นับหน่วยกิต
- มีประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนหลังจบปริญญาโท ไม่ต่ำกว่า 3 ปี หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในระดับผู้บริหาร
- จะต้องเป็นอาจารย์หรือผู้สอนในระดับอุดมศึกษาหรือนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอน หรือทำวิจัยไม่น้อยกว่า 3 ปี (หลักสูตรทำวิจัยเพียงอย่างเดียว)
- มีหนังสือรับรองว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตจากอาจารย์ที่เคยสอนในระดับปริญญาบัณฑิตหรือมหาบัณฑิต หรืออาจารย์ที่ปรึกษา และ/หรือผู้บังคับบัญชา จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน
- มีผลงานทางวิชาการแนบมาพร้อมกับใบสมัครอย่างน้อย 1 ชิ้น

- สามารถอุทิศเวลาให้กับการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้จนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร
- คุณสมบัติอื่นให้เป็นไปตามประกาศของบัณฑิตวิทยาลัย ในปีการศึกษานั้นๆ หรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะรัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นสมควรรับเข้าศึกษาได้

จากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดว่าคุณสมบัติของนักศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้น จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าที่มีผลการเรียนดีมาก หรือปริญญาโทหรือเทียบเท่า เมื่อพิจารณาผลการศึกษาพบว่าสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งกำหนดคุณวุฒิของนักศึกษาไว้อย่างกว้างๆ เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งกำหนดเกณฑ์การรับสมัครนักศึกษาไว้อย่างละเอียดและค่อนข้างมีความเข้มงวดและพิถีพิถันกับการรับสมัครนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาในหลักสูตร ประสบการณ์ในการทำงาน การสอนหรือการทำวิจัยยังคงเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่คณะกรรมการใช้ประกอบการพิจารณา อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษายังพบว่าสถาบันศึกษาเกือบทุกแห่งมีการตั้งเงื่อนไขเพิ่มเติมว่าผู้สมัครที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ข้างต้นหรือมีคุณสมบัติในข้ออื่น ในการคัดเลือกเข้าศึกษานั้นให้เป็นไปตามดุลยพินิจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรหรือบัณฑิตศึกษาพิจารณาตามที่ได้เห็นสมควร ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปิดช่องหรือโอกาสให้มีการรับนักศึกษาที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมเพียงพอเข้ามาศึกษาในหลักสูตรได้ อาทิเช่น การกำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาผลการทดสอบภาษาอังกฤษประกอบการรับสมัครเข้าศึกษานั้น พบว่า สถาบันการศึกษาหลายแห่งพิจารณาให้ผู้ที่ไม่ผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษสามารถเข้ามาเรียนในหลักสูตรก่อนได้แล้วจึงมาเรียนหมวดวิชาเสริมพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษเพิ่มเติมในภายหลัง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญมากกับการศึกษาในระดับปริญญาเอก เนื่องจากนักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าวิจัยและอ่านตำราวิชาการภาษาอังกฤษเป็นจำนวนมาก จึงควรมีทักษะภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ดี เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษา

สำหรับการคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตรปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์นั้น สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการสอบคัดเลือกนักศึกษาแตกต่างกันไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- กำหนดให้นักศึกษาต้องผ่านการทดสอบวิชาในหมวดความรู้เสริมพื้นฐาน ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษและทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยผู้ประสงค์จะขอยกเว้นการทดสอบและการศึกษารายวิชาความรู้เสริมพื้นฐานในวิชาภาษาอังกฤษ จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจากสถาบันในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ หรือเสนอ

หลักฐานผลการสอบที่สอบมาแล้วไม่เกิน 1 ปีของ TOEFL ไม่ต่ำกว่า 500 หรือหลักฐานผลการสอบ IELTS ไม่ต่ำกว่า 6 เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ฯ ผู้ประสงค์จะขอยกเว้นการทดสอบและการศึกษารายวิชาความรู้เสริมพื้นฐานในวิชาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาทางคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์โดยตรง หรือจบการศึกษาด้านอื่นแต่เคยศึกษาด้านคอมพิวเตอร์มาแล้ว ให้เสนอหลักฐานการศึกษารายวิชาด้านคอมพิวเตอร์ในระดับบัณฑิตศึกษาไม่ต่ำกว่า 9 หน่วยกิต เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

- ผ่านการสอบสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการสอบที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)

- พิจารณาจากผลการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท หนังสือรับรองประสบการณ์หรือการทำงาน

- พิจารณาประวัติ ประสบการณ์ในการทำงาน คุณวุฒิ ความสนใจ ความมุ่งมั่น ความสามารถ ความพร้อมที่จะศึกษาในระดับปริญญาเอก

- การสอบข้อเขียนและการสอบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพในการที่จะมีโอกาสพัฒนาไปสู่ผู้บริหารระดับสูงในอนาคต ด้วยการประสานคุณสมบัติทางการศึกษาและผลงานที่ทำอยู่ควบคู่กันไป

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและเอก ดังนั้นวิธีการในการสอบคัดเลือกนักศึกษาจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการสอบข้อเขียนร่วมกับการสัมภาษณ์เพื่อเป็นการประเมินความรู้ ทักษะคิดและความพร้อมในการศึกษาของนักศึกษาควบคู่กันไป โดยจะมีการพิจารณาความสามารถในด้านภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์เพิ่มเติมด้วยในบางแห่ง และจะเห็นได้ว่าการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกนั้นจะค่อนข้างเข้มงวดกว่าในระดับปริญญาโท อย่างไรก็ตาม ยังคงพบว่ามีสถาบันการศึกษาบางแห่งที่พิจารณาจากหลักฐานที่ใช้ประกอบการสมัครร่วมกับผลจากการสอบสัมภาษณ์เท่านั้น ทำให้มาตรฐานของการสอบคัดเลือกนักศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทยค่อนข้างมีความแตกต่างกัน และทำให้นักศึกษาในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งนั้นมีคุณภาพและศักยภาพในการศึกษาที่แตกต่างกัน

4.2.5 เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา: เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษาสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาไว้ ดังนั้น คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจึงกำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดผลของตนขึ้นโดยอ้างอิงจากหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการศึกษาตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการศึกษาดังกล่าวนี้ สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะกำหนดไว้คล้ายคลึงกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสอบคุณสมบัติ (Qualifying Examination)

- นักศึกษาสามารถสอบคุณสมบัติได้เมื่อผ่านการศึกษารายวิชาต่างๆ ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบการศึกษา และมีแต้มเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.0

- นักศึกษาที่สอบตก 1 หมวดวิชา จากหมวดวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตร ให้สอบซ้ำเฉพาะหมวดวิชาที่ตกในการสอบครั้งต่อไป

- การสอบแต่ละหมวดวิชาจะกระทำได้ภายใน 2 ปีการศึกษา หลังจากเรียนสำเร็จรายวิชาแต่ไม่เกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา

- การสอบคุณสมบัติ จะจัดให้มีขึ้นภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง ถ้าสอบไม่ผ่านตามกำหนดให้ถือว่าพ้นสภาพนักศึกษาหรือตามความเหมาะสมของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ

- เกณฑ์อื่นๆ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์และการสอบวิทยานิพนธ์

- นักศึกษาปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ต้องเสนอวิทยานิพนธ์ให้มีคุณภาพสูง และมีความคิดริเริ่มทางวิชาการ

- นักศึกษาจะต้องเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเพื่อพิจารณาอนุมัติตามขั้นตอน และจะต้องผ่านการสอบเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงร่างวิทยานิพนธ์ในหัวข้อที่เสนอมา

- นักศึกษาจะต้องเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเพื่อพิจารณาอนุมัติตามขั้นตอน และจะต้องผ่านการสอบเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงร่างวิทยานิพนธ์ในหัวข้อที่เสนอมา

- นักศึกษาต้องลงทะเบียนสำหรับวิทยานิพนธ์ จำนวนไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต จำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาลงทะเบียนในแต่ละภาคการศึกษาจะต้องเป็นสัดส่วนกับปริมาณงานวิทยานิพนธ์ที่ทำในภาคการศึกษานั้น ๆ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินภาคการศึกษาละ 12 หน่วยกิต

- กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำอย่างน้อย 1 ท่าน และอาจมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมอีกไม่เกิน 2 ท่าน ที่เป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

- กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก 1 ท่าน และกรรมการสอบอีก 2 ท่าน ซึ่งอาจเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์ภายนอกก็ได้

หมายเหตุ: สถาบันการศึกษาบางแห่งกำหนดให้วิทยานิพนธ์ต้องเขียนเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อสามารถเผยแพร่และสร้างองค์ความรู้สู่สังคมวิชาการสากล

นอกจากหลักเกณฑ์วัดผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแล้ว สถาบันการศึกษาบางแห่งยังมีการกำหนดวิธีการเรียนและการวัดผลเพิ่มเติมสำหรับการเรียนการสอนด้วยวิธีการสัมมนา (Seminar) ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอก ดังนี้

1. ฟังผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ 2 ครั้ง ครั้งละ 7 ชั่วโมง เท่ากับ 14 ชั่วโมง
2. สัมมนาปฏิบัติการกับผู้ชำนาญการองค์การภาครัฐ เอกชนและองค์การบริหารท้องถิ่น 2 ครั้ง ครั้งละ 7 ชั่วโมง เท่ากับ 14 ชั่วโมง
3. เขียนรายงานจากการสัมมนาวิชาการในข้อ 1 และ 2 จำนวน 15-20 หน้าพิมพ์ A4
4. นำรายงานมาสัมมนาและเสนอผลงานในที่ประชุมคนละหนึ่งหัวข้อเป็นเวลา 10 นาที และเปิดโอกาสให้ซักถามอีก 5 นาที
5. การเสนอรายงานตามข้อ 4 เปิดโอกาสให้สาธารณะเข้าร่วมฟังและซักถามได้
6. ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ 2 ท่านเข้าร่วมสัมมนาด้วยและเป็นผู้ให้คะแนน

หมายเหตุ: การให้คะแนนวิธีการสัมมนานี้มีคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยข้อที่ 1-3 คิดเป็นคะแนนข้อละ 25 คะแนน และข้อ 4-6 มีคะแนนรวมกัน 25 คะแนน

(ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะมีการวัดผล/การเก็บคะแนนระหว่างการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆตามแต่รูปแบบการเรียนการสอนและระบบการให้คะแนน (Grading System) ของอาจารย์ประจำรายวิชานั้นเป็นผู้กำหนด)

สำหรับเกณฑ์ในการสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้น เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) กำหนดให้เกณฑ์การสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาในระดับปริญญาเอกจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังนี้

- แบบ 1 สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย โดยคณะกรรมการซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบันและผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์ และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

- แบบ 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบัน และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

จากผลการศึกษาพบว่าสถาบันการศึกษาเกือบทุกแห่งกำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้คล้ายคลึงกัน โดยกำหนดรายละเอียดตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่งจะพบว่าเกณฑ์ในการสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้นค่อนข้างที่จะมีความเข้มข้นมาก โดยนักศึกษาจะต้องผ่านการสอบข้อเขียนเพื่อวัดคุณสมบัติซึ่งจะต้องอาศัยการบูรณาการองค์ความรู้ในทุกสาขาวิชาที่เรียนมา และยังคงมีการสอบปากเปล่ากับคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหลักสูตร พร้อมทั้งจัดทำดุษฎีนิพนธ์ที่มีคุณภาพสูงและสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับวงวิชาการการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ แม้กระบวนการในการวัดและประเมินผลตลอดจนเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษาของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะคล้ายคลึงกัน แต่ความเข้มข้นของการสอบวัดคุณสมบัติและการสอบป้องกันดุษฎีนิพนธ์นั้นยังคงเป็นสิ่งที่ถูกตั้งคำถาม เนื่องจากในขณะนี้ยังไม่มีเปิดเผยข้อมูลและจัดทำมาตรฐานของการสอบวัดผลระดับบัณฑิตศึกษาอย่างเป็นทางการ จึงยากที่จะพิสูจน์ได้ว่าการวัดผลการศึกษาของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งนั้นมีคุณภาพและมาตรฐานเท่าเทียมกันหรือไม่

4.2.6 ค่าใช้จ่ายและสิ่งจูงใจทางการศึกษาอื่นๆ: สถาบันการศึกษาต่างๆมีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียนตลอดหลักสูตรสำหรับหลักสูตรระดับปริญญาเอกทางรัฐประศาสนศาสตร์แตกต่างกันไป โดยค่าใช้จ่ายในหลักสูตรปริญญาเอกที่มีการเรียนการสอนในเวลาราชการนั้นจะมีค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกับหลักสูตรระดับปริญญาโทภาคในเวลาราชการเฉลี่ยประมาณ 70,544 - 85,000 บาท (เฉพาะค่าใช้จ่ายดำเนินการ) แต่ในปัจจุบันมีการเปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกนอกเวลาราชการจำนวนมากซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือการบริหารจัดการที่สูงกว่าภาคในเวลาราชการมากถึงเกือบ 6 เท่า และสูงกว่าค่าเล่าเรียนในระดับปริญญาโทภาคพิเศษ ประมาณ 2-3 เท่า โดยมีค่าเล่าเรียนตลอดหลักสูตรอยู่ที่ประมาณ 450,000 บาท นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาบางแห่งยังมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรว่า ผู้สมัครระดับปริญญาโทและเอกนั้นมหาวิทยาลัยมอบทุนการศึกษาสนับสนุนตลอดหลักสูตรสูงสุด 40,000 บาทสำหรับปริญญาเอกและ 20,000 บาทสำหรับปริญญาโท นักศึกษาสามารถแบ่งชำระค่าเล่าเรียนผ่านบัตรเครดิต อัตราดอกเบี้ย 0% พร้อมยกเว้นค่าธรรมเนียมการชำระผ่านบัตรเครดิต ซึ่งเป็นภาระจูงใจและช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

เมื่อพิจารณาตามสภาพการณ์ของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจะพบว่า ค่าใช้จ่าย/ต้นทุนในการจัดการศึกษาสำหรับการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกนั้นย่อมมีต้นทุนที่สูงกว่าระดับปริญญาโท เนื่องจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เน้นการผลิตนักวิชาการ นักวิจัย นักบริหารที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนด้วยการสัมมนา หรือการเรียนจากกรณีศึกษา และการจัดการศึกษาที่เอื้ออำนวยให้เกิดบรรยากาศในการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้และการวิจัยล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยงบประมาณในการสนับสนุนทั้งสิ้น อาทิเช่น คณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ห้องสมุด อุปกรณ์และสื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย งบประมาณสำหรับการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ การจัดเวทีสัมมนาวิชาการสำหรับอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาเพียงไม่กี่แห่งที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกได้อย่างสมบูรณ์แบบตามองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้น และมหาวิทยาลัยเอกชนตลอดจนมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคหลายแห่งยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีไม่เพียงพอและยังไม่มีความพร้อม แต่มีความต้องการจะเปิดการเรียนการสอนและแสวงหารายได้เพื่อความอยู่รอด ซึ่งผลกระทบในระยะยาวนั้นจะตกอยู่ที่นักศึกษาและประเทศชาติ

4.2.7 ระยะเวลาในการเรียนตลอดหลักสูตร: เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 กำหนดให้ใช้ระยะเวลาการศึกษาในหลักสูตรปริญญาเอก ดังนี้

- ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา

- ผู้ที่สำเร็จปริญญาโทแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา

- การลงทะเบียนเรียนสำหรับผู้เข้าศึกษาแบบไม่เต็มเวลา ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดจำนวนหน่วยกิตที่ให้ลงทะเบียนเรียนได้ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ โดยเทียบเคียงกับจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดข้างต้นในสัดส่วนที่เหมาะสม

- หากสถาบันอุดมศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็นพิเศษ การลงทะเบียนเรียนที่มีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา

สถาบันการศึกษาทุกแห่งกำหนดระยะเวลาในการเรียนตลอดหลักสูตรสำหรับการศึกษาระดับปริญญาเอกเช่นเดียวกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาข้างต้น โดยสถาบันการศึกษาบางแห่งนั้นได้กำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมว่าระยะเวลาการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตในระดับปริญญาเอกตลอดหลักสูตรนั้น ใช้เวลาในการศึกษา 3 ปี และไม่เกิน 8 ปีการศึกษา สำหรับผู้จบปริญญาตรี ไม่เกิน 6 ปี สำหรับผู้จบปริญญาโท ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาจะต้องใช้เวลาในการศึกษาอย่างน้อยที่สุด 3 ปีการศึกษา สำหรับการศึกษาระดับปริญญาเอก จากผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันมีจำนวนนักศึกษาที่สามารถจบการศึกษาระดับปริญญาเอกได้ภายใน 3 ปีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏ หากนักศึกษาเหล่านั้นสามารถผ่านการทดสอบและประเมินผลการศึกษาอย่างเข้มข้นในทุกกระบวนการตั้งแต่การสอบวัดผลในแต่ละรายวิชา การสอบวัดคุณสมบัติ การสอบปากเปล่า รวมไปถึงการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ยอมเป็นผลดีต่อวงวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ที่จะมีบุคลากรและอาจารย์ที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันหากนักศึกษาเหล่านั้นจบการศึกษาย่างง่ายดายและรวดเร็วอันเนื่องมาจากการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาแล้ว ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เพราะนักศึกษาเหล่านั้นกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นอาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอก ซึ่งจะส่งผลเสียร้ายแรงต่อคุณภาพการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต” นอกจากผู้ศึกษาจะทำการศึกษาดัวยวิธีการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อสำรวจสถานภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันตามที่ได้เสนอข้างต้นแล้ว ยังมีการสำรวจข้อมูลหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอก ตลอดจนหลักเกณฑ์ต่างๆเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยมากขึ้น ผู้ศึกษาเลือกใช้เครื่องมือในการศึกษาดัวยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และใช้ลักษณะของการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และมีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมและเจาะลึกในบางประเด็นที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ โดยนำข้อมูลที่ได้มาใช้พิจารณาร่วมกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งอื่นๆ เพื่อตอบคำถามของการศึกษาที่กำหนดขึ้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลข้างต้น ทำให้ได้ข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

5.1.1 ผู้ให้ข้อมูล (จากการสัมภาษณ์เชิงลึก)

ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

- กลุ่มผู้บริหารจากสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา จำนวน 3 ท่าน
- กลุ่มคณาจารย์/กรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโทหรือ

ปริญญาเอกจากสถาบันการศึกษาต่างๆจำนวน 12 ท่าน

5.1.2 ผู้ให้ข้อมูล (จากการแจกแบบสอบถาม)

ผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถามให้แก่ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย นักศึกษาในระดับปริญญาโทจำนวน 300 ชุด และนักศึกษาในระดับปริญญาเอกจำนวน 100 ชุด ทั้งนี้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากนักศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 158 ชุด คิดเป็นร้อยละ 52.67 และในระดับปริญญาเอก จำนวน 52 ชุด คิดเป็นร้อยละ 52.00 โดยรายละเอียดในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ คุณวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ อาชีพ ประสบการณ์ในการทำงาน ระยะเวลาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรปัจจุบัน

- ส่วนที่2: ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน (รายละเอียดของข้อคำถามในส่วนนี้จะแตกต่างกันระหว่างนักศึกษาระดับปริญญาโทและเอก)

ส่วนที่1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ

จากการสำรวจข้อมูลเรื่องเพศของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาโท พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 62 และเพศชาย จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 38 และผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาเอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 และเพศชาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1

ตารางที่ 5.1: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามเพศ (ปริญญาโท)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	60	38.0
หญิง	98	62.0
รวม	158	100.00

ตารางที่ 5.2: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามเพศ (ปริญญาเอก)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	25	48.1
หญิง	27	51.9
รวม	52	100.00

อายุ

จากการสำรวจข้อมูลอายุของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาโท พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 และมีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 และมีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 และอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 และอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาเอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 และมีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 และมีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6

ตารางที่ 5.3: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอายุ (ปริญญาโท)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 20 ปี	1	0.6
21-30 ปี	81	51.3
31-40 ปี	50	31.6
41-50 ปี	18	11.4
50 ปีขึ้นไป	8	5.1
รวม	158	100

ตารางที่ 5.4: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอายุ (ปริญญาเอก)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 20 ปี	-	-
21-30 ปี	19	36.5
31-40 ปี	20	38.5
41-50 ปี	8	15.4
50 ปีขึ้นไป	5	9.6
รวม	52	100

คุณวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ

จากการสำรวจข้อมูลคุณวุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาโท พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี จำนวน 137 คน

คิดเป็นร้อยละ 86.7 และได้รับคุณวุฒิสูงสุดระดับปริญญาโท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาเอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 86.5 และได้รับคุณวุฒิสูงสุดระดับปริญญาเอก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5

จากผลสำรวจคุณวุฒิทางการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามยังพบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโทในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาบริหารธุรกิจ รองลงมาคือ นิติศาสตร์ มนุษยศาสตร์/ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร วิทยาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ ครุศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี เศรษฐศาสตร์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในขณะที่นักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอกนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ รองลงมาคือ รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์และครุศาสตร์ ตามลำดับ

ตารางที่ 5.5: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามคุณวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ (ปริญญาโท)

คุณวุฒิการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	137	86.7
ปริญญาโท	21	13.3
รวม	158	100.00

ตารางที่ 5.6: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามคุณวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ (ปริญญาเอก)

คุณวุฒิการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาโท	45	86.5
ปริญญาเอก	7	13.5
รวม	52	100.00

อาชีพ

จากการสำรวจข้อมูลเรื่องอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาโท พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพข้าราชการ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 และพนักงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 และพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ

15.8 และนักศึกษา จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 โดยมีผู้ที่ไม่ได้ระบุอาชีพจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาเอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพข้าราชการ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และพนักงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 และพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และนักศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 ซึ่งพบว่านักศึกษาที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ นักธุรกิจ นักวิจัย/นักวิชาการอิสระ และอาจารย์ เป็นต้น

ตารางที่ 5.7: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอาชีพ (ปริญญาโท)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	71	44.9
พนักงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	27	17.1
พนักงานบริษัทเอกชน	25	15.8
นักศึกษา	21	13.3
อื่นๆ	12	7.6
ผู้ไม่ตอบ	2	1.3
รวม	158	100

ตารางที่ 5.8: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอาชีพ (ปริญญาเอก)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	13	25.0
พนักงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	12	23.1
พนักงานบริษัทเอกชน	11	21.2
นักศึกษา	6	11.5
อื่นๆ	10	19.2
รวม	52	100

ประสบการณ์ทำงาน

จากการสำรวจข้อมูลเรื่องประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาโท พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมา คือ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และมีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี

จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 และมีผู้ไม่ระบุประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาเอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา คือ ประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 และประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 และมีผู้ไม่ระบุประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7

ตารางที่ 5.9: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามประสบการณ์การทำงาน (ปริญญาโท)

ประสบการณ์ทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	65	41.2
6-10 ปี	31	19.6
10 ปีขึ้นไป	44	27.8
ผู้ไม่ตอบ	18	11.4
รวม	158	100

ตารางที่ 5.10: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามประสบการณ์การทำงาน (ปริญญาเอก)

ประสบการณ์ทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	17	32.7
6-10 ปี	10	19.3
10 ปีขึ้นไป	21	40.0
ผู้ไม่ตอบ	4	7.7
รวม	52	100

ระยะเวลาที่เข้าศึกษาในหลักสูตร

จากการสำรวจข้อมูลเรื่องระยะเวลาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับปริญญาโท พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าศึกษาในหลักสูตรปัจจุบันมาแล้ว 2 ปีการศึกษา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมาคือ 1 ภาคการศึกษา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และ 2 ภาคการศึกษา จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 และมากกว่า 2 ปีการศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 และมีผู้ไม่ตอบ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 สำหรับผู้ตอบ

แบบสอบถามในระดับปริญญาเอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าศึกษาในหลักสูตรปัจจุบันมาแล้ว 2 ภาคการศึกษา จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2 รองลงมา คือ มากกว่า 2 ปีการศึกษา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และ 2 ปีการศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 และ 1 ภาคการศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8

ตารางที่ 5.11: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามระยะเวลาที่เข้าศึกษาในหลักสูตร (ปริญญาโท)

ระยะเวลาที่เข้าศึกษา ในหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
1 ภาคการศึกษา	55	34.8
2 ภาคการศึกษา	35	22.2
2 ปีการศึกษา	62	39.2
มากกว่า 2 ปีการศึกษา	1	0.6
ผู้ไม่ตอบ	5	3.2
รวม	158	100

ตารางที่ 5.12: ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามระยะเวลาที่เข้าศึกษาในหลักสูตร (ปริญญาเอก)

ระยะเวลาที่เข้าศึกษา ในหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
1 ภาคการศึกษา	3	5.8
2 ภาคการศึกษา	37	71.2
2 ปีการศึกษา	4	7.7
มากกว่า 2 ปีการศึกษา	8	15.4
รวม	52	100

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบัน ดังนี้

ประการแรก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโทมีนักศึกษาเพศหญิงมากกว่าเพศชาย แต่ในระดับปริญญาเอก พบว่าสัดส่วนของนักศึกษาที่เป็นเพศหญิงและเพศชายนั้นใกล้เคียงกัน

ประการที่สอง อายุของผู้เรียนในระดับปริญญาโทนั้นส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 21-30 ปี และ 31-40 ปี เช่นเดียวกับนักศึกษาในระดับปริญญาเอก ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโททันที หรือเป็นนักศึกษาที่ทำงานได้ไม่นานนักและเข้ามาศึกษาต่อควบคู่ไปกับการทำงาน หรือกลุ่มที่ทำงานไปเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วแต่มีความต้องการคุณวุฒิทางการศึกษาเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลประสบการณ์ทำงานของนักศึกษาในระดับปริญญาโทที่ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ทำงานประมาณ 1-5 ปี รองลงมาคือ 10 ปีขึ้นไป และกลุ่มนักศึกษาปริญญาเอกส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานค่อนข้างมาก คือ 10 ปีขึ้นไป

ประการที่สาม นักศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตทั้งในระดับปริญญาโท และเอกนั้นส่วนใหญ่จะเข้ามาเรียนเพื่อต้องการคุณวุฒิทางการศึกษาที่สูงขึ้น มากกว่ากลุ่มที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงอยู่แล้วแต่มีความสนใจจะเข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ประการที่สี่ นักศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตทั้งในระดับปริญญาโท และเอกนั้นส่วนใหญ่จะมีอาชีพเป็นข้าราชการ รองลงมาคือ พนักงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะที่กลุ่มนักศึกษาที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชนนั้นก็เพิ่มมากขึ้นและมีสัดส่วนใกล้เคียงกับพนักงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้เรียนในสาขารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตนั้นมิได้จำกัดอยู่ในภาคราชการเพียงอย่างเดียวดังเช่นในอดีต แต่ความนิยมนั้นได้แผ่ขยายไปถึงภาคเอกชนด้วย

ประการที่ห้า กลุ่มนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่กำลังศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตส่วนใหญ่เข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวตั้งแต่ 2 ภาคการศึกษาขึ้นไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างนี้มีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตที่ดีและสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับการศึกษาวิจัยได้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา

5.2 ผลการวิเคราะห์สาเหตุของการขยายตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

5.2.1 การขยายตัวของ การบริหารงานภาครัฐ/ความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ

จากผลการศึกษาพัฒนาการการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยพบว่า สาเหตุที่การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วขึ้น เนื่องมาจากความต้องการกำลังคนของหน่วยงานภาครัฐที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545

(สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2556: ออนไลน์) ส่งผลให้มีส่วนราชการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วย กระทรวงและส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกระทรวง จำนวนทั้งสิ้น 20 กระทรวง โดยที่สำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกระทรวงนั้นมีส่วนราชการในสังกัดอีก 3 แห่ง นอกจากนี้ยังมีส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีอีก 9 แห่ง และส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวงอีก 9 แห่ง ยิ่งไปกว่านั้นภายใต้กระทรวงเหล่านี้ยังมีส่วนราชการที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงแต่ละกระทรวงอีกจำนวนมาก แม้ว่าจะมีส่วนราชการบางแห่งถูกยุบเลิกไปด้วยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ และส่วนราชการอีกหลายแห่งที่มีการโอนกิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ภาระผูกพัน ข้าราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังไปให้ส่วนราชการอื่น แต่พระราชบัญญัตินี้ได้ส่งผลให้มีส่วนราชการใหม่เกิดขึ้นหลายแห่ง และทำให้ส่วนราชการบางแห่งนั้นต้องมีภารกิจและหน้าที่เพิ่มเติมอันเป็นผลมาจากการได้รับการมอบอำนาจและถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานอื่น ไม่เพียงเท่านั้นยังมีการโอนภารกิจจากส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ซึ่งส่งผลให้ความต้องการกำลังคนในหน่วยงานภาครัฐมิได้จำกัดอยู่เพียงแค่หน่วยงานในส่วนกลางเท่านั้น แต่ยังแผ่ขยายไปสู่ระดับภูมิภาคและท้องถิ่นด้วย การกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นทำให้ข้าราชการและลูกจ้างของท้องถิ่นต้องทำงานที่ยากและท้าทายมากขึ้น จึงมีความต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

นอกจากนั้น นโยบายการพัฒนาประเทศในแต่ละยุคสมัยยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ด้วยเช่นเดียวกัน อาจารย์ ฎ. ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า “...แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละยุคสมัย เป็นตัวกำหนดทิศทางและนโยบายการพัฒนาประเทศในขณะนั้น เช่น แผนพัฒนาฯ พ.ศ. 2504 เน้นให้ความสำคัญขยายตัวไปสู่ภูมิภาค บางยุคสมัยนโยบายเน้นเรื่องความมั่นคงของประเทศ ไม่ต้องการให้คนมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐมากนัก การเรียนการสอนในช่วงนั้นก็ไม่มีมากนัก หรือบางช่วงที่การเมืองสงบ เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า มหาวิทยาลัยก็เกิดขึ้นมาก แต่ ร.ป.ศ. จะมีตัวตนชัดเจนที่สุดตั้งแต่ พ.ศ. 2509 เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ...” (อาจารย์ ฎ., สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2556)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า นโยบายในการพัฒนาประเทศหรือแนวทางการบริหารงานภาครัฐจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ในยุคสมัยที่มีการขยายตัวของการบริหารงานภาครัฐ หรือให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศมากเป็นพิเศษ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคนั้นก็ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกันหากเป็นยุคสมัยที่รัฐบาลเน้นเรื่องนโยบายการรักษาความมั่นคงภายในประเทศเป็นหลัก การเรียนการสอน

รัฐประศาสนศาสตร์ในยุคสมัยนั้นก็จะไม่ขยายตัวมากนัก สาเหตุที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากรัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการบริหารงานภาครัฐ และเป็นวิชาสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาประเทศ หากมีการขยายตัวของการบริหารงานภาครัฐมากขึ้น ความต้องการในการเรียนรัฐประศาสนศาสตร์ก็จะมีเพิ่มมากขึ้น สถาบันการศึกษาต่างๆก็จะเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษา และรองรับการขยายตัวของระบบงานต่างๆภายในหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น

5.2.2 การขยายตัวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจะพบว่าในช่วง 10-20 ปีมานี้ มีสถาบันอุดมศึกษาเกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และจากข้อมูลรายชื่อสถาบันการศึกษาทั้งหมดของประเทศไทยในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์) พบว่า มีสถาบันการศึกษาทั้งหมดในประเทศไทยจำนวนมากถึง 170 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 14 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 65 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 40 แห่ง สถาบัน จำนวน 8 แห่ง วิทยาลัยเอกชน จำนวน 23 แห่ง และวิทยาลัยชุมชน 20 แห่ง จากการขยายตัวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยนี้ได้เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาไปยังภูมิภาคต่างๆ อาจารย์ ฎ. กล่าวว่ “...พ.ศ. 2537 มีสถาบันราชภัฏเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และเมื่อไม่นานมานี้ก็ได้ยกระดับเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏเรียบร้อยแล้ว ซึ่ง รปศ. นั้นเป็นหลักสูตรที่ได้รับความนิยมอย่างมากในบรรดามหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหลาย เมื่อมีมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น หลักสูตรก็มีเพิ่มมากขึ้น มหาวิทยาลัยจากส่วนกลางก็มีการขยายตัวไปทำ MOU กับมหาวิทยาลัยต่างๆในระดับภูมิภาค หรือมีการไปเปิดสาขาเพิ่มตามภูมิภาคต่างๆ...” (อาจารย์ ฎ., สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2556) และอาจารย์ ช. แสดงความเห็นสนับสนุนเพิ่มเติมว่า “.....การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์นั้นขยายตัวค่อนข้างเร็ว มหาวิทยาลัยจากส่วนกลางหลายแห่งไปเปิดการเรียนการสอนอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีหลายสาขา หลาย campus ให้นักศึกษาได้เลือกเรียนตามความต้องการ และทำให้นักศึกษาและข้าราชการที่อยู่ตามภูมิภาคต่างๆได้มีโอกาสสัมผัสองค์ความรู้ในการบริหารงานภาครัฐมากขึ้น...” (อาจารย์ ช., สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2556)

จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการขยายตัวของสถาบันการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วตามไปด้วย และรัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะที่เป็นศาสตร์ทางการบริหารที่ได้รับ

ความนิยมจากนักศึกษาทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ส่วนกลางและระดับท้องถิ่นมีการขยายตัว และเปิดการเรียนการสอนอยู่ทั่วประเทศทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาที่มีเพิ่มมากขึ้น

5.2.3 การกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น การจัดโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินเช่นนี้ ส่งผลให้ท้องถิ่นมีภารกิจและหน้าที่ที่ยากและท้าทายมากขึ้น และจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานภาครัฐ เพื่อให้การดำเนินงานและการบริหารกิจการของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างคณาจารย์ในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ต่างให้ความเห็นคล้ายคลึงกันว่า การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นนั้นได้เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโทเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว อาจารย์ ฉ. ได้แสดงความเห็นว่า “...เมื่อมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการพัฒนาระบบราชการสู่การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ส่งผลให้คนต้องการความรู้มากขึ้น และ รปศ. เป็นศาสตร์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี จึงทำให้หลักสูตรเกิดการขยายตัว...” (อาจารย์ ฉ., สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554) และอาจารย์ จ. ได้แสดงความ คิดเห็นว่า “...รปศ. ถูกสร้างขึ้นมารับรองรับการขยายตัวของท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานที่มีความท้าทายมากนัก การศึกษาเพิ่มเติมในสาขาวิชา รปศ. จะช่วยให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำงานได้ดีขึ้น และในปัจจุบันการศึกษา รปศ. สำหรับท้องถิ่นก็เป็นเรื่องง่าย เพราะมีมหาวิทยาลัยที่เข้าไปเปิด การเรียนการสอนตามท้องถิ่นหลายแห่ง ข้าราชการทั้งระดับสูง ระดับกลางก็นิยมเข้ามาเรียนหลักสูตรนี้กันหมด...” (อาจารย์ จ., สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2556)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นนั้น ส่งผลให้ท้องถิ่นต้องเผชิญกับภารกิจและงานที่มีความยากและท้าทายมากยิ่งขึ้น การบริหารงานในรูปแบบเดิมที่เคยทำนั้น อาจไม่เพียงพอให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่มุ่งหวังได้ เจ้าหน้าที่ใน ส่วนท้องถิ่นจึงต้องการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น เมื่อเกิดความ ต้องการที่เพิ่มขึ้นของนักศึกษาในส่วนท้องถิ่น จึงทำให้มหาวิทยาลัยเข้ามาเปิดการเรียนการสอนใน สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เพิ่มขึ้น และเกิดการขยายตัวของ การเรียนการสอนจากส่วนกลางไป ยังภูมิภาคต่างๆ

5.2.4 การสนับสนุน/ความต้องการจากหน่วยงานภาครัฐ

เมื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและจุดเริ่มต้นของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย พบว่า การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นมาจากความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ โดยที่รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงปัญหาความล้มเหลวและความไม่ชำนาญการในการบริหารงานภาครัฐอันสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรภาครัฐที่ได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการบริหารงาน จึงเป็นที่มาให้ประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อเปิดการเรียนการสอนทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์โดยเฉพาะ และผลิตข้าราชการให้มีความรู้ทางการบริหาร เพื่อจะได้นำความรู้เหล่านี้ไปบริหารงานและพัฒนาประเทศต่อไป ส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์เริ่มได้รับความนิยมและความสนใจจากข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอย่างมากจนถึงทุกวันนี้ และเมื่อพิจารณาการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบัน พบว่าหน่วยงานราชการเกือบทุกแห่งมีการกำหนดให้การจบการศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เป็นคุณสมบัติหรือเงื่อนไขสำคัญในการสมัครงานทั้งในหน่วยงานราชการ สถาบันทางทหารและพลเรือน อีกทั้งกำหนดให้เป็นเงื่อนไขสำหรับการพิจารณาเลื่อนขั้น/ตำแหน่งของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์เกิดการขยายตัวอย่างมาก

ผู้บริหารสำนักฯ ท่านที่สอง แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นดังกล่าวว่า “...การขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอน รมป. นั้นถือได้ว่าการขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมี พรบ. ที่กำหนดให้ข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ยิ่งทำให้การเรียนการสอนนี้ขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการทำ contact กับมหาวิทยาลัยต่างๆ และทำ MOU เพื่อให้ข้าราชการของตนได้เข้าเรียนในหลักสูตรดังกล่าว เมื่อมีความต้องการของผู้เรียนที่มากขึ้น ทำให้มหาวิทยาลัยต่างๆ เปิดหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน....” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านที่สอง, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2556) เช่นเดียวกับ อาจารย์ ฎ. ซึ่งได้ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า “...มหาวิทยาลัยต่างๆ มีการทำ MOU กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้ข้าราชการในหน่วยงานเหล่านั้นเข้ามาศึกษาในหลักสูตร รมป. บางแห่งมีการเปิดหลักสูตรให้กับข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการเฉพาะซึ่งในชั้นเรียนนั้นก็จะมีการเรียนจากหน่วยงานดังกล่าวทั้งหมด การออกแบบหลักสูตรก็เอาใจผู้เรียนเต็มที่ ไม่มีเวลาเข้าเรียนก็ไม่ใช่ไร ซึ่งพบว่ามหาวิทยาลัยที่ทำ MOU กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ส่วนใหญ่จะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่ง

จะติดต่อประสานงานกันได้ง่ายกว่า เกียรติยศและศักดิ์ศรีก็มีมากกว่ามหาวิทยาลัยเอกชนทั่วไป ซึ่งทำให้ได้นักศึกษาเป็นจำนวนมาก....” (อาจารย์ ฎ., สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2556)

จากข้อคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการขยายตัวของหลักสูตรดังกล่าว คือ มีการส่งเสริมและการให้ทุนการศึกษาจากองค์การภาครัฐ มีการให้ทุนการศึกษาต่อสำหรับบุคลากรในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต่อคน ต่อปี ปีละ 60,000 บาท และมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐ และภาครัฐก็ต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสำหรับบริหารงานภาครัฐโดยตรง

กล่าวโดยสรุป ความต้องการและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐไม่ว่าจะเป็นการให้ทุนการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาแก่ข้าราชการส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการทำ MOU ร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อให้ข้าราชการในสังกัดได้เข้ามาศึกษาต่อ นั้น ได้ส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งสิ้น

5.2.5 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (ค่านิยม ความเชื่อและความต้องการส่วนบุคคล)

ในปัจจุบัน ค่านิยมทางสังคมให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษามากขึ้นเพราะไม่เพียงแต่ทำให้ได้รับการยกย่องและการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึงโอกาสความก้าวหน้าและความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพด้วย จึงไม่แปลกที่จะเห็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี รวมทั้งหนุ่มสาววัยทำงานทั้งหลายเข้ามาศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและเอกเพิ่มมากขึ้น จากความต้องการในการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้สถาบันการศึกษาหลายแห่งเปิดหลักสูตรการศึกษาจำนวนมาก และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ก็เป็นหลักสูตรหนึ่งที่ได้รับคามนิยมสูงสุดรองจากหลักสูตรด้านบริหารธุรกิจ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

อาจารย์ ฅ. ได้แสดงความคิดเห็นว่า “....ความต้องการของตลาดมีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้หลักสูตรเกิดการขยายตัว เมื่อคนจบปริญญาตรีมีมากขึ้น คนก็อยากจะทำการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอกมากขึ้น และค่านิยมของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับเรื่อง ฐานานุคุณ (ต้องการปริญญาเพื่อเสริมสร้างสถานภาพทางสังคม) ทำให้เกิดความต้องการในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมาก....” (อาจารย์ ฅ., สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554) และผู้บริหารสำนักฯ

ท่านแรกยังให้ความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า “...ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาขยายตัวอย่างรวดเร็ว เกิดจากค่านิยมของคนในปัจจุบันที่ยังวัดคุณค่าของคนจากปริญญาบัตร นอกจากนั้นการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษายังมีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ และเป็นเครื่องแสดงถึงสถานะทางสังคม คนจึงให้ความสำคัญกับการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษามากขึ้น ในอนาคตคนเราจะตัดสินใจกันจากความสามารถที่มีมากกว่า และการรับคนเข้ามาทำงานในปัจจุบันนั้น แม้จะรับคนที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทมา แต่ความรู้ความสามารถในการทำงานก็แทบจะไม่ต่างกับคนที่จบปริญญาตรีเลย บางคนเรียนเก่ง การศึกษาดีแต่กลับทำงานไม่ได้...” (ผู้บริหารสำนักของท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ตารางที่ 5.13: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตปริญญาโท (สาเหตุการขยายตัวของหลักสูตร)

สาเหตุการขยายตัวของหลักสูตร รปศ. (ป.โท)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
ความต้องการต่อยอดองค์	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.6		
ความรู้เพิ่มเติมในด้าน รปศ.	ไม่เห็นด้วย	2	1.3		
	ไม่แน่ใจ	13	8.2		
	เห็นด้วย	83	52.5		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	59	37.3		
	รวม	158	100.0	4.25	0.71
หลักสูตรเรียนไม่ยากและจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	13	8.2		
	ไม่เห็นด้วย	32	20.3		
	ไม่แน่ใจ	39	24.7		
	เห็นด้วย	54	34.2		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	20	12.7		
รวม	158	100.0	3.23	1.16	
การเรียนปริญญาโทเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในปัจจุบัน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.6		
	ไม่เห็นด้วย	1	0.6		
	ไม่แน่ใจ	12	7.6		
	เห็นด้วย	44	27.8		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	99	62.7		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	0.6		
รวม	158	100.0	4.55	0.80	

ตารางที่ 5.13: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโท (สาเหตุการขยายตัวของหลักสูตร) (ต่อ)

สาเหตุการขยายตัวของหลักสูตร ropic. (ป.โท)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
นำไปใช้ปรับคุณภาพในการทำงาน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	8	5.1		
	ไม่เห็นด้วย	7	4.4		
	ไม่แน่ใจ	18	11.4		
	เห็นด้วย	52	32.9		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	72	45.6		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	0.6		
รวม		158	100.0	4.10	1.10
ความต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีการมอบสิ่งจูงใจในการศึกษา	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	27	17.1		
	ไม่เห็นด้วย	33	20.9		
	ไม่แน่ใจ	38	24.1		
	เห็นด้วย	35	22.2		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	25	15.8		
	รวม		158	100.0	2.99

จากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโท สามารถอธิบายสาเหตุที่นักศึกษาตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวแยกตามแต่ละประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ความต้องการต่อยอดองค์ความรู้เพิ่มเติมในด้านรัฐประศาสนศาสตร์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโท เนื่องจากต้องการต่อยอดองค์ความรู้ในด้านรัฐประศาสนศาสตร์ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นด้วย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 59 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.3 และไม่แน่ใจ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 และไม่เห็นด้วย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

ประเด็นที่สอง หลักสูตรเรียนไม่ยากและจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า นักศึกษาตัดสินใจเข้ามาศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโท เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่เรียนไม่ยากและจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว โดยมี

ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 และไม่เห็นด้วย 32 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามลำดับ

ประเด็นที่สาม การเรียนปริญญาโทเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่านักศึกษาเข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโท เนื่องจากเห็นว่าการเรียนปริญญาโทเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และไม่แน่ใจ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 และไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 และมีผู้ไม่ตอบคำถามในข้อนี้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

ประเด็นที่สี่ การนำไปใช้ปรับคุณภาพในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโท เนื่องจากต้องการนำไปใช้ปรับคุณภาพในการทำงาน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 และไม่แน่ใจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 และไม่เห็นด้วย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 และมีผู้ไม่ตอบคำถามในข้อนี้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

ประเด็นที่ห้า ความต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีการมอบสิ่งจูงใจในการศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นในส่วนนี้ที่ค่อนข้างแตกต่างกันมาก มีทั้งกลุ่มนักศึกษาที่เห็นด้วยว่าต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีการมอบสิ่งจูงใจทางการศึกษา และนักศึกษาที่ไม่แน่ใจซึ่งไม่กล้าระบุความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน กับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยเลย ซึ่งจำนวนนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มนี้มีสัดส่วนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 รองลงมาคือเห็นด้วย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 และไม่เห็นด้วย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจะพบว่า มีนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจำนวนเท่ากันโดยคิดเป็นร้อยละ 38 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นข้างต้น สามารถอธิบายผลได้ว่า ความต้องการเข้ามาต่อยอดองค์ความรู้ในด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และค่านิยมที่เชื่อว่าการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในยุคนี้อย่างมาก รวมทั้งการนำไปใช้ปรับคุณวุฒิในการทำงาน ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโทเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่านิยมและความต้องการของนักศึกษานั้นมีผลต่อการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์อย่างมาก

ตารางที่ 5.14: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอก (สาเหตุการขยายตัวของหลักสูตร)

สาเหตุการขยายตัวของหลักสูตร รปศ. (ปเอก)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
ความต้องการการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้น	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	7.7		
	ไม่เห็นด้วย	7	13.5		
	ไม่แน่ใจ	10	19.2		
	เห็นด้วย	18	34.6		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	13	25.0		
	รวม	52	100.0	3.56	1.23
ความต้องการจะเป็นอาจารย์ในสาขารัฐศาสตร์/ รปศ. ต่อไปในอนาคต	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	3	5.8		
	ไม่แน่ใจ	6	11.5		
	เห็นด้วย	13	25.0		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	30	57.7		
	รวม	52	100.0	4.35	0.91
หลักสูตร รปศ. เรียนไม่ยากและมีโอกาสที่จะเรียนจบสูง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	13	25.0		
	ไม่เห็นด้วย	8	15.4		
	ไม่แน่ใจ	18	34.6		
	เห็นด้วย	9	17.3		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	7.7		
	รวม	52	100.0	2.67	1.25

ตารางที่ 5.14: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอก (สาเหตุการขยายตัวของหลักสูตร) (ต่อ)

สาเหตุการขยายตัวของหลักสูตร รปศ. (ป.เอก)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
ความต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคมของนักศึกษาบางกลุ่ม	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	9.6		
	ไม่เห็นด้วย	10	19.2		
	ไม่แน่ใจ	14	26.9		
	เห็นด้วย	13	25.0		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10	19.2		
	รวม	52	100.0	3.25	1.25
ความต้องการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์หลังเกษียณอายุของนักศึกษาบางกลุ่ม	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3	5.8		
	ไม่เห็นด้วย	10	19.2		
	ไม่แน่ใจ	21	40.4		
	เห็นด้วย	10	19.2		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	8	15.4		
	รวม	52	100.0	3.19	1.10
ความต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีกรมอบสิ่งจูงใจในการศึกษา	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	15	28.8		
	ไม่เห็นด้วย	15	28.8		
	ไม่แน่ใจ	11	21.2		
	เห็นด้วย	7	13.5		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3	5.8		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	1.9		
	รวม	52	100.0	2.44	1.31

จากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอก สามารถอธิบายสาเหตุที่นักศึกษาตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวแยกตามแต่ละประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ความต้องการการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอก เนื่องจากต้องการการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้น โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 13 คน คิดเป็น ร้อยละ 25 และไม่แน่ใจ

จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และไม่เห็นด้วย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

ประเด็นที่สอง ความต้องการจะเป็นอาจารย์ในสาขารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ต่อไปในอนาคต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอก เนื่องจากต้องการเป็นอาจารย์ในสาขารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ต่อไปในอนาคต โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และไม่แน่ใจ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตามลำดับ และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นข้างต้น

ประเด็นที่สาม หลักสูตรเรียนไม่ยากและจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่าสาเหตุที่เข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกเพราะเป็นหลักสูตรที่เรียนไม่ยากและจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมาคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และเห็นด้วย จำนวน 9 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จะพบว่า มีนักศึกษาที่ไม่เห็นด้วยจำนวนมากกว่าโดยคิดเป็นร้อยละ 40.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ประเด็นที่สี่ ความต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคมของนักศึกษาบางกลุ่ม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นในส่วนนี้ที่ค่อนข้างแตกต่างกันมาก มีทั้งกลุ่มนักศึกษาที่เห็นด้วยว่านักศึกษาบางกลุ่มเข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอก เพราะต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคม และนักศึกษาที่ไม่แน่ใจซึ่งไม่กล้าระบุความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน กับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยเลย ซึ่งจำนวนนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มนี้มีสัดส่วนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่เห็นด้วยอย่างละเท่าๆกัน จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 19.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจะพบว่า มีนักศึกษาที่เห็นด้วยจำนวนมากกว่าโดยคิดเป็นร้อยละ 44.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ประเด็นที่ห้า ความต้องการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์หลังเกษียณอายุของนักศึกษาบางกลุ่ม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าสาเหตุที่นักศึกษาบางกลุ่มเข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอก เนื่องจาก ต้องการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์หลังเกษียณอายุ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมาคือเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย อย่างละเท่าๆกัน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจะพบว่า มีนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจำนวนเท่ากันโดยคิดเป็นร้อยละ 34.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ประเด็นที่หก ความต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีการมอบสิ่งจูงใจในการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วยในสัดส่วนที่เท่ากันว่า นักศึกษาจะตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอกในมหาวิทยาลัยที่มีการมอบสิ่งจูงใจทางการศึกษาโดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่เห็นด้วย อย่างละเท่าๆกัน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และเห็นด้วย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นข้างต้น สามารถอธิบายผลได้ว่า สาเหตุที่นักศึกษาตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรในระดับปริญญาเอกนั้น เนื่องจากต้องการการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้น ความต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคม และมีความต้องการจะเป็นอาจารย์ในสาขารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตรต่อไปในอนาคต ในขณะที่การมอบสิ่งจูงใจในการศึกษาของมหาวิทยาลัย หลักสูตรเรียนไม่ยากและมีโอกาสจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็วไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาของนักศึกษาในระดับปริญญาเอกมากนัก และประเด็นเรื่องความต้องการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์หลังเกษียณอายุของนักศึกษาบางกลุ่มนั้นยังเป็นประเด็นที่นักศึกษาเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยพอๆกัน

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความคิดเห็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐประศาสนศาสตรทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่มีต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา คือ นักศึกษาต้องการต่อยอดองค์ความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร ค่านิยมของนักศึกษาที่เชื่อว่าการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอกนั้นเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็น

อย่างมากในยุคปัจจุบัน การนำไปใช้ปรับคุณวุฒิในการทำงาน ความต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคม ความต้องการการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้น และความต้องการเป็นอาจารย์ในสาขา รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ต่อไปในอนาคต สำหรับประเด็นเรื่องหลักสูตรเรียนไม่ยากและมีโอกาสจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว นั้น นักศึกษาในระดับปริญญาเอกมีความคิดเห็นแตกต่างจากนักศึกษาในระดับปริญญาโท โดยที่นักศึกษาระดับปริญญาโทเห็นด้วยว่าสาเหตุที่นักศึกษาตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์เพราะเป็นหลักสูตรที่เรียนไม่ยากและมีโอกาสจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่นักศึกษาระดับปริญญาเอกคิดว่า ไม่ได้ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์เพียงเพราะว่าหลักสูตรเรียนไม่ยากและมีโอกาสจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว และประเด็นเรื่องการตัดสินใจศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีการมอบสิ่งจูงใจทางการศึกษา พบว่าไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับปริญญาเอก ในขณะที่นักศึกษาระดับปริญญาโทมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวพอกัน แสดงให้เห็นว่าการมอบสิ่งจูงใจของมหาวิทยาลัยก็มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาของนักศึกษาในระดับปริญญาโทพอสมควร ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมด จึงสามารถสรุปได้ว่าความต้องการส่วนบุคคล และค่านิยมทางสังคมมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษา

นอกจากนั้น ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างระบุสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าค่านิยมทางสังคมและความต้องการส่วนบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา อาทิเช่น รัฐประศาสนศาสตร์เป็นวิชาที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ ประชากรในวัยทำงานต้องการเพิ่มพูนความรู้ในการทำงานของตน มีความจำเป็นต้องใช้ในการบริหารงานและคนงานราชการ กำลังเป็นที่น่าสนใจเนื่องจากเป็นงานที่มั่นคง วิชาชีพ เป็นสาขาวิชาที่น่าสนใจและเป็นที่ต้องการของผู้บริหารงานท้องถิ่น หน่วยงานกำหนดให้การปรับค่าตอบแทนของบุคลากรของหน่วยงานจากการสำเร็จปริญญาโทในสาขาวิชา วิชาชีพ ทำให้เกิดความต้องการเข้ามาศึกษาต่อในสาขาวิชานี้กันมาก และค่านิยมทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับคุณวุฒิ สถาบันมากกว่าความสามารถ เรียนเพื่อให้เกิดความเลื่อมใส ยกกระดับสถานภาพทางสังคม ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ต้องการคุณวุฒิทางการศึกษาเพื่อความเติบโตในหน้าที่การงาน การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญจะช่วยให้มีรายได้ดี อยู่ในสังคมที่ดี เป็นต้น

5.2.6 การกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์ในการศึกษาที่หละหลวม

การกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา เนื่องจากหากมีการกำหนดกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการจัดการศึกษาที่เข้มงวดแล้ว ก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยควบคุมการขยายตัวอย่างรวดเร็วของหลักสูตรที่ไม่มีคุณภาพและมาตรฐานได้ แต่ในปัจจุบันพบว่าระเบียบกฎเกณฑ์ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นถูกปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งการปรับเปลี่ยนในบางประเด็นนั้นก็มีส่วนช่วยควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตรให้ดีขึ้น อาทิเช่น การกำหนดปรัชญาของหลักสูตร และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแยกจากกัน การกำหนดจำนวนและคุณวุฒิของคณาจารย์ประจำหลักสูตร และภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของอาจารย์ เป็นต้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบในบางเรื่อง อาทิเช่น การให้อำนาจกับสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาอนุมัติในการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนได้เอง การลดจำนวนหน่วยกิตของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา การไม่กำหนดสัดส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษาก็เอื้อประโยชน์ให้เกิดการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ และเป็นช่องทางให้มหาวิทยาลัยบางแห่งเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่มีคุณภาพและมุ่งแสวงหารายได้จากนักศึกษาได้ง่ายขึ้น อีกทั้งทำให้การกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาทวีความยากยิ่งขึ้นด้วย

ผู้บริหารสำนักท่านแรกกล่าวว่า “...การปฏิรูประบบราชการ พ.ศ.2546 นั้นได้เปิดโอกาสให้มีการกระจายอำนาจให้กับสภามหาวิทยาลัยสามารถมีอำนาจที่จะอนุมัติให้มีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยได้เอง จากเดิมที่อำนาจจะถูกรวมไว้ที่ส่วนกลาง (ทบวงมหาวิทยาลัย) เป็นผู้ตรวจสอบ โดยส่วนตัวมองว่าการมอบอำนาจดังกล่าวเป็นการถ่วงดุลอำนาจที่ไม่ถูกต้อง เพราะแม้ สกอ. (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) จะเป็นผู้ออกกฎเกณฑ์ว่ามหาวิทยาลัยควรจะทำอะไรบ้าง ถ้าจะเปิดหลักสูตร แต่อำนาจที่จะอนุมัติให้สอนได้กลับเป็นของมหาวิทยาลัย เท่ากับ สกอ. แทบจะไม่มีอำนาจอะไร ยิ่งไปกว่านั้น หากตรวจเจอว่ามหาวิทยาลัยไม่ทำตามหลักเกณฑ์ที่ สกอ. กำหนด มหาวิทยาลัยก็ยังคงเปิดการเรียนการสอนต่อไปได้ ระหว่างที่มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์...” (ผู้บริหารสำนัก ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556) และอาจารย์ ณ. ได้กล่าวสนับสนุนประเด็นข้างต้นเพิ่มเติมว่า “...การเปิดหลักสูตร ทำได้ง่ายขึ้น การเปิดมหาวิทยาลัยก็ง่ายขึ้น การขออนุมัติ/ขออนุญาตเปิดหลักสูตรทำได้ง่ายมาก ราชภัฏหรือมหาวิทยาลัยในกำกับสามารถเปิดหลักสูตรได้เอง....” (อาจารย์ ณ., สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554)

นอกจากนั้น ผู้บริหารสำนักฯท่านแรกยังกล่าวว่า “...พ.ศ.2548 เรายกเลิกการกำหนดเกณฑ์สัดส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษา ทำให้การเรียนการสอนใน class หนึ่ง มีอาจารย์เพียงคนเดียวแต่สอนนักศึกษาหลายร้อยคน และเคยมีประสบการณ์ในการเป็นนักศึกษาภาคพิเศษในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ในตอนนั้นได้เข้าไปนั่งเรียน ป.โท ในห้องที่มีนักศึกษาประมาณ 200 คน อาจารย์นั่งสอนอยู่หน้าห้อง แทบจะมองไม่เห็นหน้าอาจารย์ด้วยซ้ำ การสอนก็คือ อาจารย์นั่งอ่านเอกสารให้ฟังตลอด คนเข้าเรียนบ้างไม่เข้าเรียนบ้าง เรียนไปแล้วรู้สึกว่ายากแทบจะไม่ได้ประโยชน์อะไรด้วยซ้ำ นี่คือน่าเป็นห่วงในแวดวงการศึกษาไทย...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556) และอาจารย์ ค. กล่าวว่า “...สกอ. ลด requirement จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรของหลักสูตรระดับปริญญาโทลง จากเดิมกำหนดไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต เปลี่ยนเป็นไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ทำให้การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีความเข้มข้นของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาน้อยลง...” (อาจารย์ ค., สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2556)

กล่าวโดยสรุป การกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่หละหลวมนั้นทำให้การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาทำได้ง่ายดายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอกของประเทศไทยเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

5.2.7 ความตื่นตัวทางการเมือง/การบริหารงานภาครัฐของประชาชน

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาได้เกิดเหตุการณ์สำคัญต่างๆมากมายที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ปฏิวัติรัฐประหาร การต่อต้านและความขัดแย้งอย่างรุนแรงเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางการเมืองของประชาชนในประเทศ ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้คนในสังคมเกิดความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับปัญหาทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น ประเด็นปัญหาทางการเมืองต่างๆ อาทิ ความเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรครัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน การทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง นโยบายการบริหารงานของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัยได้กลายเป็นสิ่งที่ประชาชนชาวไทยให้ความสนใจอย่างมาก และถือเป็นหัวข้อสำคัญในการสนทนาของประชาชนทุกกลุ่ม ตั้งแต่ นักเรียน นักศึกษา พ่อค้า แม่ค้า ชาวนา ชาวไร่คนขับรถแท็กซี่ไปจนถึงนักธุรกิจ และนักวิชาการ ในประเด็นดังกล่าวข้างต้นนี้ อาจารย์ ฐ. ให้ความเห็นว่า “...เมื่อเกิดความตื่นตัวในการบริหารงานภาครัฐ และรัฐธรรมนูญปี 2540 ที่ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและ Governance ในการบริหารงานภาครัฐ ทำให้คนเกิดความตื่นตัวและต้องการมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น ทำให้เกิดความต้องการใน

ตลาดมาก และหลักสูตรเกิดการขยายตัว....” (อาจารย์ ฐ., สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554) นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิดในแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่า ปัญหาทางการเมืองในประเทศไทย ทำให้คนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นต้องการดูแลผลประโยชน์ของตนเอง และเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของรัฐมากขึ้น

ความตื่นตัวทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐของประชาชนในประเทศได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ ประชาชนบางกลุ่มตัดสินใจเลือกศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์/รัฐศาสตร์ เนื่องจากต้องการมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานของภาครัฐ และสภาพความเป็นไปของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศ รวมทั้งเรียนรู้ถึงสิทธิ บทบาทและหน้าที่ของภาคประชาชนในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจในการบริหารงานของภาครัฐมากขึ้น จึงเป็นที่มาให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยเกิดการขยายตัวเพื่อรองรับความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้น

5.2.8 ความได้เปรียบในเชิงการบริหารจัดการและการนำไปประยุกต์ใช้

วิชารัฐประศาสนศาสตร์ถือได้ว่าเป็นศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร และด้วยความที่รัฐประศาสนศาสตร์นั้นมีความเป็นสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากหลากหลายศาสตร์มาบูรณาการร่วมกัน อาทิ องค์การและการจัดการ นโยบายสาธารณะ ทฤษฎีองค์การ พฤติกรรมองค์การ การบริหารทรัพยากรบุคคล การเงินการคลัง เป็นต้น ดังที่ Nicholas Henry ได้กล่าวไว้ว่า “วิชารัฐประศาสนศาสตร์มีเอกลักษณ์ เพราะมีความแตกต่างจากรัฐศาสตร์ในแง่ที่ว่าเป็นวิชาที่ให้ความสนใจต่อการศึกษาโครงสร้างและพฤติกรรมของระบบราชการ รวมทั้งเป็นวิชาที่มีระเบียบวิธีการศึกษาเป็นของตนเอง วิชารัฐประศาสนศาสตร์ยังแตกต่างจากศาสตร์การบริหารในแง่ที่ว่าเป็นวิชาที่ศึกษาเรื่ององค์กรของรัฐ ซึ่งมีได้มุ่งแสวงหากำไรดังเช่นองค์กรเอกชน และเป็นวิชาที่สนับสนุนให้องค์กรของรัฐมีโครงสร้างกลไกการตัดสินใจ และพฤติกรรมของข้าราชการที่ถือถือการให้บริการสาธารณะ” (Henry, 1980 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2547: 1) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลปลายเปิดจากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่ระบุว่า สาเหตุของการขยายตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษานั้น เนื่องจากเนื้อหาสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานภาครัฐและเอกชน สามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานได้จริง สามารถประยุกต์ใช้ได้กับหลากหลายสาขาวิชา (สหวิทยาการ) และลักษณะวิชาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการบริหารธุรกิจ เป็นต้น

นอกจากนั้น การศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรในสาขาสังคมศาสตร์นั้นยังทำให้เกิดข้อได้เปรียบในเชิงการบริหารจัดการหลายประการ ซึ่งส่งผลให้การเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวทำได้ง่ายมากจนเป็นที่มาให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว อาจารย์ ฎ. กล่าวว่า “... นักศึกษามองว่าหลักสูตรในสาขามนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์ น่าจะเรียนได้ไม่ยากเกินไป กลุ่มผู้เรียนก็ไม่ได้จำกัดแค่ข้าราชการ เมื่อฐานของลูกค้ำกว้าง ตลาดใหญ่ จบปริญญาตรีอะไรก็รับได้หมด หลักสูตรการเรียนการสอน รปศ. ก็เกิดการขยายตัว...” (อาจารย์ ฎ., สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2556) และอาจารย์ ข. ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า “... การเรียนการสอน รปศ. โดยเฉพาะภาคพิเศษนั้นขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพราะเป็นหลักสูตรที่เข้าง่าย เรียนง่าย จบง่าย ใครก็เรียนได้หมด ...” (อาจารย์ ข., สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2556) และผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก กล่าวว่า สาเหตุที่หลักสูตร รปศ. ระดับปริญญาโทและเอกขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นเพราะหลักสูตรนี้หาอาจารย์สอนได้ง่าย แล้วยังเป็นหลักสูตรที่สอนได้ไม่ยาก การจะเปิดสอนในหลักสูตรนี้ก็ใช้แค่ค่าสถานที่ ค่าอุปกรณ์โสตฯ fixed cost ค่อนข้างต่ำมาก และที่บอกว่าเป็นหลักสูตรที่หาอาจารย์สอนได้ง่ายเพราะว่ามีวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่เคยไปตรวจประเมินหลักสูตร พบว่าแค่ช่วงระยะเวลาไม่ถึง 2 เดือนเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร/กรรมการหลักสูตรไปถึง 2 ชุด นอกจากนี้ยังเป็นสาขาวิชาที่เรียนจบไม่ยาก นักศึกษาส่วนใหญ่จึงตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรนี้...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

จากลักษณะเฉพาะขององค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานทั้งในภาครัฐและเอกชน หลักสูตรเปิดง่าย เรียนง่าย สอนง่าย และต้นทุนในการบริหารจัดการที่ต่ำกว่าการเปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาอื่นๆ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว

5.2.9 ความจำเป็น/ความต้องการแสวงหารายได้ของมหาวิทยาลัย

ในปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เปลี่ยนสถานภาพของตนจากเดิมที่เคยเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ทำให้มีความจำเป็นต้องแสวงหารายได้เพื่อใช้ในการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น จากเดิมที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาของรัฐหลายแห่งก็มีความต้องการแสวงหารายได้เช่นเดียวกัน จึงเป็นที่มาให้มีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนที่สร้างรายได้ให้แก่มหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น หลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ถือเป็นหนึ่งในหลักสูตรที่สร้างรายได้ให้แก่

มหาวิทยาลัยอย่างมาก เนื่องจากต้นทุนในการบริหารจัดการค่อนข้างต่ำ และได้รับความนิยมจาก นักศึกษามาก จึงเป็นเหตุให้มหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนนิยมเปิดสอนในหลักสูตรดังกล่าว

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น อาจารย์ ฉ. กล่าวว่า “...หลักสูตร รมศ. มีฐานลูกค้ากว้าง ตลาดใหญ่ จบปริญญาตรีสาขาอะไรก็รับได้หมด นโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมองว่า หลักสูตรเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง สร้างรายได้ให้กับมหาวิทยาลัย และอาจารย์ผู้สอน...” (อาจารย์ ฉ., สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2556) นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิดในแบบสำรวจ ความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยใช้การเปิดหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเป็นช่องทางในการหาเงินเข้าคณะ และเป็นเรื่องของธุรกิจ การศึกษา มหาวิทยาลัยสามารถเปิดสอนได้หลายแห่งโดยเปิดเป็นศูนย์การศึกษาต่างๆ และความ มั่งคั่งของอาจารย์และผู้บริหารที่ต้องการเปิดหลักสูตรเพื่อหารายได้ของตนเอง

ความจำเป็นหรือความต้องการแสวงหารายได้ของมหาวิทยาลัย โดยใช้มุมมองแบบนัก ธุรกิจซึ่งมองว่าการศึกษเป็นสินค้าประเภทหนึ่งหรือเป็นช่องทางในการแสวงหารายได้ อาจส่งผล ให้เกิดการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ที่ไม่มีคุณภาพได้

5.3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

ผู้บริหารสำนักท่านแรก กล่าวถึง การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยไว้ว่า “...การขยายตัวของการเรียนการสอนระดับ บัณฑิตศึกษาในภาพรวมนั้น หลักสูตรที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ หลักสูตรด้านบริหารธุรกิจ แต่ เราปฏิเสธไม่ได้เลยว่าความนิยมของหลักสูตร รมศ. นั้นมีมากมายเหลือเกิน ถ้าจะเอ่ยถึงชื่อ หลักสูตรที่ได้รับความนิยมสูงสุด ยังไงก็ต้องมีชื่อ รมศ. ติดอยู่ในอันดับ Top 5 อย่างแน่นอน ในช่วงเวลาที่ผ่านมา หลักสูตร รมศ. นั้นเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วและเป็นหลักสูตรที่ได้รับความนิยมจากผู้เรียนเป็นอย่างมาก และถือได้ว่าเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวและแหล่งทำมาหากินของอาจารย์ ที่สอน เพราะว่ารายได้ค่าสอนในแต่ละเดือนนั้นสูงมาก ถ้าดูงบประมาณในการบริหารจัดการ หลักสูตรจะพบว่า ค่าใช้จ่ายในการเปิดสอนหลักสูตร รมศ. นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายด้าน บุคลากรที่สูงมาก โดยเฉพาะค่าสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงจะอยู่ที่ประมาณ 3,000 – 4,000 บาท/ชม. โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักสูตรภาคพิเศษต่างๆ....” (ผู้บริหารสำนัก ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อแวดวงวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความคิดเห็นนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอก ทำให้สามารถจำแนกผลกระทบจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ดังนี้

5.3.1 ผลกระทบเชิงบวก (Positive Consequences)

ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สองกล่าวว่า “...การขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอน รัช. ในปัจจุบัน หากมีการควบคุมดูแลหลักสูตรให้มีคุณภาพ การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนจำนวนมากก็ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของหลักสูตร ถ้ามีการเปิดหลักสูตรที่มีคุณภาพก็จะเป็นการพัฒนาคุณภาพประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านที่สอง, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2556) ทั้งนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบเชิงบวกจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ดังต่อไปนี้

ประการแรก การขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนักศึกษา ผู้บริหารสำนักฯท่านแรกกล่าวว่า “...ข้อดีจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาคือ เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนักศึกษา และเป็นการตอบสนองความต้องการของนักศึกษาที่ต้องการแสวงหาโอกาสความก้าวหน้าในการศึกษา...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556) และอาจารย์ ฎ. กล่าวว่า “...การขยายตัวของหลักสูตรเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา ให้กับนักศึกษาที่อยู่ตามภูมิภาคต่างๆ คนทำงานที่อยู่ในท้องถิ่นได้มีโอกาสสัมผัสกับองค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์...” (อาจารย์ ฎ., สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2556) นอกจากนี้ ข้อมูลปลายเปิดในแบบสำรวจความคิดเห็น พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการขยายตัวของหลักสูตรเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ท้องถิ่น ทำให้ประชาชนได้เข้าถึงระบบการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีได้มากขึ้น ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและผู้สนใจเข้าศึกษาสามารถหาสถานที่ศึกษาได้ง่ายเพราะมีหลายมหาวิทยาลัยที่เปิดสอน

ประการที่สอง นักศึกษามีทางเลือกในการศึกษาตามความต้องการของตนเองมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษานั้นมีการเปิดหลักสูตรที่เป็นสาขาวิชาที่มีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น เช่น สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน สาขาวิชาอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น เป็นต้น รวมไปถึงการเปิดหลักสูตรภาคในเวลาราชการเพื่อสร้าง นักคิด นักวิชาการ หรือหลักสูตรภาคพิเศษสำหรับนักบริหาร ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมควบคู่ไปกับการทำงาน หลักสูตรต่างๆ ที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่มี หลากหลายมากยิ่งขึ้นนั้น ทำให้ผู้เรียนมีช่องทางในการเลือกศึกษาเพิ่มมากขึ้น และถือเป็นการ เผยแพร่องค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ให้แก่บุคคลที่มีความสนใจได้เลือกศึกษาให้ ตรงกับวัตถุประสงค์ในการนำไปประยุกต์ใช้ของตนเอง

ประการที่สาม การพัฒนาและการขยายตัวขององค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์ อาจารย์ ฎ. กล่าววว่า “...การขยายตัวของหลักสูตรทำให้เกิดการขยายตัวขององค์ความรู้ และงานวิจัยในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์...” (อาจารย์ ฎ., สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2556) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิชาการ (Scholars) และนักปฏิบัติ (Practitioners) โดย นักวิชาการจะได้ทราบว่าองค์ความรู้ในโลกวิชาการที่ตนได้ศึกษามานั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ จริงในโลกของนักปฏิบัติได้หรือไม่ ในขณะที่เดียวกันนักปฏิบัติที่ขาดความรู้และทักษะการคิดและ การวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ก็จะได้ทราบทฤษฎีหรือองค์ความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้การ ตัดสินใจนั้นมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการต่อยอดและ พัฒนาองค์ความรู้ตลอดจนงานวิจัยในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

ประการที่สี่ เกิดการยกระดับการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ เมื่อมี การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษามากยิ่งขึ้น ประชาชนจะ มีโอกาสในการยกระดับการศึกษาของตนให้ดียิ่งขึ้น มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตลอดจนมี รายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้นเพราะคุณวุฒิทางการศึกษาที่สูงขึ้น สามารถนำไปใช้ ปรับคุณวุฒิและผลตอบแทนในการทำงานให้เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการในหน่วยงาน ภาครัฐนิยมศึกษาต่อในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตน ในขณะที่นักศึกษาจากภาคเอกชนนิยมเข้ามาศึกษาต่อเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคม และนำ ความรู้ทางการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของตน

ประการที่ห้า ประเทศชาติเกิดการพัฒนา เนื่องจากบุคลากรของรัฐส่วนใหญ่นิยมเข้ามา ศึกษาต่อในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ประกอบกับกฎระเบียบทางราชการที่กำหนดให้การศึกษา ต่อในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เป็นเงื่อนไขในการบรรจุ แต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นของ ข้าราชการและพนักงานของรัฐ จึงเป็นเหตุให้คนเหล่านั้นนิยมเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชา ดังกล่าว ทำให้บุคลากรในภาครัฐมีความรู้ในการบริหารราชการมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้มีบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้นเพื่อเข้าไปพัฒนาระบบราชการและประเทศชาติต่อไป

5.3.2 ผลกระทบเชิงลบ (Negative Consequences)

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษามีได้ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อแวดวงวิชาการการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยเท่านั้น หากแต่ยังก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

ประการแรก เมื่อหลักสูตรเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ยากต่อการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจึงไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ข้อเท็จจริงอีกประการ คือ สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ต้องการอิสระในการตัดสินใจหรือบริหารงานด้วยตนเอง (Autonomy) ไม่ต้องการทำงานภายใต้การควบคุมหรือกำกับดูแลของหน่วยงานจากส่วนกลาง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่มีควมรับผิดชอบที่จะดูแลให้การเรียนการสอนของตนมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดได้ ครั้นเมื่อมีหน่วยงานเข้ามากำกับดูแลก็เกิดการต่อต้าน และมองว่าเป็นการสร้างภาระให้แก่ตนเองเพิ่มขึ้น ผู้บริหารสำนักฯท่านแรกกล่าวว่า “...เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีประมาณ 40-50 คน ซึ่งเอกสารในการพิจารณาหลักสูตรก็มีจำนวนมาก หลักสูตรหนึ่งต้องใช้เวลาในการพิจารณาอย่างละเอียดประมาณ 5 ชั่วโมง ซึ่งเท่ากับว่าในวันหนึ่งจะทำงานในการตรวจสอบได้ไม่ทันต่อความต้องการ และการทำงานแบบนี้จำเป็นต้องพิจารณาตามลำดับเรื่องที่ได้รับก่อน-หลัง ซึ่งบางครั้งยอมรับว่าวิธีการแบบนี้ก็มีอุปสรรคทำให้ล่าช้าอยู่บ้าง แต่เราก็พยายามจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ประการที่สอง สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งอาศัยการเปิดหลักสูตรภาคพิเศษในการสร้างรายได้ให้แก่คณะหรือมหาวิทยาลัย ทำให้เจตนาารมณ์ของการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพถูกบิดเบือนไป ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา เนื่องจากมหาวิทยาลัยที่มีความเชื่อในหลักการหรือวิธีคิดดังกล่าว จะมองการศึกษาเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง ดังนั้นเมื่อต้องการส่วนแบ่งทางการตลาดจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ จึงกระทำทุกวิถีทางเพื่อเอาใจลูกค้า (นักศึกษา) ซึ่งสามารถสรุปกลยุทธ์ในการแข่งขันของสถาบันการศึกษาต่างๆในการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งส่งผลเสียต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

- การประชาสัมพันธ์และการมอบสิ่งจูงใจในการศึกษา อาทิ การให้คำมั่นสัญญาว่า จะต้องจบการศึกษาอย่างแน่นอน บางแห่งถึงกับเอาระยะเวลาในการจบการศึกษามาเป็นกลยุทธ์ ในการแข่งขันว่าหลักสูตรของตนจะสามารถเรียนจบได้ภายในระยะเวลาที่รวดเร็วกว่า ค่าเล่าเรียน สามารถผ่อนชำระได้ การแจกโน้ตบุ๊ก ไอแพด (Ipad) รวมถึงการทัศนศึกษา ดูงานต่างประเทศ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรว่าเป็นหลักสูตรที่เรียนโดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดความ รู้สึกว่าเป็นหลักสูตรที่เรียนไม่ยาก มหาวิทยาลัยหลายแห่งขยายการศึกษาโดยไปเปิด หลักสูตรการศึกษานอกสถานที่ตั้ง สาขาวิชาที่เปิดสอนนั้นก็ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น ตลาดต้องการอะไรก็เปิดสอนแบบนั้น ถึงกับมีคำกล่าวขยอติที่ว่า “จ่ายครบ จบแน่” หรือคำพูดในเชิงประชดประชันว่าเป็นหลักสูตรที่เรียนง่าย ลูกง่าย จ่ายสบาย เป็นต้น

- หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกนักศึกษาที่หละหลวม ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ คัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโทโดยพิจารณาเพียง แค่ผลการสัมภาษณ์เท่านั้น การคัดกรองนักศึกษาเพื่อเข้าเรียนต่อในระดับบัณฑิตศึกษานั้นไม่ เข้มข้นเหมือนกับในอดีต เนื่องด้วยในอดีตมีจำนวนนักศึกษาที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อใน ระดับบัณฑิตศึกษาเป็นจำนวนมาก ในขณะที่มหาวิทยาลัยที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตรในระดับบัณฑิตศึกษานั้นมีเพียงไม่กี่แห่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นสภาวะที่ อุปสงค์มากกว่าอุปทาน ทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างมากในกลุ่มนักศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ มหาวิทยาลัยเองก็ต้องใช้วิธีการคัดเลือกนักศึกษาที่เข้มข้นเพื่อให้ได้นักศึกษาที่มีคุณภาพ ใน ปัจจุบันการแข่งขันในวงการการศึกษารัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาก็ยังคงมีสูงมาก เช่นเดียวกัน แต่เป็นการแข่งขันระหว่างมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าว เพื่อช่วงชิงนักศึกษาให้เข้ามาเรียนในหลักสูตรของตน

เนื่องจากปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนในสาขารัฐประศาสนศาสตรเป็น จำนวนมาก ในขณะที่จำนวนนักศึกษาที่ต้องการเข้าศึกษาในหลักสูตรนั้นมีแนวโน้มลดลงกว่าใน อดีต หรือเป็นสภาวะที่อุปทานมีมากกว่าอุปสงค์ หากหลักสูตรใดต้องการแสวงหารายได้เพื่อความ อยู่รอดก็จำเป็นต้องลดคุณภาพหรือความเข้มงวดในการศึกษาลงเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มวัยทำงานที่มีเงิน และอยากได้ปริญญา แต่ไม่มีเวลา บางแห่งถึงกับรับ นักศึกษาแบบไม่จำกัดจำนวน มีจำนวนผู้สมัครเท่าไรก็ได้ก็แทบจะรับไว้ทั้งหมด หรือคะแนนการ ทดสอบภาษาอังกฤษไม่ผ่านแต่ก็รับเข้ามาเรียนก่อน แล้วจึงค่อยไปเรียนปรับพื้นฐานในภายหลัง ซึ่งแท้จริงแล้วนักศึกษาที่รับเข้ามานี้ส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติเพียงพอที่จะศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาได้

ทั้งนี้ ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก กล่าวสนับสนุนประเด็นข้างต้นว่า “...ปัญหาที่พบคือ เมื่อเกิดการขยายตัวของการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยหลายแห่งเริ่มเปิดรับสมัครคนเข้ามาโดยไม่สนใจถึงคุณภาพ เคยตรวจพบว่ามหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งมีการบริหารหลักสูตรในรูปแบบที่เรียกว่าเป็น franchise โดยจะจ้างที่มงานเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารงานอยากได้หลักสูตรแบบไหนให้ใครสอน มหาวิทยาลัยสั่งได้หมดเพราะอาศัยชื่อของมหาวิทยาลัยเป็นจุดขาย เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วก็มีการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

- รูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยหลายแห่งรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะในระดับปริญญาโทเป็นจำนวนมาก ทำให้การเรียนการสอนส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้รูปแบบดั้งเดิม คือ เน้นการบรรยาย (Lecture) เป็นหลักในชั้นเรียนขนาดใหญ่ซึ่งเป็นไปได้ยากที่นักศึกษาจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนได้อย่างเต็มที่ และจะไม่มีโอกาสในการฝึกฝนทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการอภิปราย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาควรจะใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบการอภิปราย (Discussion) หรือการสัมมนา (Seminar) ซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้ใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) และทักษะในการค้นคว้าวิจัยมากกว่า

ยิ่งไปกว่านั้น การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทและเอกของสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งยังใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Block course โดยเรียนทีละรายวิชา บางแห่งใช้เวลาเรียนวิชาละ 1 เดือน โดยการเรียนแต่ละครั้งนั้นผู้สอนก็จะสอนต่อเนื่องกันเป็นเวลา 6-8 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการหลักสูตร แต่ในความเป็นจริงแล้วรูปแบบการเรียนเช่นนี้อาจไม่เหมาะสม เนื่องจากนักศึกษาจะไม่มีเวลาในการย่อย (digest) องค์ความรู้ต่างๆ และไม่เห็นภาพเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาความรู้ในวิชาต่างๆ และไม่สามารถบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ได้ บางครั้งอาจารย์ที่รู้สึกเหนื่อยล้ากับการสอนต่อเนื่องกันเป็นเวลานานก็มักจะมอบหมายรายงานให้นักศึกษาทำในชั้นเรียน ทำให้ไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ประกอบกับวัฒนธรรมการศึกษาของประเทศไทยที่นักศึกษาไม่นิยมค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม นอกเหนือจากเอกสารประกอบการเรียน (Reading Materials) ที่อาจารย์ผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้ ทำให้นักศึกษาไม่ได้รับความรู้ทางวิชาการที่เข้มข้นเพียงพอ

ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรกกล่าวว่า “...เมื่อมีการเปิดการเรียนการสอนมาก รับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน การเรียนก็เป็นลักษณะที่เป็น mass รูปแบบการเรียนการสอนในช่วงหลังที่ผ่านมา ก็เรียนในรูปแบบของ case study อาจารย์ไม่ค่อยสอนเท่าไร เน้นการยก case ต่างๆ ขึ้นมาสอน

และมอบหมายการบ้านให้ไปหาว่าจากปัญหาที่ให้ไป จะนำความรู้จาก case ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างไร....” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยบางแห่งที่มีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในพื้นที่ต่างๆในระดับภูมิภาคโดยเข้าสถานที่ของโรงเรียนในพื้นที่เพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้นั้น ในบางครั้งอุปกรณ์และสื่อประกอบการเรียนการสอนที่มียังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ทำให้การศึกษาไม่มีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักเกณฑ์การจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้ง สำหรับประเด็นนี้ ผู้บริหารสำนักฯท่านแรกกล่าวว่า “...ปัญหาที่มักพบ คือ การจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้ง เช่น การเปิดหลักสูตร รพ.ม. ที่จังหวัดต่างๆ ซึ่งไม่มีการระบุสถานที่ที่ชัดเจน ทำให้ยากต่อการตรวจสอบ เพราะมีการไปเข้าสถานที่อื่นที่ไม่มีความพร้อมมาจัดการศึกษา....” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

- คณาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณสมบัติที่ไม่เหมาะสม มหาวิทยาลัยบางแห่งมีการนำผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมเข้ามาเป็นอาจารย์พิเศษของหลักสูตร ทำให้หลักสูตรดูมีความน่าเชื่อถือ นักศึกษาเกิดความมั่นใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพเนื่องจากได้เรียนกับอาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจารย์เหล่านี้บางท่านไม่เคยเข้ามาสอนในหลักสูตรเลย เพียงแต่โครงการ/หลักสูตรนำชื่อเสียงของท่านไปใช้ในการสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากผู้เรียนให้ตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อในหลักสูตรของตน บางมหาวิทยาลัยที่ต้องการหารายได้จากการเปิดหลักสูตร มีการนำอาจารย์ที่ไม่มีคุณวุฒิในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เข้ามาสอนในหลักสูตร เพียงเพื่อให้บรรลุตามเงื่อนไขหลักเกณฑ์การเปิดหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดไว้เท่านั้น ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก กล่าวสนับสนุนเพิ่มเติมว่า “...ในปัจจุบันนี้วงการ รพ.ศ. ไทยค่อนข้างตกต่ำมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอน รพ.ศ. โดยที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่ สกอ.กำหนด เช่น อาจารย์ที่สอนไม่ได้มีคุณวุฒิทางด้าน รพ.ศ. บางคนจบสาขาวิศวกรรมมาแต่ให้มาสอน รพ.ศ. บางคนถูกนำชื่อมาสวมให้เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรนั้น เพราะมหาวิทยาลัยจ้างเข้ามาแล้วแต่ไม่รู้ว่าจะให้สอนวิชาอะไร แต่พอดีว่ามีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ก็เลยยืมชื่อมาใส่ก่อน จะได้เปิดสอนในหลักสูตรนั้นได้....” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

- การวัดและประเมินผลการศึกษาแบบเอาใจนักศึกษา โดยไม่คำนึงถึงมาตรฐานและความถูกต้อง เมื่อการศึกษาถูกมองว่ากลายเป็นการทำธุรกิจรูปแบบหนึ่ง ทำให้อาจารย์จำเป็นต้องเอาใจนักศึกษาด้วยการปล่อยเกรด การให้ F นักศึกษากลับกลายเป็นเรื่องที่ทำได้ยากมากกว่าการให้ A อาจารย์ที่ยึดมั่นในคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการก็ไม่สามารถอยู่ได้ เนื่องจากจะมีปัญหากับนักศึกษาและมีปัญหากับผู้บริหารหลักสูตรในที่สุด การสอบประมวลผลความรู้

(Comprehensive Examination) ในระดับปริญญาโท หรือการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) ในระดับปริญญาเอกของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งก็มีมาตรฐานและความเข้มข้นที่ไม่เท่าเทียมกัน จึงไม่สามารถบอกได้ว่าหลักสูตรที่ไหนดีไปกว่ากัน การเรียนการสอนของใครมีคุณภาพและมาตรฐานมากกว่ากัน สารนิพนธ์ ผลงานการค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ และดุขฎีนิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษานั้นมีคุณภาพตกต่ำลงมาก หัวข้อวิจัยบางเรื่องนั้นไม่สามารถสร้างทฤษฎี องค์ความรู้ใหม่ๆในทางวิชาการ หรืออธิบายปรากฏการณ์ในภาพรวมได้ ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก กล่าวสนับสนุนเพิ่มเติมว่า “...การเรียนการสอนในอดีตนั้นเข้ายากออกยาก เช่น จะสมัครเข้าเรียน ป.เอก นั้นมีผู้สมัครกันหลายร้อยคน แต่เอาเข้าจริงมหาวิทยาลัยอาจจะรับแค่คนเดียว การเรียนสมัยก่อน บางคนติด F วิชาเดียว เมื่อเรียนครบระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดก็ถูก retire ทันที แต่ปัจจุบันมีการแก้ไข F ได้และไม่ค่อยมี retire แต่คุณภาพการศึกษานั้นกลับตกต่ำลงมาก มหาวิทยาลัยอยากได้เงิน โดยไม่สนใจว่านักศึกษาจะได้รับความรู้ที่เหมาะสมหรือไม่...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ประการที่สาม การขาดแคลนคณาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ การสอนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เนื่องจากมีนักศึกษาจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สอนที่มีอยู่ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนนั้นมีอยู่ไม่มากนัก ซึ่งอาจารย์กลุ่มนี้ก็จะได้รับเชิญไปสอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ บางท่านอาจได้รับเชิญไปสอนในหลายสถาบันถึงกับมีคำพูดเปรียบเปรยว่าเป็นการเดินสายสอน หรือทำไร่เลื่อนลอย เนื่องจากค่าตอบแทนการสอนในหลักสูตรภาคพิเศษต่างๆนั้นสูงมากเมื่อเทียบกับหลักสูตรภาคปกติ จึงไม่น่าแปลกใจว่าเหตุใดอาจารย์ที่มีชื่อเสียงหลายๆท่านจึงได้รับเชิญไปเป็นอาจารย์พิเศษให้กับสถาบันการศึกษาหลายๆแห่ง

เมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วจะพบว่า หลักสูตรเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อาจารย์ที่มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถในการสอนในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์กลับมีไม่มากนัก นั่นอาจเป็นอีกเหตุผลที่ทำให้อาจารย์ที่มีความสามารถถูกเชิญไปสอนหลายที่ เมื่ออาจารย์มีภาระการสอนที่มากเช่นนี้ ทำให้ท่านไม่มีเวลาในการดูแลให้คำปรึกษากับนักศึกษาได้อย่างเต็มที่ เมื่อสอนจบก็ต้องรีบเดินทางเพื่อไปสอนที่อื่นต่อ อาจารย์เองก็เกิดความเหนื่อยล้า ไม่สามารถทุ่มเทให้กับการสอนการทำวิจัย การผลิตผลงานวิชาการต่างๆ รวมไปถึงการดูแลการทำวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระของนักศึกษาในความดูแลของตนได้อย่างเต็มที่ ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานลดต่ำลง

ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก กล่าวว่า “...เมื่อมีการรับนักศึกษาจำนวนมาก การดูแลของอาจารย์ทั้งในด้านการสอน การทำสารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์ก็ไม่ทั่วถึง และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของอาจารย์กับจำนวนนักศึกษาที่มีแล้ว กลายเป็นว่า อาจารย์คนหนึ่งต้องดูแลนิสิตประมาณ 40-50 คน...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ประการที่สี่ การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษานั้นทำให้องค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เกิดการขยายตัวอย่างกว้างขวางก็จริง แต่เมื่อพิจารณาจะพบว่าเป็นการขยายตัวแต่เพียงในเชิงปริมาณแต่ขาดความลุ่มลึกในด้านคุณภาพทางวิชาการ เนื่องด้วยข้อเท็จจริงที่ว่าอาจารย์มีภาระในการบริหารงานและการสอนที่มากขึ้นทำให้ไม่มีเวลาในการพัฒนาหรือต่อยอดองค์ความรู้ รวมไปถึงการค้นคว้าวิจัย ซึ่งในการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้นองค์ความรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการค้นคว้าวิจัย มหาวิทยาลัยบางแห่งมีงบประมาณสำหรับการวิจัยที่จำกัด โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชน ทำให้อาจารย์หลายท่านขาดโอกาสในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ นอกจากนั้นคุณภาพของผลงานวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันที่ตกต่ำลงนั้น ทำให้โอกาสในการเกิดองค์ความรู้ใหม่ตลอดจนข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์มีไม่มากนัก

ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก กล่าวสนับสนุนว่า “...ในช่วงหลังมานี้ Dissertation ในระดับ ป.เอก ก็มีคุณภาพตกต่ำลงมาก บางครั้งหัวข้อไม่น่าจะเป็นการศึกษาระดับ ป.เอก ที่เน้นการสร้าง theory ซึ่งจะอธิบายปรากฏการณ์ในภาพรวมมากกว่าจะเป็นการศึกษาโดยพิจารณาจากกรณีศึกษาเล็กๆเพียงกรณีเดียว และบางครั้งหัวข้อเรื่องที่ทำก็ไม่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียน...” (ผู้บริหารสำนักฯ ท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ประการที่ห้า ขาดการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นแต่การรับนักศึกษาและสร้างรายได้จากการเปิดหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตรซึ่งเป็นผู้ทบทวนและออกแบบหลักสูตร จึงไม่มีเวลาในการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนของตน อีกทั้งอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการทำให้การพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่ากับระดับสากลนั้นจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก นอกจากนั้นโครงสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ นั้น เป็นหลักสูตรที่ลอกเลียนแบบกันมา ซึ่งอาศัยต้นแบบจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะในรายวิชาพื้นฐานนั้น หลักสูตรของสถาบันการศึกษา

แต่ละแห่งนั้นแทบจะไม่มี ความแตกต่างกันเลย จึงทำให้ขาดเอกลักษณ์และไม่มี การปรับปรุงให้เข้า กับบริบทแวดล้อม

สำหรับประเด็นดังกล่าวนี้ อาจารย์ จ. กล่าวว่่า “....การเติบโตของหลักสูตร ropic. ระดับ บัณฑิตศึกษานั้น เป็นลักษณะของการทำการตลาดซึ่งผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน หรือทำซ้ำของเดิม วิชาของแต่ละที่ ไม่แตกต่างกันมากนัก มีต้นแบบอยู่แค่ 4-5 สำนัก....” (อาจารย์ จ., สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2556) และ อาจารย์ ช. ยังกล่าวสนับสนุนเพิ่มเติมว่า “....มหาวิทยาลัยต่างๆควรมี การทบทวนการออกแบบหลักสูตรว่ารองรับต่อสถานการณ์ข้างหน้าหรือไม่ อาทิ ความรู้เกี่ยวกับ ระบบราชการในกลุ่มประเทศอาเซียน นโยบายสาธารณะ คุุบัติภัยต่างๆ และควรมีส่วนวมผลมทั้ง ในส่วนของ theory และ practical โดยควรมี standard ร่วมกันในวิชาบังคับ ส่วนวิชารองควรมี การออกแบบให้ใกล้เคียงกับภูมิภาค/ท้องถิ่น....” (อาจารย์ ช., สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2556)

นอกเหนือจาก ผลกระทบจากการขยายตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกข้างต้นแล้ว ข้อมูล จากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโทและ เอกยังแสดงให้เห็นถึงทัศนคติและการรับรู้ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพการณ์ การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ทั้งในแง่ของคุณภาพ และมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งแสดงรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.15: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาโท

ผลกระทบจากการขยายตัวของ หลักสูตร ropic. (ป.โท)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
คณาจารย์ในหลักสูตร ropic.	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	2.5		
มีความรู้และคุณสมบัติที่	ไม่เห็นด้วย	13	8.2		
เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	57	36.1		
	เห็นด้วย	65	41.1		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	19	12.0		
	รวม	158	100.0	3.52	0.90

ตารางที่ 5.15: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
ระดับปริญญาโท (ต่อ)

ผลกระทบจากการขยายตัวของ หลักสูตร รปศ. (ป.โท)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
นักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.6		
	ไม่เห็นด้วย	4	2.5		
	ไม่แน่ใจ	19	12.0		
	เห็นด้วย	62	39.2		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	71	44.9		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	0.6		
	รวม	158	100.0	4.26	0.82
ความเข้มข้นของเนื้อหาวิชา และวิธีการประเมินผลการเรียน ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง แตกต่างกัน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	-	-		
	ไม่แน่ใจ	28	17.7		
	เห็นด้วย	107	67.7		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	23	14.6		
	รวม	158	100.0	3.97	0.57
การจัดสรรงบประมาณในการ การพัฒนาและส่งเสริมทาง วิชาการในสาขา รปศ. เพียงพอ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	1	0.6		
	ไม่แน่ใจ	33	20.9		
	เห็นด้วย	94	59.5		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	30	19.0		
	รวม	158	100.0	3.97	0.65
นักศึกษาต้องการศึกษาต่อใน ระดับปริญญาเอกเพิ่มเติม	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.6		
	ไม่เห็นด้วย	5	3.2		
	ไม่แน่ใจ	58	36.7		
	เห็นด้วย	74	46.8		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	20	12.7		
	รวม	158	100.0	3.68	0.76

ตารางที่ 5.15: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
ระดับปริญญาโท (ต่อ)

ผลกระทบจากการขยายตัวของ หลักสูตร รปศ. (ป.โท)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
หลักสูตร รปศ. ของ มหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มี มาตรฐานและคุณภาพ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	13	8.2		
	ไม่เห็นด้วย	17	10.8		
	ไม่แน่ใจ	71	44.9		
	เห็นด้วย	32	20.3		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	25	15.8		
	รวม	158	100.0	3.25	1.10
สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือนักศึกษาไม่ มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	3.2		
	ไม่เห็นด้วย	15	9.5		
	ไม่แน่ใจ	55	34.8		
	เห็นด้วย	49	31.0		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	33	20.9		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	0.6		
	รวม	158	100.0	3.61	1.11
หากไม่มีการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานหลักสูตร รปศ. จะเกิดปัญหาร้ายแรงในอนาคต	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	1.3		
	ไม่เห็นด้วย	4	2.5		
	ไม่แน่ใจ	26	16.5		
	เห็นด้วย	69	43.7		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	57	36.1		
	รวม	158	100.0	4.11	0.86
รู้สึกพึงพอใจกับการเรียน การสอน รปศ. ระดับป.โท ในปัจจุบันนี้	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.6		
	ไม่เห็นด้วย	8	5.1		
	ไม่แน่ใจ	46	29.1		
	เห็นด้วย	87	55.1		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	16	10.1		
	รวม	158	100.0	3.69	0.75

ตารางที่ 5.15: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโท (ต่อ)

ผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตร รปศ. (ป.โท)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
การเรียนการสอน รปศ. ของไทยยังไม่มีคุณภาพทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกา	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	6	3.8		
	ไม่เห็นด้วย	11	7.0		
	ไม่แน่ใจ	72	45.6		
	เห็นด้วย	58	36.7		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	11	7.0		
	รวม	158	100.0	3.36	0.86

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสำรวจความคิดเห็นนักศึกษาระดับปริญญาโทในประเด็นเรื่องผลกระทบจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์แยกตามแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก คณาจารย์ที่สอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมีความรู้และคุณสมบัติที่เหมาะสมเพียงพอ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าคณาจารย์ประจำหลักสูตรนั้นมีความรู้และคุณสมบัติที่เหมาะสมเพียงพอ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 65 คน คิดเป็น ร้อยละ 41.1 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และไม่เห็นด้วย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ประเด็นที่สอง นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ในการเรียนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโทนั้นนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดี โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 รองลงมาคือ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 และไม่แน่ใจ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และไม่เห็นด้วย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ประเด็นที่สาม ความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีการประเมินผลการเรียนของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งแตกต่างกัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าในการเรียนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโทนั้นมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความเข้มข้นของ

เนื้อหาวิชาและวิธีประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่เห็นด้วยกับคำถามในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นที่สี่ การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขา รัฐประศาสนศาสตร์เพียงพอ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่ามี การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขา รัฐประศาสนศาสตร์อย่างเพียงพอ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำถามในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นที่ห้า นักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโทแล้วมีความต้องการจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเพิ่มเติม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเมื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโทแล้วมีความต้องการจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเพิ่มเติม โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 และไม่เห็นด้วย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

ประเด็นที่หก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และไม่เห็นด้วย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจะพบว่า มีนักศึกษาที่เห็นด้วยจำนวนมากกว่าโดยคิดเป็นร้อยละ 36.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ประเด็นที่เจ็ด สิ่งที่น่าเป็นห่วงของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในขณะนี้คือ นักศึกษาไม่มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าสิ่งที่น่าเป็นห่วงของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในขณะนี้คือ นักศึกษาไม่มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8

รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และไม่เห็นด้วย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจะพบว่า มีนักศึกษาที่เห็นด้วยจำนวนมากกว่าโดยคิดเป็นร้อยละ 51.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ประเด็นที่แปด หากไม่มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ จะเกิดปัญหาร้ายแรงในอนาคต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าหากไม่มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์จะเกิดปัญหาร้ายแรงในอนาคต โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 และไม่แน่ใจ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และไม่เห็นด้วย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

ประเด็นที่เก้า ท่านรู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโท ในปัจจุบันนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่ารู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโทในปัจจุบันนี้ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 และไม่เห็นด้วย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

ประเด็นที่สิบ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย ยังไม่มีคุณภาพทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยยังไม่มีคุณภาพทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกา โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่เห็นด้วย อย่างละเท่าๆกัน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจะพบว่า มีนักศึกษาที่เห็นด้วยจำนวนมากกว่าโดยคิดเป็นร้อยละ 43.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นข้างต้น สามารถอธิบายผลได้ว่า นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาโทมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบัน ดังนี้ คณาจารย์ที่สอนใน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันมีความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติ ที่เหมาะสมเพียงพอ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระวิชาเป็นอย่างดี มหาวิทยาลัย แต่ละแห่งมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีการประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน การจัดสรร งบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขารัฐประศาสนศาสตร์นั้นเพียงพอ นักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโทแล้วมีความต้องการจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก เพิ่มเติม สิ่งที่น่าเป็นห่วงของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในขณะนี้คือ นักศึกษาไม่มีความเอาใจ ใส่ต่อการเรียน หากไม่มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์จะเกิด ปัญหาร้ายแรงในอนาคต และนักศึกษารู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาโทในปัจจุบันนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ และไม่แน่ใจว่าการเรียน การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยยังไม่มีคุณภาพทัดเทียมกับ สหรัฐอเมริกา

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสน ศาสตร์ระดับปริญญาโทข้างต้น พบว่า ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหา/ผลกระทบจากการ ขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย คือ มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีการประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน สิ่งที่น่าเป็นห่วงของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในขณะนี้คือ นักศึกษาไม่มีความเอาใจใส่ต่อ การเรียน และหากไม่มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์จะเกิด ปัญหาร้ายแรงในอนาคต นอกจากนี้ ยังพบว่านักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโทแล้วมี ความต้องการจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเพิ่มเติม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีความต้องการใน การศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอกมาก และหากไม่มีการควบคุมให้ หลักสูตรที่ไม่มีมาตรฐานและคุณภาพขยายตัวอย่างรวดเร็วแล้ว จะทำให้มีนักศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ เพิ่มขึ้น และในหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษารัฐประศาสน ศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของไทยนั้น พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่แน่ใจและไม่ทราบเกี่ยวกับ ปัญหาและสถานการณ์การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

ตารางที่ 5.16: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
ระดับปริญญาเอก

ผลกระทบจากการขยายตัวของ หลักสูตร รปศ. (ป.เอก)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
คณาจารย์มีความรู้ ความ สามารถในการสอน การวิจัย และมีผลงานทางวิชาการที่เป็น ที่ยอมรับ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	2	3.8		
	ไม่แน่ใจ	1	1.9		
	เห็นด้วย	16	30.8		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	33	63.5		
	รวม	52	100.0	4.54	0.73
นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชากว้างขวางและ ลึกซึ้งยิ่งขึ้น	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	-	-		
	ไม่แน่ใจ	1	1.9		
	เห็นด้วย	27	51.9		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	24	46.2		
	รวม	52	100.0	4.44	0.54
ความเข้มข้นของเนื้อหาวิชา และวิธีการประเมินผลการเรียน ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง แตกต่างกัน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	1	1.9		
	ไม่แน่ใจ	7	13.5		
	เห็นด้วย	17	32.7		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	26	50.0		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	1.9		
	รวม	52	100.0	4.33	0.79
การจัดสรรงบประมาณในการ พัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการ ในสาขา รปศ. เพียงพอ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	1.9		
	ไม่เห็นด้วย	4	7.7		
	ไม่แน่ใจ	25	48.1		
	เห็นด้วย	14	26.9		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	6	11.5		
	*ผู้ไม่ตอบ	2	3.8		
	รวม	52	100.0	3.40	0.88

ตารางที่ 5.16: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
ระดับปริญญาเอก (ต่อ)

ผลกระทบจากการขยายตัวของ หลักสูตร รปศ. (ป.เอก)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
เมื่อนักศึกษาจบการศึกษาแล้ว จะมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็น อาจารย์ รปศ. ที่มีคุณภาพ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	-	-		
	ไม่แน่ใจ	5	9.6		
	เห็นด้วย	26	50.0		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	21	40.1		
	รวม	52	100.0	4.31	0.64
หลักสูตร รปศ. ของ มหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มี มาตรฐานและคุณภาพ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	4	7.7		
	ไม่แน่ใจ	11	21.2		
	เห็นด้วย	15	28.8		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	21	40.4		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	1.9		
	รวม	52	100.0	4.04	0.98
การเปิดหลักสูตร รปศ. ระดับ ป.โทและป.เอกทำได้ง่ายมาก ในปัจจุบัน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-		
	ไม่เห็นด้วย	6	11.5		
	ไม่แน่ใจ	17	32.7		
	เห็นด้วย	18	34.6		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	9	17.3		
	*ผู้ไม่ตอบ	2	3.8		
	รวม	52	100.0	3.60	0.93
รู้สึกพึงพอใจกับการเรียน การสอน รปศ. ระดับป.เอก ในปัจจุบันนี้	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	1.9		
	ไม่เห็นด้วย	5	9.6		
	ไม่แน่ใจ	10	19.2		
	เห็นด้วย	26	50.0		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	9	17.3		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	1.9		
	รวม	52	100.0	3.73	0.94

ตารางที่ 5.16: แสดงข้อมูลความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาเอก (ต่อ)

ผลกระทบจากการขยายตัวของหลักสูตร รปศ. (ป.เอก)		จำนวน	ร้อยละ	Mean	SD
การเรียนการสอน รปศ. ระดับบัณฑิตศึกษาของไทยมีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในประเทศ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	3.8		
	ไม่เห็นด้วย	6	11.5		
	ไม่แน่ใจ	19	36.5		
	เห็นด้วย	18	34.6		
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	6	11.5		
	*ผู้ไม่ตอบ	1	1.9		
	รวม	52	100.0	3.39	0.98

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสำรวจความคิดเห็นนักศึกษาระดับปริญญาเอกในประเด็นเรื่องผลกระทบจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์แยกตามแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก คณาจารย์ที่สอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มีความรู้ ความสามารถในการสอน การวิจัยและมีผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าคณาจารย์ที่สอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มีความรู้ ความสามารถในการสอน การวิจัยและมีผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 และไม่เห็นด้วย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และไม่แน่ใจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำถามในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นที่สอง นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชากว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการเรียนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกนั้นนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชากว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมาคือเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 และไม่แน่ใจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วยกับคำถามในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นที่สาม ความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีการประเมินผลการเรียนของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งแตกต่างกัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 และไม่แน่ใจ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำถามในประเด็นดังกล่าว และมีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ประเด็นที่สี่ การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขารัฐประศาสนศาสตร์เพียงพอ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่ามีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขารัฐประศาสนศาสตร์อย่างเพียงพอ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และไม่เห็นด้วย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจะพบว่า มีนักศึกษาที่เห็นด้วยจำนวนมากกว่าโดยคิดเป็นร้อยละ 38.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ประเด็นที่ห้า นักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกแล้วจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นอาจารย์ในสาขารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ที่มีคุณภาพในอนาคต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเมื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกแล้วจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นอาจารย์ในสาขารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ที่มีคุณภาพในอนาคต โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1 และไม่แน่ใจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วยกับคำถามในประเด็นดังกล่าว

ประเด็นที่หก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 และไม่แน่ใจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และไม่เห็นด้วย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7

ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำถามในประเด็นดังกล่าว และมีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ประเด็นที่เจ็ด การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ทำได้ง่ายมากในปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ทำได้ง่ายมากในปัจจุบัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำถามในประเด็นดังกล่าว และมีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

ประเด็นที่แปด ท่านรู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกในปัจจุบันนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่ารู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกในปัจจุบันนี้ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และไม่เห็นด้วย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ประเด็นที่เก้า การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่เห็นด้วย อย่างละเท่าๆกัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีผู้ไม่ตอบคำถามในประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลโดยจัดกลุ่มระหว่างนักศึกษาที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจะพบว่า มีนักศึกษาที่เห็นด้วยจำนวนมากกว่าโดยคิดเป็นร้อยละ 46.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นข้างต้น สามารถอธิบายผลได้ว่า นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ดังนี้ คณาจารย์ที่สอนใน

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มีความรู้ ความสามารถในการสอน การวิจัยและมีผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ การเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกนั้นทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชากว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น การเรียนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขารัฐประศาสนศาสตร์เพียงพอ นักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอกแล้วจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นอาจารย์ในสาขารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ที่มีคุณภาพในอนาคต หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาทำได้ง่ายมากในปัจจุบัน นักศึกษารู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกในปัจจุบันนี้ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกข้างต้น พบว่า ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหา/ผลกระทบจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย คือ การเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาทำได้ง่ายมากในปัจจุบัน ซึ่งความคิดเห็นจากนักศึกษาข้างต้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีการรับรู้ว่าการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นกำลังถูกตั้งคำถามในเรื่องของมาตรฐานและคุณภาพของการศึกษา เนื่องจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งสามารถเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนได้ง่ายมาก และมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีการประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนใหญ่ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกยังคงมีความเชื่อมั่นต่อคุณภาพของการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ที่ตนกำลังศึกษา โดยเชื่อว่าคณาจารย์ที่สอนอยู่那儿มีความรู้ ความสามารถและมีผลงานวิชาการเป็นที่ยอมรับ และการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวทำให้ตนมีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น และจะทำให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในอนาคต และการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำใน

ต่างประเทศ นอกจากนั้น ก็ยังคงมีนักศึกษาอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่แน่ใจหรือไม่ทราบเกี่ยวกับปัญหาและสถานภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความคิดเห็นนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและเอกเกี่ยวกับผลกระทบและปัญหาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า นักศึกษามีความเชื่อมั่นว่าคณาจารย์ประจำหลักสูตรนั้นมีความรู้ความสามารถ ผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับและมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร และเชื่อมั่นว่าการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษานั้นทำให้ตนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนในระดับปริญญาเอกจะช่วยให้มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และยังเชื่อว่าการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขารัฐประศาสนศาสตร์นั้นเพียงพอ นักศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและเอกยังคงรู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันนี้

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการรับรู้ถึงปัญหาและผลกระทบจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาจะพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทนั้นไม่แน่ใจว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ และไม่แน่ใจว่าคุณภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกาหรือไม่ ในขณะที่นักศึกษาในระดับปริญญาเอกจะมีการรับรู้ถึงปัญหาและผลกระทบจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษามากกว่า โดยพบว่านักศึกษาทราบว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ และการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาทำได้ง่ายมากในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม นักศึกษายังคงทราบว่ามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความเข้มแข็งของเนื้อหาวิชาและวิธีการประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน และหากไม่มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์จะเกิดปัญหาร้ายแรงในอนาคต และในมุมมองของนักศึกษามองว่าสิ่งที่น่าเป็นห่วงของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในขณะนี้คือ นักศึกษาไม่มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน จากความเชื่อมั่น ทศนคติ และการรับรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและคุณภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาข้างต้นนั้น ทำให้สามารถอธิบายได้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังคงมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในคุณภาพของหลักสูตร นั่นอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษายังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีนักศึกษาบางกลุ่มที่เริ่มรับรู้ถึงปัญหาดังกล่าว

5.4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาจากการขยายตัวของการเรียนการสอน รัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยมีสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีคุณภาพ มาตรฐานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล อย่างไรก็ตาม จากสภาพการณ์การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้งานในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดของ สกอ. ทวีความยากมากยิ่งขึ้น

ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก เล่าถึงอำนาจและหน้าที่ของสกอ. ว่า “...อำนาจหน้าที่ของ สกอ. นั้นเป็นผู้เขียนเกณฑ์และกำหนดเกณฑ์ว่ามหาวิทยาลัยควรจะต้องทำอะไรบ้างถ้าจะเปิดหลักสูตร และตรวจสอบว่าเขาทำตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ แต่ไม่สามารถรู้ได้เลยว่าคนทำได้จริงหรือเปล่า พูดง่าย ๆ ก็คือ เปรียบเหมือนกับการที่คุณจะไปออกงานราตรีสักงานหนึ่ง แล้วเราเป็นคนกำหนดว่าการที่คุณจะไปร่วมงานได้นั้นคุณจะต้องใส่เสื้อผ้าเครื่องประดับแบบนี้ แต่งหน้า ทำผมประมาณนี้ แต่เราไม่มีทางรู้เลยว่าเพชรที่คุณใส่นั้นเป็นของเก๊หรือของจริง เราแค่ดูว่าคุณแต่งมาครบตามเกณฑ์ที่เรากำหนดหรือไม่...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

นอกจากนั้น ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก เล่าถึงอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาว่า “...การตรวจเอกสารรายงานหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ส่งเข้ามาให้ตรวจสอบนั้นต้องใช้เวลาตรวจสอบนานมาก บางครั้งส่งกลับไปให้เขาแก้ไข เขาก็ยืนยันว่าเขาของเขามิผิด สภามหาวิทยาลัยให้การรับรองแล้ว อำนาจสุดท้ายที่ สกอ. มีเพียงอย่างเดียวคือ ระวังการพิจารณาไม่ส่งเรื่องให้ ก.พ.รับรองคุณวุฒิการศึกษาในหลักสูตรนั้น...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาหรือผลกระทบอันเนื่องมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาที่ไม่ได้คุณภาพและมาตรฐานนั้น ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงมาตรการในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันก่อน แล้วจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างในลำดับต่อไป

5.4.1 มาตรการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสน- ศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบัน

การตรวจประเมินคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตร

การควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันนั้นเป็นไปในลักษณะของการปฏิบัติตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด อาทิเช่น ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548 กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 เป็นต้น ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สาม อธิบายเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันว่า “...พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ สกอ.จึงได้ดำเนินการโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันของผู้เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา ทั้งสถาบันอุดมศึกษา ผู้ควบคุมมาตรฐานและผู้ใช้บัณฑิต ทั้งนี้เพื่อให้มีหลักประกันที่ชัดเจนในคุณภาพของบัณฑิตระดับอุดมศึกษา อีกทั้งเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้แต่ละสถาบันมีการพัฒนาคุณภาพที่สูงขึ้น...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สาม, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2556)

สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพ การประเมินผล การติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษานั้น ทั้งนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และการประกันคุณภาพภายนอกซึ่งเป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสิน การจับผิด หรือการให้คุณให้โทษ และยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง (Evidence-based) และมีความรับผิดชอบต่อได้ (Accountability) มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่าการกำกับควบคุมโดยให้เอกภาพเชิงนโยบาย แต่ยังคงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติที่สถาบันสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของ

สถาบันและผู้เรียน ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จะเป็นผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแล (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: ออนไลน์)

เมื่อสอบถามว่าในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษานั้นมีการเทียบเคียงกับระดับสากลหรือไม่ ผู้บริหารสำนักท่านแรกกล่าวว่า “... ปัจจุบัน สกอ. มีการใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาแห่งชาติซึ่งประเทศในแถบยุโรปก็มีการใช้เกณฑ์ TQF นี้ โดยเฉพาะในประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีการนำเกณฑ์ TQF ไปใช้ ดังนั้นหลักเกณฑ์ในการควบคุมคุณภาพ มาตรฐานของหลักสูตรการเรียนการสอนของประเทศไทยจึงเป็นเกณฑ์แบบเดียวกับที่ใช้วัดในระดับสากล ในการดำเนินงานตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐานหลักสูตรก็จะเป็นไปตามรายละเอียดในเกณฑ์คู่มือ TQF...” (ผู้บริหารสำนักท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ผู้บริหารสำนักท่านที่สาม อธิบายเกี่ยวกับการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education) พ.ศ.2552 เพิ่มเติมว่า “...การจัดทำ TQF นั้น เราเน้นการประกันคุณภาพที่บัณฑิต เน้นการสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสังคมไทย โดยในการจัดทำ TQF ของไทยนั้นได้รับความช่วยเหลือจาก Dr.Ian Allen ที่ปรึกษาจากประเทศออสเตรเลีย เราจะเน้นการกำหนด Outcome (ผลลัพธ์ที่คาดหวัง) ก่อน จากนั้นจึงออกแบบกระบวนการและปัจจัยนำเข้าเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการดังกล่าว เราเคารพในอิสระและเอกลักษณ์ของแต่ละมหาวิทยาลัย กำหนดเพียงแค่กรอบกว้างๆไว้ และให้มหาวิทยาลัยออกแบบเอง โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ คือ อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิตและองค์กรวิชาชีพ สกอ.เป็นผู้กำหนดนโยบาย ในขณะที่มหาวิทยาลัยต่างๆเป็นผู้ implement หัวใจของความสำเร็จอยู่ที่อาจารย์ ในขณะที่เป้าหมายสูงสุดอยู่ที่คุณภาพบัณฑิต...” (ผู้บริหารสำนักท่านที่สาม, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2556)

สำหรับการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นได้มีการขยายผลไปยังสาขาวิชาต่างๆ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2555 สภาคณบดีรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และมหาวิทยาลัยศรีปทุม จัดการประชุมและการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อระดมสมองในการกำหนดกรอบคุณวุฒิในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและเทียบเคียงในระดับสากล โดยมีสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษาเข้าร่วมด้วย ศุภชัย ยาวะประภาช นายกสภาคณบดีรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย กล่าวว่า รัฐประศาสนศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และมีความหลากหลายในเชิงเนื้อหาสาระ เพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพทัดเทียม

กัน คณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ใช้บัณฑิตควรจะได้ร่วมมือกันดำเนินการโครงการวิจัยเพื่อจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และจัดทำตัวอย่างรายละเอียดของหลักสูตร รายวิชา และประสบการณ์ภาคสนาม รวมทั้งการรายงานผลการดำเนินการต่างๆ ที่ครบวงจรคุณภาพตามแนวทางของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้มีตัวอย่างไว้ใช้ศึกษาและนำไปใช้ประโยชน์และพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิ ซึ่งในการจัดประชุมดังกล่าวนี้มีผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษาเข้าร่วมประชุมประมาณ 200 คน เพื่อระดมสมองในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การจัดทำร่างมาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่สมบูรณ์ต่อไป (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, 2556: ออนไลน์)

เมื่อสอบถามว่านอกเหนือจากการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายโดยการออกระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆแล้ว สกอ.มีการดำเนินการอะไรบ้างเพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก กล่าวว่า "...นอกเหนือจากการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายแล้ว สกอ. มีการแต่งตั้งและมอบหมายให้กรรมการออกไปตรวจสอบหลักสูตร โดยใช้ทีมงานในการตรวจสอบประมาณ 70 คน ซึ่งในการติดตามตรวจสอบนั้นจะใช้การดำเนินงานในการตรวจสอบตามเกณฑ์ TQF นอกจากนี้ ยังมีการปรับเปลี่ยนขั้นตอนในการดำเนินงานตรวจสอบหลักสูตรเพื่อให้รวดเร็วขึ้น โดยในการตรวจสอบหลักสูตร จะแบ่งทีมงานที่ตรวจสอบออกเป็นทีมต่างๆซึ่งจะรับผิดชอบในการดูแลมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยจะแบ่งการรับผิดชอบตามมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นจะมีการเชิญที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆมาเป็นผู้ร่วมตรวจสอบ ซึ่งในการตรวจสอบหลักสูตรหนึ่งจะใช้เวลาค่อนข้างนาน เนื่องจากต้องพิจารณารายละเอียด ทีมงานที่ตรวจสอบก็จะมีความรู้พอสมควรว่าหลักสูตรนั้นควรจะเรียนอะไรบ้าง หากตรวจสอบเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่นแล้วแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด โดยคนๆหนึ่งจะรับผิดชอบดูแลหลายมหาวิทยาลัยเพื่อจะได้เห็นภาพในเชิงเปรียบเทียบ..." และเมื่อสอบถามเพิ่มเติมว่าที่ปรึกษาที่เชิญมาพิจารณาซึ่งเป็นอาจารย์ที่สอนในหลักสูตรนั้นจะเกิด bias ในการประเมินหรือไม่ เป็นต้นว่ามีความสนิทสนมคุ้นเคยกันดีกับเจ้าของหลักสูตรที่ตนต้องไปตรวจสอบ ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก กล่าวว่า "...เชื่อมั่นว่าผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจประเมินจะมีจรรยาบรรณและศักดิ์ศรีมากเพียงพอที่จะรู้ว่าตอนนี้กำลังทำหน้าที่อะไรและสวมหมวกไปไหนอยู่..." (ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สอง กล่าวว่า “...ในการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา สกอ. ยังใช้รูปแบบการสื่อสารผ่านทางช่องทางต่างๆ และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนลดการต่อต้านจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การทำประชาพิจารณ์ การสัมมนา การนำข้อมูลเผยแพร่ใน website ส่งบันทึกชี้แจงแก่มหาวิทยาลัยต่างๆ จัดทำเอกสารแจก และแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาาร่วมกัน...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สอง, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2556)

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก เล่าถึงปัญหาที่พบจากการตรวจสอบมาตรฐานและคุณภาพของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาว่า “...จากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร สิ่งที่เราตรวจสอบพบคือ ปัญหาที่มหาวิทยาลัยต่างๆไม่ทำตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปัญหาที่ตรวจพบบ่อยๆว่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร ผลงานวิจัยของอาจารย์ผู้รับผิดชอบ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา และโครงสร้างหลักสูตร เป็นต้น...”

สำหรับอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก เล่าเพิ่มเติมว่า “...ปัญหาสำคัญ คือ เราไม่มีระบบการควบคุมที่ดี สภามหาวิทยาลัยเมื่อได้รับมอบอำนาจไปแล้วควรจะมีการควบคุม แต่ในความเป็นจริงการควบคุมนั้นเป็นไปได้ยากเพราะว่า สภามหาวิทยาลัยแทบจะเห็นเป็นเสียงเดียวกันหมด โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชนที่กรรมการเป็นเครือญาติกัน จึงเห็นพ้องต้องกันทุกเรื่อง การมอบอำนาจให้กับมหาวิทยาลัยโดยที่ สภามหาวิทยาลัยไม่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาถือว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญมาก...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สาม เล่าว่า “...การทำงานของ สกอ. นั้นเป็นบอร์ดเป็นหน่วยงานระดับชาติ เคยมีอาจารย์บางคนวิ่งเข้าหารัฐมนตรีเพื่อต้องการให้หลักสูตรของตนผ่านการตรวจสอบตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ปัญหาที่ทำให้การกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานไม่ประสบความสำเร็จอยู่ที่การ implement ต้องดูว่าคนสนใจทำแค่เอกสารไว้เปล่า เรามีการนำไปปฏิบัติจริงหรือไม่ มีปัญหาเรื่องการฟ้องร้องเยอะมาก การวัดผลไม่เที่ยงตรง สกอ. ไม่มีอำนาจมากทำได้แค่คอยแนะนำ และดูในภาพรวม (Bird's-Eye View) และปัญหาที่สำคัญอีกอย่าง คือ ทันทีที่ สภามหาวิทยาลัยอนุมัติ สามารถเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนได้ทันที ทำให้เกิด gap ในช่วงวิเคราะห์และตรวจสอบว่าหลักสูตรทำตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ เราต้องหามาตรการที่จะพิสูจน์

ได้ว่าหลักสูตรที่สภามหาวิทยาลัยอนุมัติเป็นไปตามที่กกอ.กำหนดแล้วจึงเปิดรับนักศึกษา...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สาม, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2556)

ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สอง กล่าวว่า “...คุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาหลายแห่งก็ดีขึ้น เพราะพรบ.การศึกษาแห่งชาติ มีการกำหนดให้ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ สิ่งเหล่านี้ทำให้มหาวิทยาลัยต้องตรวจสอบและให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพมากขึ้น ถ้าถามว่า ปัญหาที่ตรวจพบนั้นแตกต่างจากในอดีตหรือไม่ ต้องบอกว่าในอดีตเราไม่มีเครื่องมือในการตรวจสอบก็เลยอาจจะยังไม่พบปัญหามากนัก แต่ในปัจจุบันเมื่อเรามีเครื่องมือมากขึ้น คนก็ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหามากขึ้น เราเองก็ให้มหาวิทยาลัยร่วมตรวจสอบในการทำประกันคุณภาพภายใน ยกตัวอย่างเช่น การตรวจสอบรอบแรกก็จะเป็นลักษณะการแจ้งเตือนว่ามีปัญหาในเรื่องใดที่จะต้องปรับปรุงบ้าง การตรวจสอบในรอบต่อไปก็จะเน้นว่าถ้าไม่ดำเนินการแก้ไขจะต้องได้รับบทลงโทษอย่างไรบ้าง (แจ้งให้ชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบนั้นเป็นไปเพื่อการพัฒนาตนเอง)...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สอง, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2556)

นอกจากนั้น เมื่อสอบถามว่ากฎหมาย/หลักเกณฑ์ด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษายังมีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงอีกบ้าง “...ปัจจุบันเรามีการดำเนินงานตามเกณฑ์ TQF แล้ว แต่รูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความเป็นสหสาขาวิชาที่มีหลายศาสตร์มาบูรณาการร่วมกัน เป็นการนำอาจารย์ที่จบการศึกษาในด้านต่างๆมารวมตัวกันเพื่อเปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาใหม่ จะเห็นได้ว่าคนค่อนข้าง tricky มาก บางทีเราเองก็ยอมรับว่าเราไม่รู้ว่าจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญจากสาขาไหนมาตรวจสอบบ้าง คนที่ตรวจสอบเองก็ถูกตั้งคำถามว่ามีความรู้ในเรื่องที่ตรวจสอบจริงรึเปล่า บางทีมีการร้องเรียนว่าเป็นการกลั่นแกล้งให้ตรวจไม่ผ่านหรือไม่...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

5.4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการ/แนวทางการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สองกล่าวว่า “...หน้าที่สำคัญในการควบคุมดูแลให้หลักสูตรมีคุณภาพนั้น คือ สภามหาวิทยาลัย-อธิการบดี-คณบดี-กรรมการบริหารหลักสูตร ควรจะตระหนัก ร่วมกันในการตรวจสอบให้หลักสูตรที่สอนนั้นมีคุณภาพ สกอ. เป็นเพียงแค่ว่าคนที่คอยกำกับดูแล และออกกฎเกณฑ์เพื่อให้มหาวิทยาลัยทำตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะมีเด็กที่เกเรไม่ทำตามระเบียบที่กำหนดก็ได้ ซึ่งเราอาจจะดูแลได้ไม่ทั่วถึง ผู้บริโภคเองก็ควรจะร่วมกัน เป็นหูเป็นตาช่วยกันตรวจสอบ คุณก็จะเห็นปัญหาคุณภาพหลักสูตรที่เจอกันในปัจจุบัน เช่น

หลักสูตรประเภทจ่ายครบจบแน่ หรือคุณไม่ต้องเข้ามาเรียนหรือก มีอะไรเราจะติดต่อไป/แจ้งให้ทราบ ในมุมมองของนักศึกษาคุณจ่ายเงินเข้ามาเรียนแล้ว คุณไม่อยากจะความรู้กลับไปเลยหรือนักศึกษาเองก็ควรจะมีส่วนส่วนสำคัญในการตรวจสอบตรงนี้ ในการสมัครเรียนในปัจจุบัน website ของ สกอ. เองก็มีการให้ข้อมูลความรู้ก่อนการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เช่น คุณต้องการศึกษารายละเอียดของโครงสร้างหลักสูตร อาจารย์ที่สอน สถานที่เรียน สาเหตุที่บอกว่า นักศึกษาควรจะมีส่วนร่วมในการตรวจสอบหลักสูตร เพราะโดยส่วนตัวมองว่าการจะตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรใดๆก็ตามจะต้องเกิดจากความยินยอมพร้อมใจของทั้ง 2 ฝ่าย ในฐานะของผู้บริโภคก็ควรจะศึกษาข้อมูลก่อนเลือกซื้อสินค้าให้ดีกว่า...”

เมื่อสอบถามเพิ่มเติมว่า ผู้ศึกษาเคยเข้าไปศึกษาข้อมูลหลักสูตรใน website ของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ พบว่า ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลการเรียนการสอน ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สองกล่าวว่า “...ควรจะมีการรายงานให้มหาวิทยาลัยทราบ เพราะข้อมูลเหล่านี้ควรจะมีการเปิดเผยต่อผู้บริโภค และในปัจจุบันก็มีการรับฟังเสียงจากผู้บริโภคมากขึ้น สถาบันต่างๆควรจะร่วมมือกันในการตรวจสอบอย่างเข้มข้น ปัญหาก็จะลดน้อยลง...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สอง, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2556) นอกจากนี้ ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สาม ยังเสนอแนวคิดที่ว่า “....เราควรจะใช้ sanction จากสังคมเป็นตัวกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เราขาดฐานข้อมูลที่ทันสมัยและขาด feedback จากผู้ใช้บัณฑิต ควรจะมีการเปิดเผยต่อสาธารณชนมากขึ้น ควรจะมีการยกย่องชมเชยมหาวิทยาลัยที่ทำได้คุณภาพ...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สาม, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2556)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะแนวทางในการควบคุมหรือลดผลกระทบเชิงลบจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปแยกตามประเด็น ดังนี้

ประการแรก ควรมีองค์กรหรือหน่วยงานกลางในการกำกับดูแล และแต่งตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบหลักสูตรของทุกมหาวิทยาลัยให้ได้มาตรฐานเดียวกัน กำหนดให้มีคณะกรรมการที่เป็นนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศมาเป็นผู้ประเมินคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตร โดยคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลนั้นต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ มีคุณธรรม จริยธรรมสูง

ประการที่สอง ควรมีการควบคุมการเปิดหลักสูตรในสถาบันการศึกษาต่างๆให้รอบคอบ และควบคุมปริมาณนักศึกษา โดยเพิ่มความเข้มงวดในการคัดกรองคนเข้ามาศึกษาในหลักสูตร ผู้สมัครควรมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อให้เข้าใจการทำงานในโลกความจริงและสามารถ

นำประสบการณ์การทำงานมาประสานกับทฤษฎีได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน และต้องมีการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาไม่ใช่เพียงแค่การพิจารณาจากผลการสอบสัมภาษณ์ แต่ต้องมีการสอบวัดพื้นฐานความรู้ และการสอบภาษาอังกฤษที่รับรองโดยหน่วยงานที่มีมาตรฐานสูงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป อีกทั้งควรต้องมีการสอบตกในการเรียนการสอนมากกว่านี้ และต้องมีการประเมินบัณฑิตบางส่วนที่จบการศึกษาแล้ว นอกจากนั้น หลักสูตรควรออกแบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคม ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนรปศ. ในประเทศไทยให้ทันสมัยและเข้ากับสภาวการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สาม กำหนดมาตรฐานของผู้สอน/หลักสูตรที่แน่ชัดเป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้มีหลักสูตรที่เข้มข้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในหลักสูตรที่ศึกษา นอกจากนั้น อาจารย์ที่สอนควรมีความรู้ ความสามารถในระดับสากล และวิธีการวัดและประเมินผลอาจารย์ที่สอนว่ามีความรู้ในสาขาวิชาที่สอน และมีความสามารถในการสอนและการถ่ายทอดความรู้ได้ดีเพียงใด ทั้งนี้ อาจให้มีคณาจารย์จากต่างประเทศเข้ามาเสริมเพื่อให้มีคุณภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ และหากเป็นไปได้ควรจะใช้มาตรฐานการจัดการศึกษาแบบเดียวกับต่างประเทศ โดยอาจจะยึดจากมาตรฐานในระดับเอเชียก่อน ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องยากแต่เป็นสิ่งที่ควรทำ

ประการที่สี่ การส่งเสริมให้มีการแข่งขันผลงานวิจัยระหว่างสถาบันต่างๆ จัดกิจกรรมการสัมมนาเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่องและเน้นให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วม ทุกมหาวิทยาลัยควรจะร่วมมือกันในการวางแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การสร้างสรรค์ผลงานการวิจัยที่ให้แก่สถาบันการศึกษาผลิตผลงานออกมาและแข่งขันกันโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามาตัดสินหรือให้ข้อชี้แนะ อีกทั้งควรมีการติดตามข้อมูลความก้าวหน้าทางวิชาการในสาขารปศ. อย่างสม่ำเสมอ และเปิดเวทีอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับรปศ. เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ประการที่ห้า ควรจะมีการสอบมาตรฐานนักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์เหมือนกับการสอบมาตรฐานวิชาชีพในสาขาอื่นๆ และควรมีการสอบประมวลผลเมื่อนักศึกษาเรียนจบแล้วโดยใช้มาตรฐานกลางทั่วประเทศ นอกจากนั้น ควรจะลดขั้นตอนการทำเอกสารในการนำส่งสกอ. แต่ควรมุ่งเน้นตรวจสอบคุณภาพบัณฑิตมากกว่า มหาวิทยาลัยบางแห่งต้องยกเลิกตัวชี้วัดในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา เพราะนักศึกษาที่จบการศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความรู้รปศ. อย่างแท้จริง

ประการที่หก รัฐบาลควรมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจังโดยเริ่มต้นตั้งแต่การสร้างนักศึกษาในระดับพื้นฐาน เนื่องจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นปลายทางของกระบวนการศึกษา นอกจากนั้น ไม่ควรให้มีการเมืองในมหาวิทยาลัย และควรมีมาตรการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ของพวกเขา

5.5 แนวโน้มการขยายตัวของ การเรียนการสอน วัสดุประศาสนศาสตร์ระดับ บัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในอนาคต

การขยายตัวของ การเรียนการสอน วัสดุประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในอนาคตนั้นมีแนวโน้มว่ายังคงมีการขยายตัวในเชิงปริมาณแต่ในขณะเดียวกันเรื่องของ คุณภาพและมาตรฐานของการศึกษายังคงเป็นสิ่งที่ถูกตั้งคำถาม จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่ม ตัวอย่างได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับแนวโน้มการขยายตัวของ การเรียนการสอน วัสดุประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ดังนี้

อาจารย์ ฐ. แสดงความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวว่า “...การขยายตัวของ การเรียนการสอน วัสดุประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษานั้น ในเชิงปริมาณเพิ่มขึ้นแน่ แต่คุณภาพไม่น่าจะไปทิศทาง เดียวกัน ตลาดแรงงานยังคงต้องการผู้ที่จบในสาขานี้ แต่ความต้องการจากหน่วยงานส่วนกลางจะ เริ่มอึมตัว ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะขยายตัวสูงกว่า...” (อาจารย์ ฐ., สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554) ในขณะที่อาจารย์ ฎ. แสดงความคิดเห็นแตกต่างไปเล็กน้อยว่า “...การขยายตัวของ การเรียนการสอน วัสดุประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย น่าจะถึงจุด peak ในช่วง พ.ศ.2550 ในอนาคตแนวโน้มของการขยายตัวน่าจะลดลงเมื่อเทียบกับในช่วงที่ผ่านมา เพราะ สกอ. เริ่มเข้ามากำกับดูแลมากขึ้น ในส่วนของ ป.โทน่าจะเกิดการอึมตัว เพราะมหาวิทยาลัยบาง แห่งก็มีการควบรวม หรือมีการทำ MOU กับหน่วยงานภายนอกไปแล้ว แต่ในส่วนของ ป.เอกมอง ว่าน่าจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น...” (อาจารย์ ฎ., สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2556)

อาจารย์ ฏ. มีความคิดเห็นว่า “...การขยายตัวของ การเรียนการสอน วัสดุประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันเติบโตในอัตราที่ลดลง ตลาดเริ่มอึมตัว และทำที่สุดหลักสูตรจะฆ่าตัวมันเอง เหตุการณ์นี้จะเป็นลักษณะของน้ำซึมบ่อทราย ทำที่สุดหลักสูตรก็ยังคงอยู่ของมันต่อไปได้ เนื่องจากก็จะมีเด็ก ป.ตรีส่วนหนึ่งที่เมื่อเรียนจบไปยังไม่รู้จะทำอะไรก็เลือกเรียนต่อ ป.โททันที เราก็ จะได้นักศึกษากลุ่มนี้มาเป็นลูกค้า...” (อาจารย์ ฏ., สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2556) อาจารย์ ข. ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการขยายตัวของ การเรียนการสอน วัสดุประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของ ประเทศไทยในอนาคต โดยแบ่งตามกลุ่มนักศึกษาและหลักสูตรที่เรียนว่า “... การขยายตัวของ การเรียนการสอน วัสดุประศาสนศาสตร์ระดับป.โท หลักสูตรภาคปดตินั้นขยายตัวเข้ามา คนไม่ค่อยอยากเรียน เพราะต้องเรียนในเวลาราชการ เงินเดือนก็ไม่ขึ้น ไม่ได้ปรับวุฒิ คนไม่มีงานทำถึงจะมาเรียน ขาด คนที่อยากเรียน ป.โทอย่างจริงจัง บางคนพอได้งานก็ลาออก แต่ภาคพิเศษนั้นจะขยายตัวมาก เพราะคนอยากได้ปริญญา เรียนเพื่อให้ดูดี เอาไปใช้ปรับวุฒิ เข้าง่าย จบง่าย จบเร็ว ใครก็เรียนได้หมด และในส่วนของ การเรียนการสอนระดับป.เอกนั้น ในกลุ่มแรก (มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง มี

การสอบเข้าอย่างจริงจัง)คนจะเริ่มเรียนน้อยลง แต่คนจะหันไปเรียนในกลุ่มกลางมากขึ้น (มหาวิทยาลัยระดับรองลงมา ต้องการหา market share เรียนง่าย เข้าง่าย จบง่าย เป็นกลุ่มที่จบไปก็น่าจะมีคามภูมิใจอยู่บ้าง แต่ไม่น่าจะเป็นอาจารย์ได้) และกลุ่มสุดท้าย เป็นกลุ่มระดับล่างที่จะทำลายคุณภาพการศึกษา มีแนวโน้มว่าคนจะเลือกเรียนในกลุ่มนี้มากขึ้นเช่นกัน ซึ่งหากไม่มีการควบคุมแล้ว อีกไม่เกิน 5 ปี หลักสูตร ป.เอกน่าจะถูกทำลายทั้งหมด....” (อาจารย์ ข., สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2556)

นอกจากนั้น ผู้บริหารจากสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษายังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า “...แนวโน้มการขยายตัวของการเรียนการสอน วิชาชีพ ของไทย ในอนาคตยังคงมีการขยายตัวเชิงปริมาณ แต่การขยายตัวนั้นจะช้าขึ้น นอกจากนั้นยังมีการให้บริการภายนอก โดยการจัดการศึกษาในสถานที่ตามต่างจังหวัด ถ้ามหาวิทยาลัยในจังหวัดที่เป็นเมืองใหญ่ๆ เช่น ระยอง ชลบุรี กทม. ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่มาก มีกลุ่มลูกค้ามาก ก็จะมีการเปิดหลักสูตรเหล่านี้จำนวนมาก แต่ในขณะเดียวกันจังหวัดที่ไม่โดดเด่นมาก จะมีหลักสูตรเข้าไปเปิดการเรียนการสอนอย่างมากไม่เกิน 5 แห่ง แม้แต่ กทม.เองก็ถูกจัดให้เป็นศูนย์การศึกษาหนึ่งที่มีนักศึกษาจากหลายพื้นที่เข้ามาเรียน โดยสรุปคือ หลักสูตร วิชาชีพ. ระดับบัณฑิตศึกษายังคงมีการขยายตัวเรื่อยๆ แต่อาจจะไม่รวดเร็วเหมือนกับช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา การแข่งขันเชิงคุณภาพอาจจะลดน้อยลง...” (ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556)

จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ทำให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในอนาคตได้ว่า การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโทสำหรับหลักสูตรภาคปกติ นั้น จะมีการขยายตัวในอัตราที่ช้าลง เนื่องจากมีนักศึกษาสนใจเรียนในหลักสูตรดังกล่าวลดลง และสำหรับหลักสูตรปริญญาโท ภาคพิเศษนั้น อาจมีการขยายตัวของหลักสูตรมากกว่าภาคปกติ แต่ก็อยู่ในอัตราที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับในอดีต เนื่องจากความต้องการในการเข้าศึกษาของนักศึกษาจากทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเริ่มชะลอตัว ข้าราชการในหน่วยงานต่างๆก็เข้าเรียนในหลักสูตรนี้จนหมดแล้ว การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาโท จึงไม่สูงมากนัก และเริ่มเข้าสู่จุดอิ่มตัว นักศึกษาที่มาเรียนส่วนใหญ่ก็จะเป็นนักศึกษาที่จบใหม่ ซึ่งยังไม่มียานทำ แต่ในระดับปริญญาเอกนั้น พบว่า มีแนวโน้มการขยายตัวของการเรียนการสอนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักสูตรที่ไม่มีคุณภาพ เนื่องจากนักศึกษาเมื่อจบปริญญาโทอย่างง่ายดายและรวดเร็วแล้ว ก็ต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษาไปศึกษาในระดับปริญญาเอกต่อไป กล่าวคือ การขยายตัวนั้นจะเป็นการขยายตัวแต่เพียงเชิงปริมาณโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางในอนาคต” สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ (1) เพื่อศึกษาสาเหตุที่สำคัญของการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน (2) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย และ (3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการแจกแบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อสำรวจทัศนคติและความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดำเนินการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาขอสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1.1 สรุปผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1

จากผลการศึกษาวิจัยเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาสาเหตุที่สำคัญของการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุหลายประการประกอบกัน ดังนี้

ประการแรก การขยายตัวของการบริหารงานภาครัฐ และความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้มีส่วนราชการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและทำให้ความต้องการกำลังคนของหน่วยงานภาครัฐเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ส่วนราชการบางแห่งที่ได้รับโอนภารกิจมาจากหน่วยงานอื่น ก็จำเป็นต้องทำงานที่มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถบริหารงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ ทำให้ความต้องการในการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐมีเพิ่มมากขึ้นด้วย มหาวิทยาลัยต่างๆจึงได้เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อรองรับความต้องการดังกล่าว

ประการที่สอง การขยายตัวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้มหาวิทยาลัยต่างๆมีการเปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งถือเป็นหนึ่งในสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยต่างๆนิยมเปิดการเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีนักศึกษาต้องการเรียนเป็นจำนวนมาก และสามารถสร้างรายได้ให้แก่คณะและมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี จึงมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาจำนวนมาก ทั้งที่ท้องถิ่นเป็นคนเปิดหลักสูตรขึ้นมาเองหรือเป็นหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยจากส่วนกลางเข้าไปจัดตั้งศูนย์การศึกษาในท้องถิ่นนั้น

ประการที่สาม การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องทำงานงานที่ยากและท้าทายมากยิ่งขึ้น ประกอบกับเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ค่อยมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารงานภาครัฐทำให้เกิดความต้องการและความจำเป็นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์มากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันพบว่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงจนถึงลูกจ้างชั่วคราวล้วนแล้วแต่จบการศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทั้งสิ้น

ประการที่สี่ การสนับสนุนหรือความต้องการจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในปัจจุบันมักพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อส่งข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้ามาศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ นอกจากนี้ การจบการศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ยังเป็นคุณสมบัติหรือเงื่อนไขสำคัญในการสมัครงานทั้งในหน่วยงานราชการ สถาบันทางทหารและพลเรือน อีกทั้งยังเป็นเงื่อนไขสำหรับการ

พิจารณาเลื่อนชั้น/ตำแหน่งของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์เกิดการขยายตัวอย่างมาก

ประการที่ห้า ค่านิยมและความเชื่อส่วนบุคคลที่เชื่อว่าการมีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงๆ ทำให้ได้รับการยกย่องและการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้น คนในปัจจุบันยังคงวัดคุณค่าของคนจากปริญญาบัตรมากกว่าความรู้ความสามารถที่มี ประกอบกับการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษานั้นมีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ และเป็นเครื่องแสดงถึงสถานะทางสังคม คนจึงให้ความสำคัญกับการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษามากขึ้น และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัว

ประการที่หก การกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ในการศึกษาที่หละหลวม ไม่ว่าจะเป็นการให้อำนาจกับสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาอนุมัติในการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนได้เอง และการลดจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำของการศึกษาระดับปริญญาโท การไม่กำหนดสัดส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนักศึกษาในหลักสูตร ล้วนเป็นปัจจัยที่เอื้อให้การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษาทำได้ง่ายตายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ประการที่เจ็ด ความตื่นตัวทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐของประชาชน จากเหตุการณ์สำคัญต่างๆ มากมายที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งยิ่งใหญ่ในประเทศไทย ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้คนในสังคมเกิดความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับปัญหาทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น ประชาชนบางกลุ่มตัดสินใจเลือกศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์/รัฐศาสตร์เนื่องจากต้องการมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานของภาครัฐ รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมือง ทำให้การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัว

ประการที่แปด ความได้เปรียบในเชิงการบริหารจัดการและการนำไปประยุกต์ใช้ เนื่องจากรัฐประศาสนศาสตร์นั้นมีความเป็นสหวิทยาการ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์สาขาอื่นๆ ได้ง่าย ทำให้มีนักศึกษาจากทั้งภาครัฐและเอกชนต้องการเข้ามาเรียนในหลักสูตรดังกล่าว นอกจากนั้น การเปิดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรในสายสังคมศาสตร์นั้นมีต้นทุนค่อนข้างต่ำ สามารถบริหารจัดการได้ง่าย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักสูตรที่เปิดง่าย เรียนง่ายสอนง่ายจึงทำให้หลักสูตรเกิดการขยายตัว

ประการที่เก้า ความจำเป็นหรือความต้องการในการแสวงหารายได้ของมหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง อาทิ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชนต่างก็มีความต้องการแสวงหารายได้เพื่อความอยู่รอดของตนเอง ทำให้ต้องอาศัยการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สามารถหารายได้ได้ง่ายเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ให้แก่คณะ อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาบางแห่งก็มีความต้องการจะเปิดหลักสูตรเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้บริหาร

นอกจากสาเหตุของการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว พบว่า ความต้องการในการศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ของนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในระดับปริญญาเอก การมอบสิ่งจูงใจทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย และหลักสูตรเรียนง่ายและมีโอกาสจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็วก็มีส่วนให้หลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน

จากผลการศึกษาและข้อค้นพบทั้งหมดผู้ศึกษาสามารถจัดกลุ่มสาเหตุที่ส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยส่วนบุคคล: ความต้องการในการต่อยอดองค์ความรู้สาขารัฐประศาสนศาสตร์ของนักศึกษา ความต้องการในการแสวงหาความก้าวหน้าและความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพ ตลอดจนความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ความตื่นตัวและต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ ความต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

(2) ปัจจัยทางการเมือง: ความต้องการของหน่วยงานภาครัฐและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ การสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ การให้ทุนการศึกษา การกำหนดคุณสมบัติให้ผู้มีความประสงค์จะรับราชการหรือทำงานในหน่วยงานภาครัฐต้องสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ อีกทั้งกำหนดให้เป็นเงื่อนไขสำหรับการเลื่อนขั้น/ตำแหน่งของข้าราชการ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น การขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษา

(3) ปัจจัยทางสังคม: ค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษา การยกย่องนับถือจากสังคม โดยให้ความสำคัญกับคุณวุฒิทางการศึกษามากกว่าความรู้ความสามารถ ความต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคมของนักศึกษา การศึกษาเพื่อยกระดับสถานภาพทางสังคม

6.1.2 สรุปผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2

จากผลการศึกษาวิจัยเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย พบว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

(1) **ผลกระทบเชิงบวก (Positive Consequences)** จากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยได้ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ ประกอบด้วย

ประการแรก การขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนักศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ได้มีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีสถานที่ตั้งในส่วนกลาง เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่เข้าไปเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในท้องถิ่น

ประการที่สอง นักศึกษามีทางเลือกในการศึกษาตามความต้องการของตนเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในหลากหลายสาขาวิชา และมีการเปิดหลักสูตรภาคพิเศษให้กับนักศึกษาที่ต้องทำงานควบคู่ไปกับการเรียน ซึ่งหลักสูตรจะออกแบบขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น

ประการที่สาม ทำให้เกิดการต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ตลอดจนงานวิจัยในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เพิ่มมากขึ้นจากผลงานการวิจัยของนักศึกษาในหลักสูตร และยังเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิชาการและนักปฏิบัติอีกด้วย

ประการที่สี่ เกิดการยกระดับการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ เนื่องจากมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตลอดจนมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น เพราะคุณวุฒิทางการศึกษาที่สูงขึ้น อีกทั้งสามารถนำไปใช้ปรับคุณวุฒิและผลตอบแทนในการทำงานให้เพิ่มสูงขึ้น

ประการที่ห้า ประเทศชาติเกิดการพัฒนา เนื่องจากบุคลากรของรัฐส่วนใหญ่นิยมเข้ามาศึกษาต่อในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ทำให้บุคลากรในภาครัฐมีความรู้ในการบริหารราชการมากยิ่งขึ้น เพื่อเข้าไปพัฒนาระบบราชการและประเทศชาติต่อไป

จากการสรุปผลการศึกษาข้างต้น พบว่า การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์โดยตรงต่อนักศึกษาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวและยังส่งผลกระทบต่อการบริหารงานภาครัฐและการพัฒนาประเทศด้วย

(2) **ผลกระทบเชิงลบ (Negative Consequences)** จากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบที่สำคัญ ประกอบด้วย

ประการแรก เมื่อหลักสูตรเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ยากต่อการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจึงไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับสถาบันการศึกษาต่างๆที่ได้รับมอบอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการบริหารจัดการการศึกษาไม่สามารถจะรักษามาตรฐานและคุณภาพของการศึกษาไว้ได้

ประการที่สอง สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งอาศัยการเปิดหลักสูตรภาคพิเศษในการสร้างรายได้ให้แก่คณะหรือมหาวิทยาลัย ทำให้เจตนาธรรมของการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพถูกบิดเบือนไป ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้สามารถครองใจลูกค้า (นักศึกษา) อาทิ การประชาสัมพันธ์และการมอบสิ่งจูงใจในการศึกษา การกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกนักศึกษาที่หละหลวม การจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณวุฒิทางการศึกษาและคุณสมบัติไม่เหมาะสม รวมถึงการวัดประเมินผลการศึกษแบบเอาใจและเกรงใจนักศึกษา เป็นต้น

ประการที่สาม การขาดแคลนครุณาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์การสอนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เนื่องจากมีสัดส่วนของนักศึกษามากกว่าอาจารย์และคณาจารย์ที่มีคุณสมบัติเหล่านั้นก็ถูกรับเชิญไปบรรยายในมหาวิทยาลัยหลายแห่งเมื่ออาจารย์มีภาระการสอนที่มากเช่นนี้ ทำให้ท่านไม่มีเวลาในการดูแลให้คำปรึกษากับนักศึกษาได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งไม่สามารถทุ่มเทให้การสอน การทำวิจัย การผลิตผลงานวิชาการต่างๆ รวมไปถึงการดูแลการทำวิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระของนักศึกษาในความดูแลของตนได้อย่างเต็มที่ ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานลดต่ำลง

ประการที่สี่ การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์เป็นเพียงการขยายตัวในเชิงปริมาณแต่ขาดความลุ่มลึกในด้านคุณภาพทางวิชาการ เนื่องด้วยข้อเท็จจริงที่ว่าอาจารย์มีภาระในการบริหารงานและการสอนที่มากขึ้นทำให้ไม่มีเวลาในการพัฒนาหรือต่อยอดองค์ความรู้ รวมไปถึงการค้นคว้าวิจัย นอกจากนั้นคุณภาพของผลงานวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใน

ปัจจุบันที่ตกต่ำลงนั้น ทำให้โอกาสในการเกิดองค์ความรู้ใหม่ตลอดจนข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์มีไม่มากนัก

ประการที่ห้า ขาดการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป และอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการทำให้การพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่ากับระดับสากลนั้นจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ ยังเป็นหลักสูตรที่ลอกเลียนแบบกันมา ซึ่งอาศัยต้นแบบจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ ทำให้ขาดเอกลักษณ์ของตนเอง

นอกจากปัญหาและผลกระทบเชิงลบอันเนื่องมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ถึงปัญหาและผลกระทบดังกล่าว ดังนี้ นักศึกษาทราบว่าหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีการประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน และหากไม่มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์จะเกิดปัญหาร้ายแรงในอนาคต และในมุมมองของนักศึกษามองว่าสิ่งที่น่าเป็นห่วงของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในขณะนี้คือ นักศึกษาไม่มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน

อย่างไรก็ตาม นักศึกษายังคงมีความเชื่อมั่นว่าคณาจารย์ประจำหลักสูตรนั้นมีความรู้ความสามารถ ผลงานทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับและมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร และเชื่อมั่นว่าการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษานั้นทำให้ตนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนในระดับปริญญาเอกจะช่วยให้มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และยังเชื่อว่าการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขารัฐประศาสนศาสตร์นั้นเพียงพอ นักศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและเอกยังคงรู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันนี้

จากการสรุปผลการศึกษาข้างต้น พบว่า การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาโดยปราศจากการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตรเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัวของผู้บริหารหลักสูตรที่มองว่าการศึกษาเป็นช่องทางแสวงหารายได้และต้องกระทำทุกวิถีทางเพื่อเอาใจลูกค้า โดยต้องยอมลดทอนมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการลงไปบ้างเพื่อให้ได้ลูกค้า(นักศึกษา)จำนวนมาก ได้ก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบเชิงลบต่อนักศึกษาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว เมื่อจบการศึกษาไปแล้วก็ไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ และยังสร้างความเสียหายในระยะยาวต่อแวดวงการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทย

ด้วย ทั้งนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ยังคงไม่ทราบสภาพการณ์และข้อเท็จจริงของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันและยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมากนัก

6.1.3 สรุปผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3

จากผลการศึกษาวิจัยเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยข้อที่ 3 คือ เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน สามารถสรุปแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาจากการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา ดังนี้

ประการแรก การบังคับใช้ระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการกำกับดูแลให้การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด อาทิ การจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยได้มีการประชุมเพื่อจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาตรี โทและเอกแล้ว นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา โดยหน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำกับดูแลและติดตามให้สถาบันการศึกษาต่างๆ ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น และสถาบันการศึกษาต่างๆ มีส่วนร่วมในการตรวจประเมินด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประการที่สอง การใช้ทีมงานในการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งรับหน้าที่ในการตรวจสอบรายละเอียดต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอนว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ มาเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการตรวจประเมิน ซึ่งรูปแบบของการตรวจประเมินนั้นเน้นว่าเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนามากกว่าการลงโทษหรือจับผิด

ประการที่สาม การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางต่างๆ เพื่อแจ้งและรายงานข้อมูลการศึกษาและแนวทางการดำเนินงานในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตร ตลอดจนลดการต่อต้านจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด อาทิ การทำประชาพิจารณ์ การสัมมนา การนำข้อมูลเผยแพร่ในเว็บไซต์ ส่งบันทึกให้แก่มหาวิทยาลัยต่างๆ จัดทำเอกสารแจก และแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาร่วมกัน เป็นต้น

ประการที่สี่ การจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานกลางในการกำกับดูแล และแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ มีความเชี่ยวชาญ และมีคุณธรรม จริยธรรมสูง ในการตรวจสอบหลักสูตรของทุกมหาวิทยาลัยให้ได้มาตรฐานเดียวกัน

ประการที่ห้า การควบคุมการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาต่างๆให้รอบคอบ และควบคุมปริมาณนักศึกษา โดยเพิ่มความเข้มงวดในการคัดกรองนักศึกษาที่สมัครเข้ามาศึกษาในหลักสูตร และควรออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคม มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน รปศ. ในประเทศไทยให้ทันสมัยและเข้ากับสภาวะการณปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

ประการที่หก การกำหนดมาตรฐานของผู้สอน/หลักสูตรที่แน่ชัดเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้มีหลักสูตรที่เข้มข้น มีคุณภาพทางวิชาการ และมีวิธีการวัดและประเมินผลอาจารย์ที่สอนว่ามีความรู้ในสาขาวิชาที่สอน และมีความสามารถในการสอนและการถ่ายทอดความรู้ได้ดีเพียงใด หากเป็นไปได้ควรจะใช้มาตรฐานการจัดการศึกษาแบบเดียวกับต่างประเทศ

ประการที่เจ็ด การส่งเสริมให้มีการแข่งขันผลงานวิจัยระหว่างสถาบันต่างๆ จัดกิจกรรมการสัมมนาเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่องโดยเน้นให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วม และทุกมหาวิทยาลัยควรจะมีร่วมมือกันในการวางแผนการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งควรมีการติดตามข้อมูลความก้าวหน้าทางวิชาการในสาขาวิทยาศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ และเปิดเวทีอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ประการที่แปด การสอบมาตรฐานนักศึกษารัฐวิทยาศาสตร์เหมือนกับ การสอบมาตรฐานวิชาชีพในสาขาอื่นๆ และควรมีการสอบประมวลผลเมื่อนักศึกษาเรียนจบแล้วโดยใช้มาตรฐานกลางทั่วประเทศ เน้นการตรวจสอบคุณภาพบัณฑิตมากกว่าการวัดผลความสำเร็จทางการศึกษาจากตัวชี้วัดเชิงปริมาณ และการจัดส่งเอกสารการประกันคุณภาพการศึกษา

ประการที่เก้า รัฐบาลควรมีการเตรียมความพร้อมในการปฏิรูประบบการศึกษาในประเทศ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นการสร้างรากฐานที่ดีสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป เนื่องจากการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นปลายทางของกระบวนการศึกษา นอกจากนั้น ไม่ควรให้มีการแทรกแซงทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัย และควรมีมาตรการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

จากข้อเสนอแนะหรือมาตรการในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รัฐวิทยาศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาข้างต้นนั้น พบว่า ในทางปฏิบัติสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งไม่ให้ความร่วมมือและมองว่าเป็นการเพิ่มภาระของตนเอง ถึงแม้ว่าจะเป็บบกกฎเกณฑ์ดังกล่าว

จะถูกกำหนดมาอย่างดีเพียงไร แต่กลับพบว่ามีความล้มเหลวในช่วงการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากสถาบันการศึกษายังคงเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง และยึดมั่นในค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่ตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางในอนาคต ทั้งในแง่ของสาเหตุการขยายตัว ผลกระทบจากการขยายตัวและการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหานั้นเนื่องมาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาตามที่ได้เสนอไว้ข้างต้นแล้ว นั้น ทำให้ได้ข้อสังเกตจากการศึกษาที่น่าสนใจว่า การจัดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้นอยู่บน “ทางสองแพร่ง” ระหว่างการให้อำนาจอิสระ (autonomy) ในการบริหารจัดการการศึกษาแก่มหาวิทยาลัยกับการควบคุมและกำกับดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเมื่อพิจารณาย้อนกลับไปในอดีตจะพบว่าการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในอดีตนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมดูแลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาทั่วทุกแห่งในประเทศไทย ซึ่งอำนาจที่มีอยู่ในขณะนั้นมีมากพอที่จะชี้ถูกชี้ผิดและอาจจะถึงขนาดที่เป็นชี้ตายให้กับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆได้ การบริหารจัดการการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในขณะนั้นจึงดำเนินไปภายใต้กรอบของระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆที่ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดไว้ ต่อมาภายหลังจากที่ทบวงมหาวิทยาลัยถูกยุบเลิกไปแล้วนั้น ได้มีความพยายามที่จะให้อำนาจอิสระในการบริหารจัดการการศึกษาแก่มหาวิทยาลัยต่างๆ โดยให้อำนาจแก่สภามหาวิทยาลัยในการอนุมัติเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆได้ด้วยตนเอง โดยทบวงมหาวิทยาลัยในอดีตนั้นได้แปรสภาพไปเป็น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พร้อมกับอำนาจเด็ดขาดที่เคยมีเมื่อครั้งที่เป็นทบวงมหาวิทยาลัยนั้นก็สูญสลายไปด้วยรูปแบบการดำเนินงานของ สกอ. ในปัจจุบันนั้นไม่ได้เน้นการคุมเข้มและจับผิดเพื่อลงโทษ แต่เป็นการกำกับดูแลแบบกัลยาณมิตร ทำให้การทำงานของ สกอ. ทุกวันนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ต้องทำงานหนักขึ้น เหนื่อยมากขึ้น แต่ประสิทธิผลในการควบคุมและแก้ไขปัญหากลับลดน้อยลง

ความไม่ชัดเจนของการให้อำนาจอิสระในการบริหารจัดการการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆกับการกำกับดูแลจากหน่วยงานภาครัฐนั้น เป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งหลายต้องเผชิญกับความสับสนและความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่

ของตนเอง เกิดความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน สกอ.เองก็มองว่ามหาวิทยาลัยเรียกร่องอิสระในการบริหารจัดการตนเองในขณะที่ไม่มีความพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อคุณภาพและผลของการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังต้องระอ่อกระอ่วนใจกับการทำงานแบบไร้ซึ่งอำนาจเด็ดขาดในมือที่จะให้คุณให้โทษกับสถาบันการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ในส่วนของมหาวิทยาลัยเองก็มองว่าความพยายามในการให้อำนาจอิสระจากภาครัฐนั้นเป็นเป็นความอิสระแบบจอมปลอม เนื่องจากหลักเกณฑ์ของการให้อำนาจอิสระแก่สถาบันอุดมศึกษาที่ถือปฏิบัติในระดับสากลนั้น คือ การให้อำนาจและสิทธิขาดแก่สถาบันอุดมศึกษาในฐานะขององค์การวิชาชีพ (Professional Organization) ที่จะสามารถบริหารจัดการการศึกษาในทุกๆด้านและรับผิดชอบต่อคุณภาพของอาจารย์ นักศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยปราศจากการควบคุมหรือกำกับดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ ทำให้การเข้าไปกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาของ สกอ.ในหลายต่อหลายครั้ง ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจนกระทั่งเกิดการต่อต้านจากสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นการมองว่าหน่วยงานเหล่านั้นไม่มีความรู้และความเชี่ยวชาญมากพอที่จะมาตรวจสอบและประเมินผลได้ การวัดและประเมินผลเหล่านั้นเป็นตัวชี้วัดในเชิงปริมาณและเน้นการจัดทำเอกสารมากกว่าจะใช้วัดผลในเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาได้จริง รวมถึงความไม่โปร่งใสในการดำเนินงานในการตรวจสอบของหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาข้างต้นนี้ ผู้ศึกษามองว่าการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษาของสังคมไทยนั้น สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงคุ้นเคยกับระบบการจัดการศึกษาที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามากำกับดูแลการบริหารงาน ซึ่งเมื่อตั้งคำถามว่าการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นควรจะมีการตรวจสอบและกำกับดูแลจากหน่วยงานภาครัฐหรือไม่ สิ่งที่ต้องพิจารณาก่อนจะตอบคำถามดังกล่าวก็คือ หากให้อิสระในการบริหารจัดการการศึกษาแก่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆอย่างเต็มที่ สถาบันอุดมศึกษาเหล่านั้นจะมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาหรือไม่ และจะมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่มีคุณภาพและมาตรฐานมากมายเพียงไร เพราะในปัจจุบันที่มีการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจาก สกอ. ยังมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่ได้มาตรฐานและคุณภาพจำนวนมากเช่นนี้ หากมีการให้อิสระแก่มหาวิทยาลัยอย่างเต็มที่ที่จะเกิดปัญหาร้ายแรงกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้หรือไม่ อีกประเด็นที่ควรพิจารณาก็คือ หากมีการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเหล่านั้นมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนระบบการบริหารงานในการตรวจสอบและกำกับดูแลการทำงานขององค์การวิชาชีพอย่างสถาบันอุดมศึกษาได้ดีเพียงไร และการควบคุมดูแลนั้นควรจะมีขอบเขตที่เหมาะสมอย่างไรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการควบคุมนั้นเป็นอุปสรรคต่อความคล่องตัวในการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐควรจะสามารถดำเนิน

งานในการตรวจสอบด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส ปลอดภัยจากความวุ่นวายทางการเมือง และไม่มี การเลือกปฏิบัติได้หรือไม่ จากประเด็นพิจารณาดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาใน สังคมไทยนั้นจำเป็นต้องกลับมาทบทวนอีกครั้งว่าสถาบันการศึกษาต่างๆและหน่วยงานภาครัฐที่มี หน้าที่ในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีความพร้อมมากน้อยเพียงใดที่จะ ดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มภาคภูมิภายใต้บรรยากาศของการกำหนด นโยบายในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

สำหรับประเด็นที่ควรหยิบยกมาพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ได้แก่

ประการแรก สาเหตุสำคัญของการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้น เริ่มต้นมาจากความจำเป็นหรือความต้องการของหน่วยงาน ภาครัฐที่ต้องการพัฒนาประเทศ หรือปรับปรุงวิธีการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่ง คล้ายคลึงกับจุดเริ่มต้นของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ Woodrow Wilson กล่าวไว้ว่า สาเหตุที่ต้องมีการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เกิด จากข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิธีการ บริหารงานภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ได้ขยายวง กว้างไปสู่การปฏิรูประบบราชการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานของหน่วยงานราชการ ต่างๆในเวลาต่อมา (Wilson, 1887 อ้างถึงใน Shafritz และ Hyde, 2007: 16) และยังคงคล้อง กับข้อค้นพบของ Leonard D. White ที่กล่าวว่า กระบวนการบริหารนั้นเป็นกระบวนการที่มี รูปแบบสำคัญและมีลักษณะเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการปกครองในระดับใดต่างก็ใช้กระบวนการ บริหารทั้งสิ้น การบริหารงานของรัฐนั้นเป็นเรื่องของการบริหารจัดการคนและวัตถุเพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมายของรัฐ (White, 1926 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2547: 19) โดยจะเห็นได้จากผลการ ศึกษาวิจัยข้างต้นที่ระบุว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับ บัณฑิตศึกษาในประเทศไทยเกิดการขยายตัวนั้น เนื่องมาจากรัฐประศาสนศาสตร์นั้นเป็นศาสตร์ที่ มีเอกลักษณ์เฉพาะ และในการปกครองทุกระดับก็ต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานภาครัฐทั้งสิ้น การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่นนั้น ก็ยังจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ในสาขา รัฐประศาสนศาสตร์ในการบริหารงานท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จ

นอกจากความจำเป็นหรือความต้องการ ตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐจะเป็น ปัจจัยที่ส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยเกิด การขยายตัวแล้ว ความต้องการในการศึกษาหาความรู้ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

ในการปฏิบัติงาน และความตื่นตัวทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐของประชาชนยังทำให้ ความต้องการในการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์เพิ่มขึ้น และส่งผลให้การเรียนการสอนรัฐประศาสน ศาสตร์เกิดการขยายตัวในที่สุด ดังคำกล่าวของ Henderson ที่ว่า ข้าราชการไม่ใช่เป็นหุ่นยนต์ (passive instrument) แต่มีความปรารถนาที่จะค้นหาวิธีการทำงานในรายละเอียดซึ่งจะช่วยให้ บรรลุเป้าหมายของรัฐได้ดีที่สุด ข้าราชการต้องผ่านการศึกษอบรมเตรียมตัวเป็นข้าราชการใน โรงเรียนข้าราชการพลเรือน เมื่อสำเร็จแล้วจะได้มีทักษะที่ดีในการบริหารงานของรัฐบาล ทางฝ่าย ประชาชนเองจำเป็นต้องได้รับการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ด้วยเพื่อที่จะได้เป็นบุคคลที่มี ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการบริหารของรัฐ และทำหน้าที่ในการถ่วงดุลย์อำนาจของฝ่าย เจ้าหน้าที่ของรัฐอีกทีหนึ่ง (Henderson, 1966: 7 อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2547: 15)

ประการที่สอง ผลกระทบหรือปัญหาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสน ศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้น สามารถวิเคราะห์และจำแนกปัญหาที่เกิดขึ้นเป็น ประเด็นหลักๆ ดังนี้

(1) อาจารย์: จากการศึกษาวิจัยพบว่า อาจารย์ที่สอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ นั้น มักจะมีคุณวุฒิการศึกษาที่ไม่ตรงกับ สาขาวิชาที่สอน โดยส่วนใหญ่มักจะจบการศึกษาในสาขารัฐศาสตร์ และที่ร้ายแรงกว่านั้นคือ อาจารย์บางคนมีคุณวุฒิการศึกษาในสาขาอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์เลย เช่น ศึกษาศาสตร์ เกษศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งข้อเท็จจริงคือ อาจารย์ที่ไม่ได้จบการศึกษาใน สาขารัฐประศาสนศาสตร์มาโดยตรงนั้น ย่อมไม่มีความรู้ที่ลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญมากเพียงพอที่จะถ่ายทอดความรู้และสามารถให้คำแนะนำแก่นักศึกษาได้ การพัฒนาองค์ความรู้ตลอดจน ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยต่างๆก็ไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์ตามแนวทางของการศึกษาวิจัย แบบรัฐประศาสนศาสตร์ได้ เนื่องจากรัฐประศาสนศาสตร์นั้นเป็นศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ แม้แต่รัฐศาสตร์ที่ถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ยังมีความแตกต่างจาก รัฐประศาสนศาสตร์อย่างมาก นอกจากนั้นข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาอีกประการคือ อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในขณะนี้ มีผู้ที่มีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนและการวิจัยไม่มากนัก

จากปัญหาดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยหลายแห่งมักจะไปเชิญอาจารย์ผู้สอนที่มีชื่อเสียง จากสถาบันอุดมศึกษาชื่อดังต่างๆมาเป็นอาจารย์พิเศษประจำหลักสูตร เพื่อเรียกความน่าเชื่อถือ และศักดิ์ศรีให้กับหลักสูตรการเรียนการสอนของตน ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นการสร้างสีสันให้กับ การเรียนการสอนอีกด้วย สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งมีการเชิญวิทยากรพิเศษไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ผู้บริหาร ผู้มีชื่อเสียงในแวดวงต่างๆ ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานภาครัฐและเอกชน แต่

ขาดความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ต่างพากันหมุนเวียนสับเปลี่ยนเข้ามาบรรยายและบอกเล่าประสบการณ์ของตนให้แก่นักศึกษา บางครั้งอาจารย์ผู้สอนแทบจะไม่ได้สอนเลย การทำเช่นนี้อาจารย์ผู้สอนก็รู้สึกที่ไม่ต้องมาเหนื่อยในการเตรียมการสอน วิทยากรพิเศษก็ได้ชื่อเสียงและผลงานว่าได้รับเชิญไปเป็นอาจารย์พิเศษ ในขณะที่นักศึกษาก็รู้สึกเฟลิดเฟลิมและสนุกสนานกับการฟังบรรยาย เพราะไม่ต้องมานั่งฟังอาจารย์บรรยายองค์ความรู้ทางวิชาการที่ฟังอย่างไรก็ไม่สนุกและไม่เข้าใจ ทำที่ที่สุดเมื่อจบการเรียนการสอนในวิชานั้นและเข้าสู่ช่วงของการสอบวัดความรู้ อาจารย์เองก็ไม่รู้จะออกข้อสอบอย่างไร นักศึกษาก็ไม่รู้ว่าจะเตรียมอ่านหนังสือในหัวข้อใด เพราะหัวข้อที่ฟังบรรยายจากวิทยากรรับเชิญเหล่านั้นแทบจะไม่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียน เมื่อจบการศึกษาไปแล้วถามว่านักศึกษาได้รับความรู้อะไรกลับไปบ้างจากการเรียนการสอนแบบนั้น คำตอบก็คือ ได้รับความสนุกสนาน สามารถสร้างเครือข่าย (Connection) กับเพื่อนนักศึกษาและวิทยากรรับเชิญ ได้เกรดสูงๆและทำที่ดีที่สุดคือใบปริญญา แต่แทบจะไม่ได้รับความรู้อะไรเลย นอกจากนั้น อาจารย์ผู้สอนบางท่านยังต้องเอาใจนักศึกษาบางกลุ่มเป็นพิเศษ เช่น นักการเมือง ดารา นักแสดง ผู้ที่มีชื่อเสียงในวงสังคมต่างๆ เพราะคนเหล่านั้นมีอำนาจ เงินทอง และสามารถจะให้คุณให้โทษแก่อาจารย์ผู้สอนและหลักสูตรได้

หนทางในการแก้ปัญหาเรื่องอาจารย์ผู้สอนประการหนึ่งคือ ไม่ควรจะให้อาจารย์ผู้สอนนั้นสอนหลักสูตรภาคพิเศษมากเกินไป เพราะเมื่ออาจารย์รับงานเยอะ เรื่องของคุณภาพทางวิชาการย่อมลดน้อยลงเป็นธรรมดา แต่คำถามสำคัญที่ตามมาก็คือ เมื่อไม่ให้อาจารย์สอนในหลักสูตรภาคพิเศษมากเกินไป มหาวิทยาลัยจะมีสิ่งใดมาทดแทนหรือชดเชยรายได้ค่าสอนจำนวนมากที่อาจารย์ต้องสูญเสียไป หากระบบค่าตอบแทนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยยังไม่มากเพียงพอที่จะจูงใจให้อาจารย์คำนึงถึงแต่คุณภาพทางวิชาการโดยไม่สนใจเรื่องรายได้และผลประโยชน์ ความฝันที่จะเห็นอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการและองค์ความรู้ใหม่ๆ คงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะเรื่องของอำนาจ ชื่อเสียงและเงินทองนั้นเป็นสิ่งที่หอมหวานซึ่งคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าไม่มีใครที่ไม่อยากได้ นอกจากนั้นการจะควบคุมไม่ให้มีการเชิญอาจารย์พิเศษก็เป็นสิ่งที่ตรวจสอบและควบคุมได้ยากมาก หนทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงอยู่ที่ว่ามหาวิทยาลัยจะมีระบบการบริหารการศึกษาที่เอื้อต่อการรักษาคุณภาพทางวิชาการไว้ได้อย่างไร และอาจารย์ผู้สอนจะสามารถรักษาจรรยาบรรณทางวิชาชีพของตนได้หรือไม่

(2) ระบบการจัดการเรียนการสอน: ปัญหาเรื่องคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาที่สำคัญคือ เรื่องของระบบการจัดการเรียนการสอนซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพในการศึกษา จากการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยและผู้บริหารหลักสูตรมุ่งเน้นการแสวงหารายได้มากกว่าการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ทำให้มีการ

จัดการเรียนการสอนโดยเอาใจลูกค้าและยอมลดทอนมาตรฐานบางประการ อาทิ รูปแบบการเรียนการสอนที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้สอน ผู้เรียนและสะดวกต่อการบริหารจัดการ ความไม่เข้มงวดในการคัดเลือกนักศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นต้น ดังที่อุทัย เลาหิเชียร แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ปริญญาโทใกล้จะถึงจุดอิมตัวแล้ว เพราะเด็กหนุ่มสาวทั่วประเทศเติบโตไม่ทันต่อระบบการรับนักศึกษาแบบไม่จำกัดจำนวน ไม่สนใจคุณภาพของนักศึกษา ขนาดของห้องเรียน อีกทั้งมีการแจกลสิ่งจูงใจต่างๆ (Incentives) ตั้งแต่การแจกร่มจนถึงโน้ตบุ๊ก แจกตำราที่มีความสูงเป็นศอกของแต่ละวิชา จนถึงกับไม่แจกอะไรเลย นอกจากคำมั่นสัญญาว่า “สำเร็จแน่นอน ขอให้รักษาสุขภาพให้ดีก็แล้วกัน” หรือ “จ่ายครบ จบแน่ และจบเร็ว” จุดอิมตัวของปริญญาโทภาคพิเศษทำให้นักศึกษาปริญญาโทส่วนหนึ่งต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษาไปที่ระดับปริญญาเอก” (อุทัย เลาหิเชียร, บรรณานุกรม, 2551: 2)

หากพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วจะพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีระบบการจัดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาที่ไม่มีคุณภาพเนื่องมาจากความคิดในเชิงธุรกิจที่ว่าจัดการศึกษานั้นเป็นการดำเนินธุรกิจอย่างหนึ่ง มหาวิทยาลัยจะเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนและบริหารหลักสูตรอย่างไรจึงจะคุ้มทุนหรือทำรายได้เป็นจำนวนมาก หลักสูตรใดหรือรายวิชาใดที่มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนน้อยก็ไม่ควรเปิดสอนเพราะว่าไม่คุ้มค่า การเรียนการสอนในหลักสูตรภาคปกติที่เปิดมาเพื่อผลิตนักวิชาการซึ่งควรเน้นเรื่องความเข้มข้นในการเรียนการสอนและคุณภาพทางวิชาการมากกว่าหลักสูตรภาคพิเศษสำหรับนักบริหาร กลับกลายเป็นหลักสูตรที่อาจารย์หลายท่านปฏิเสธที่จะสอน หรือไม่ก็นำไปสอนร่วมกับหลักสูตรภาคพิเศษ เพราะว่าเป็นหลักสูตรที่ต้องทุ่มเทพลังในการสอนมากกว่าแต่กลับได้รับค่าตอบแทนจากการสอนต่ำกว่าหลักสูตรภาคพิเศษ นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยบางแห่งได้นำรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Block Course ของตะวันตกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาแบบไม่ถูกต้องและบิดเบือนเจตนารมณ์ที่แท้จริงในการศึกษา เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจว่าการเรียนการสอนรูปแบบดังกล่าวนั้นแท้จริงแล้วควรจะต้องมีองค์ประกอบอย่างไรและควรนำมาใช้ภายใต้บริบทใด ทำให้การเรียนการสอนแบบ Block Course ในประเทศไทยกลับกลายเป็นยาแก้ปวดหัวสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาโทและเอก และยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำลายคุณภาพทางวิชาการ ในขณะที่การเรียนการสอนแบบ Block Course ของโลกตะวันตกซึ่งเป็นต้นแบบของการเรียนที่ถูกต้องนั้น เป็นระบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการเรียนการสอนอย่างเข้มข้นและหนักหนากว่าการเรียนในรูปแบบอื่นๆ เสียด้วยซ้ำ

เมื่อมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่ได้มองว่าการจัดการศึกษานั้นควรจะคำนึงถึงเรื่องคุณภาพทางการศึกษามากกว่าเรื่องกำไร ขาดทุน ทำให้การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษา ถูกตั้งคำถามทั้งในเชิงคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตร ดังที่อุทัย เลาหวิเชียร (2551) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกไว้ว่า “ปริญญาเอกเป็นกิจกรรมที่ควบคู่กับคำว่า “คุณภาพ” ไม่ใช่ “ปริมาณ” คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกจึงมีความสำคัญมาก การควบคุมคุณภาพตลอดขั้นตอนตั้งแต่รับนักศึกษาเข้ามาในโครงการจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาจึงเป็นกิจกรรมที่ลำบากยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยมักจะให้รับจำนวนนักศึกษาให้มากกว่าที่จะเลี้ยงตนเองได้ ยิ่งทำให้ขั้นตอนของการรักษาคุณภาพที่ความยากยิ่งขึ้น トラบโดที่มหาวิทยาลัยในประเทศไทยยังไม่ยอมมีนโยบายให้โครงการปริญญาเอกเป็นโครงการที่เปิดมาเพื่อเป็นหน้าตาของคณะและมหาวิทยาลัย ให้ทุนนักศึกษาทุกคน รับนักศึกษาที่มีคุณภาพ และจ่ายค่าตอบแทนทุกคนที่เกี่ยวข้องให้สมกับเป็นโครงการปริญญาสูงสุด และทำยสุดโครงการปริญญาเอกควรเป็นโครงการที่ตั้งขึ้นเพื่อการขาดทุน แต่ผลิตดุขฎีบัณฑิตที่มีคุณภาพเหมือนมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพทั่วโลก”

นอกจากนั้น จากผลการศึกษาวิจัยยังพบว่าสถาบันการศึกษาต่างๆไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนมากนัก นักศึกษาเองก็ไม่ทราบถึงปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบัน โดยเชื่อมั่นว่าหลักสูตรที่ตนเข้าศึกษานั้นเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์นั้นเกิดขึ้นจากการสมประโยชน์ระหว่างสถาบันการศึกษา ผู้เปิดหลักสูตรการเรียนการสอน และนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรดังกล่าว เพราะทำยที่สุดแล้วอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรต่างๆอยู่ในมือของผู้บริโภค(ลูกค้า)นั่นเอง

(3) นักศึกษา: นักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่ เป็นนักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีการวัดและประเมินผลที่เข้มเข้มนดังเช่นในอดีต ทำให้นักศึกษาเหล่านั้นไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพียงพอ และมีปัญหาในด้านการเรียนเมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็ความสามารภในการอ่านตำราวิชาการภาษาอังกฤษ ทักษะในการค้นคว้าวิจัยทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะในหลักสูตรภาคพิเศษนั้นจะพบว่ามึนักศึกษาจำนวนมากที่ไม่เข้าใจในบทเรียน ไม่สามารถทำรายงานที่อาจารย์มอบหมายได้ และไม่สามารถสอบวัดผลเพื่อจบการศึกษา และที่ร้ายที่สุดคือไม่สามารถทำงานวิจัย สารนิพนธ์หรือผลงานการค้นคว้าอิสระได้ ทำให้นักศึกษาบางส่วนต้องออกจากการศึกษาไปขณะที่เรียนไปได้ไม่นาน และหลายคนสามารถจบการศึกษาได้เพราะความช่วยเหลือจากอาจารย์ผู้สอน แต่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนแม้แต่น้อย

แนวโน้มคุณภาพของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่ตกต่ำลงนี้ มิได้ปรากฏชัดเพียง การศึกษาในระดับปริญญาโทเท่านั้น หากแต่กำลังลุกลามไปยังนักศึกษาในระดับปริญญาเอก โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาที่รับสมัครนักศึกษาโดยพิจารณาเพียงผลการสอบสัมภาษณ์และ ประสบการณ์ทำงาน จะพบว่า มีนักศึกษาที่ไม่สามารถเรียนและเข้าใจเนื้อหาสาระทางวิชาการได้ เป็นจำนวนมาก ซึ่งความไม่รู้และความไม่เข้าใจในสิ่งที่ศึกษาของนักศึกษาเหล่านี้ได้สะท้อนอย่าง ชัดเจนผ่านผลงานการวิจัยไม่ว่าจะเป็นสารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และดุษฎีนิพนธ์ในสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ โดยพบว่า มีคุณภาพตกต่ำลงมาก หัวข้อที่ศึกษาวิจัยบางครั้งไม่เกี่ยวข้องกับ องค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์เลย หรือเป็นการศึกษาที่เป็นกรณีเฉพาะที่ไม่สามารถสร้างองค์ ความรู้หรืออธิบายปรากฏการณ์ในภาพรวมได้ คำถามก็คือ สิ่งใดที่เป็นสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาใน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบันไม่มีคุณภาพ คำตอบที่ได้จะ พบว่ามีหลายสาเหตุด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นมาจากตัวของนักศึกษาเองที่ยินยอมพร้อมใจจะเข้าศึกษาใน หลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่มีคุณภาพ เพียงเพราะมุ่งหวังใบปริญญา ระบบการจัดการศึกษาที่ เน้นสร้างความพึงพอใจให้แก่นักศึกษาโดยปราศจากการมุ่งเน้นคุณภาพทางวิชาการ หรือแม้แต่ อาจารย์ผู้สอนบางท่านที่ไม่รักษาจรรยาบรรณทางวิชาชีพ จัดการเรียนการสอนและการวัดและ ประเมินผลการศึกษาแบบเอาใจและเกรงใจนักศึกษา รวมไปถึงอาจารย์ที่ดีและมีคุณภาพบางท่าน ที่ถูกระบบการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพและนโยบายในการแสวงหารายได้ของคณะ/มหาวิทยาลัย ดุดกดันไปทำให้ต้องสูญเสียเจตนาารมณ์ของการเป็นอาจารย์ที่มีคุณภาพ หรือเป็นสภาวะที่ทำให้ คนดีและมีคุณภาพไม่มีพื้นที่ยืนในสังคมวิชาการ

ประการสุดท้าย แนวทางในการแก้ไขปัญหา/ผลกระทบอันเนื่องมาจากการขยายตัวของ การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจาก ระบบการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารคุณภาพการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยขาด แหล่งข้อมูลสารสนเทศที่จะให้นักศึกษาและหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสามารถ ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว ซึ่งการแก้ไข ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานและ คุณภาพหลักสูตร เพื่อให้มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งปฏิบัติตาม โดยข้อเสนอแนะส่วนใหญ่จะเน้นที่ การแก้ปัญหาโดยการควบคุมไม่ให้เกิดการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยต่างๆ ดำเนินการได้ง่ายจนเกินไป และควรสร้างบรรยากาศในการศึกษาโดยส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ ผลงานวิจัยของอาจารย์และนักศึกษา จัดเวทีวิชาการสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจน การจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อทดสอบความรู้ความสามารถของบัณฑิตและอาจารย์ผู้สอน เพื่อเป็น การวัดคุณภาพและความสำเร็จของการศึกษา ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนโดย

การปฏิรูประบบการศึกษาในประเทศและเตรียมวางรากฐานการศึกษาตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อต่อยอดสู่การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหาก็คือการสร้างจิตสำนึกของมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้คำนึงถึงคุณภาพในการจัดการศึกษามากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจ และปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่นักศึกษาโดยให้ความสำคัญกับวิชาความรู้ที่จะได้รับมากกว่าปริญญาบัตร หรือการยอมรับนับถือจากคนในสังคม และไม่สนับสนุนมหาวิทยาลัยที่ไม่มีคุณภาพและไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สำหรับอาจารย์ผู้สอนก็ควรยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ โดยมุ่งพัฒนางานวิจัยและสร้างสรรค์องค์ความรู้ ตลอดจนดูแลเอาใจใส่นักศึกษามากกว่าคำนึงถึงรายได้และผลประโยชน์ที่จะได้รับ นอกจากนี้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแลมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาควรส่งเสริมและยกย่องมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ เน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลด้านการศึกษาให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้างมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เพื่อธำรงรักษาคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทยให้คงอยู่สืบไป และพัฒนาสู่ความเป็นวิชาชีพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

6.3 ข้อเสนอแนะของการศึกษา

6.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ในการศึกษาเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางในอนาคต ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงวิชาการดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้นได้สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งหากต้องการวิเคราะห์สภาพปัญหาเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ควรจะมีการขยายผลการศึกษาเพิ่มเติมไปที่หลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาตรีด้วย เนื่องจากการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้นจะเป็นต้นทางของการศึกษาทั้งหมดและยังส่งผลเชื่อมโยงมาสู่การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาด้วย

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย อาทิ ปรัชญาของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร คุณวุฒิของอาจารย์ประจำหลักสูตร พบว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะไม่เปิดเผยข้อมูลหลักสูตรของตน ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์และเปรียบเทียบเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้มากนัก และทำให้นักศึกษาซึ่งเป็นผู้บริโภคขาดข้อมูลที่มีความละเอียดถูกต้อง และทันสมัยเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการเข้าศึกษาในหลักสูตรต่างๆ

6.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษาเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางในอนาคต ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

(1) รัฐบาลควรมีการทบทวนนโยบายการจัดการศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากจะเป็นต้นทางของกระบวนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษาต่อไป โดยจะต้องเน้นการพัฒนานักเรียน นักศึกษาอย่างเข้มข้น เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นนักศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในเวทีวิชาการระดับโลกได้

(2) รัฐบาลและมหาวิทยาลัยควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมทางวิชาการให้มากขึ้น เพื่อทำให้มหาวิทยาลัยต่างๆ ไม่ใช้การเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่างๆ เป็นช่องทางในการแสวงหารายได้เพื่อความอยู่รอด รวมทั้งควรมีการจัดเวทีสัมมนาทางวิชาการเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้แก่อาจารย์และนักศึกษาได้มีโอกาสสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานทางวิชาการ รวมทั้งต่อยอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นต่อไป

6.3.3 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ในการศึกษาเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางในอนาคต ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

(1) สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งควรมีการทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ของตนเองตั้งแต่ในระดับปริญญาตรี โทและเอก และพัฒนาให้การเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นมีความลุ่มลึกทางวิชาการที่แตกต่างกัน เนื่องจากเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีและโทในปัจจุบันนั้นแทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน นอกจากนั้นควร

จะมีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ และออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและสร้างเอกลักษณ์ให้กับหลักสูตรการเรียนการสอนของตน

(2) นักศึกษาควรมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น หมั่นศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้มากกว่าการเรียนรู้เพื่อหวังปริญญาบัตร เครือข่ายทางสังคม โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการยกย่องนับถือจากคนในสังคม และควรศึกษาข้อมูลหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ให้ดีก่อนที่จะตัดสินใจเข้าศึกษา ไม่ควรสนับสนุนโดยการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ไม่คุณภาพ เพราะทำที่สุดเมื่อจบการศึกษาออกมาจะไม่ได้รับความรู้หรือประโยชน์อื่นใดเลยนอกเหนือจากใบปริญญา

(3) หน่วยงานในการกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นควรกำหนดเงื่อนไขในการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษาของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งเพิ่มเติมด้วย เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการรับนักศึกษาแบบไม่จำกัดจำนวน โดยไม่ให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา และควรเน้นให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารตลอดจนการรับฟังข้อร้องเรียนจากผู้บริโภค (นักศึกษา) เพื่อให้การสอดคล้องและกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรุงเทพธุรกิจ. Block Course ยากแก้ปวดหัว คนเรียนโท. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/mba/20100207/99150/BlockCourse%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B8%9B%E0%B8%A7%E0%B8%94%E0%B8%AB%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%82%E0%B8%97.html> [2555, พฤษภาคม 30]

เกรียงศักดิ์ บุญยะสุด. แนวโน้มหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในอนาคต ศึกษาเฉพาะกรณี

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.opdc.go.th/uploads/files/law/law_ministry_2545%285%29.pdf [2556, มกราคม 28]

คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://www.mua.go.th/users/bhes/> [2555, กรกฎาคม 15]

ชนิดา จิตตฤทธะ, ปกรณ์ ศิริประกอบ, ปิยากร หวังมหาพร, ภาวิณี ช่วยประคอง และวีระศักดิ์

เครือเทพ. ประมวลเนื้อหาการเสวนา การเรียนการสอนและการวิจัยทางรัฐประศาสน

ศาสตร์. ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, วันที่ 15-19 สิงหาคม 2551 ณ คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดลินิวส์. การประชุมและการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.dailynews.co.th/education/120126> [2555, มิถุนายน 17]

นฤมล กิจไพศาลรัตน. सानสิงห์ดำ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์, 2554. (จดหมายข่าวเพื่อ

ประสานความสัมพันธ์ระหว่างสิงห์ดำ ฉบับพิเศษ).

ผู้บริหารสำนักฯท่านแรก. สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2556.

- ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สอง. สัมพันธ์, 16 มกราคม 2556.
- ผู้บริหารสำนักฯท่านที่สาม. สัมพันธ์, 18 มกราคม 2556.
- พิทยา บวรวัฒนา. รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ.1887-ค.ศ.1970). พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- สยามรัฐ. ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://blog.eduzones.com/enn/95086> [2555, กรกฎาคม 10]
- สุจิตรา วิไลพงษ์. การสำรวจความคิดเห็นของศิษย์เก่า รป.ม. ที่มีต่อการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตร รป.ม. ไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์กับนักบริหารในทศวรรษหน้า. ใน บทความและคำบรรยายจากการประชุมทางวิชาการระดับชาติ, วันที่ 12-14 กรกฎาคม 2528 ณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศูนย์ข่าวนโยบายสาธารณะ สำนักข่าวอิศรา. ภารกิจสองคุณภาพ ศูนย์ศึกษานอกที่ตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.enn.co.th/3464> [2555, กรกฎาคม 10]
- อนันต์ บัวบาน. แนวโน้มรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในอนาคต: การศึกษาโดยใช้เทคนิคเดลฟี. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- อมร รักษาสิทธิ์. 50 ปี คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2498-2548). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2548.
- อุทัย เลาหิเชียร. การบริหารมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สหายบล็อกและการพิมพ์, 2531.
- อุทัย เลาหิเชียร. การพัฒนาหลักสูตรมหาบัณฑิตทางรัฐประศาสนศาสตร์: ปรัชญาและผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2531.
- อุทัย เลาหิเชียร. จุดเน้น บทบาท คุณภาพของคณาจารย์ผู้สอน คุณสมบัติของนักศึกษาและการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน. ใน มาตรฐานการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก สาขารัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย, วันที่ 26 มิถุนายน 2551 ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุทัย เลาหิเชียร. รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. 2543.

- อาจารย์ ก. สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2554.
- อาจารย์ ข. สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2556.
- อาจารย์ ค. สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2556.
- อาจารย์ ง. สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2556.
- อาจารย์ จ. สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2556.
- อาจารย์ ฉ. สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2556.
- อาจารย์ ช. สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2556.
- อาจารย์ ซ. สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2556.
- อาจารย์ ฅ. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554.
- อาจารย์ ฎ. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2554.
- อาจารย์ ฏ. สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2556.
- อาจารย์ ฐ. สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2556.
- อาจารย์ ส. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554.

ภาษาอังกฤษ

- Bowornwathana, Bidhya. Six Decades of Public Administration in Thailand. In Pan Suk Kim (eds.), Proceedings of the 4th Annual Conferences of the Asian Association for Public Administration: The Paradigm Shift of Welfare Administration and Social Policy in Asia, pp. 193-220. Korea, 2013
- Greene, Jeffery D. Public Administration in the New Century: A Concise Introduction. Belmont, CA: Thomson Wadsworth, 2005
- Kingsbury, Joseph P. Improving Public Administration in Thailand: (From Problems of Politics and Administration in Thailand). Indiana University: Institute of Training for Public Service, 1962.
- Laohavichien, Uthai. Public Management Education in Thailand. Dissertation Doctor of Philosophy, Program in Public Administration College of Public Administration University of the Philippines, 1982.
- Roehr, Eleanor L. Public Administration Aids Program in Thailand and Burma. Dissertation Doctor of Philosophy, Program in Public Administration The Faculty of the Graduate School of Arts and Science New York University, 1964.

Shafritz, Jay M. and Albert, Hyde C. Classics of Public Administration. Sixth edition.
Wadsworth, Cengage Learning, 2007

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๒

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวด ๖ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา ๔๗ กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก จึงเห็นสมควรให้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชา รวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำมาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงออกประกาศไว้ดังนี้

๑. ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒”

๒. ให้ใช้ประกาศนี้สำหรับการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิต มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในทุกระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชา และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๓. วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษา

๔. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย

๔.๑ ระดับคุณวุฒิ ได้แก่

ระดับที่ ๑ อนุปริญญา (๓ ปี)

ระดับที่ ๒ ปริญญาตรี

ระดับที่ ๓ ประกาศนียบัตรบัณฑิต

ระดับที่ ๔ ปริญญาโท

ระดับที่ ๕ ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง

ระดับที่ ๖ ปริญญาเอก

๔.๒ คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุมอย่างน้อย ๕ ด้าน คือ

(๑) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

(๒) ด้านความรู้

(๓) ด้านทักษะทางปัญญา

(๔) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

(๕) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศ

สำหรับสาขา/สาขาวิชาที่เน้นทักษะทางปฏิบัติต้องเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย

โดยมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิและลักษณะของหลักสูตรอย่างน้อยต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ในแนวทางการปฏิบัติ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

๔.๓ ชื่อปริญญา จำนวนหน่วยกิต ระยะเวลาในการศึกษา และการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

๕. ให้คณะกรรมการการอุดมศึกษานำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ไปพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสสาขา/สาขาวิชาต่าง ๆ ของแต่ละระดับคุณวุฒิ เพื่อสถาบันอุดมศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตในสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒิเดียวกันมีมาตรฐานที่เทียบเคียงกันได้ทั้งในระดับชาติ และระดับสากล

๖. ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยมาตรฐานคุณวุฒิตามระดับคุณวุฒิของแต่ละสาขา/สาขาวิชา โดยจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) และรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และดำเนินการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดและการประเมินผลเพื่อให้มั่นใจว่า บัณฑิตมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามข้อ ๔.๒

๗. ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร โดยมีตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์การประเมินตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยมาตรฐานคุณวุฒิตามระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ

๘. ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก ๆ ๕ ปี

๙. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเผยแพร่หลักสูตรที่ดำเนินการได้มาตรฐานตามประกาศนี้ต่อสาธารณะตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

๑๐. ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่จะรับนักศึกษาใหม่เป็นครั้งแรกตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๓ เป็นต้นไปตามประกาศนี้ สำหรับหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่แล้วต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับประกาศนี้ภายในปีการศึกษา ๒๕๕๕

๑๑. ให้คณะกรรมการการอุดมศึกษากำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์ของประกาศนี้

๑๒. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ข้างต้นได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จะพิจารณา และให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

จรินทร์ ลักษณวิศิษฎ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (คณาจารย์รัฐประศาสนศาสตร์)

1. ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลหาวิเชียร (มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม มณีโรจน์ (มหาวิทยาลัยรังสิต)
4. รองศาสตราจารย์ ดร.พิทยา บวรวัฒนา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
5. รองศาสตราจารย์ วันชัย มีชาติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (มหาวิทยาลัยเกริก)
7. รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร อารังลักษณ์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
8. รองศาสตราจารย์ พิพัฒน์ ไทยอารี (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต)
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปันรศ มาลากุล ณ อยุธยา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ เสี่ยงมพงษ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยากร หวังมหาพร (มหาวิทยาลัยศรีปทุม)
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์เทพ จันทสุวรรณ (มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา)
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ เครือเทพ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา)

1. นาย สุภัทร จำปาทอง (ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา)
2. นางสาว นุชนภา รีนอบเชย (ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษา)
3. นางสาว นิภาพรรณ แก่นคง (ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนามาตรฐานอุดมศึกษา)

ภาคผนวก ค

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ในปัจจุบัน ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและการรับรองวิทยฐานะ และเพื่อให้การบริหารงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงให้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘” ดังต่อไปนี้

๑. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการนี้เรียกว่า “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘”

๒. ให้ใช้ประกาศกระทรวงนี้สำหรับหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (การศึกษาลงปริญญาตรี) ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (การศึกษาลงปริญญาโท) ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอกทุกสาขาวิชา สำหรับหลักสูตรที่จะเปิดใหม่และหลักสูตรเก่าที่จะปรับปรุงใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๓. ให้ยกเลิก

๓.๑ ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๓” ลงวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๓

๓.๒ ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒” ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

๔. ปรึชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๔.๑ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูงมุ่งให้เกิดความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรึชญาของการอุดมศึกษา ปรึชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ เน้นการพัฒนา

นักวิชาการและนักวิชาชีพให้มีความชำนาญในสาขาวิชาเฉพาะ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น และควรเป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีลักษณะเบ็ดเสร็จในตัวเอง

อนึ่ง ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต หากเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท ในสาขาวิชาเดียวกันหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน ให้เทียบโอนหน่วยกิตได้ไม่เกินร้อยละ ๔๐ ของหลักสูตรที่จะเข้าศึกษา

๔.๒ หลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของ สถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนานักวิชาการและ นักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้ สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างมีอิสระรวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน ความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่าง ต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ

๕. ระบบการจัดการศึกษา ใช้ระบบทวิภาค โดย ๑ ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ภาค การศึกษาปกติ ๑ ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๕ สัปดาห์ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อน ให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิต โดยมี สัดส่วนเทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไตรภาค หรือระบบจตุรภาค ให้ถือแนวทางดังนี้ ระบบไตรภาค ๑ ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น ๓ ภาคการศึกษาปกติ ๑ ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๒ สัปดาห์

ระบบจตุรภาค ๑ ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น ๔ ภาคการศึกษาปกติ ๑ ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๐ สัปดาห์

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระบบอื่น ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการศึกษานั้น รวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนด้วย

๖. การคิดหน่วยกิต

๖.๑ รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า ๑๕ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิตระบบทวิภาค

๖.๒ รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า ๓๐ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิตระบบทวิภาค

๖.๓ การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า ๔๕ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิตระบบทวิภาค

๖.๔ การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย ที่ใช้เวลาทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นไม่น้อยกว่า ๔๕ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิตระบบทวิภาค

๖.๕ การค้นคว้าอิสระ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า ๔๕ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิตระบบทวิภาค

๖.๖ วิทยานิพนธ์ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า ๔๕ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิตระบบทวิภาค

๗. โครงสร้างหลักสูตร

๗.๑ ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต

๗.๒ ปริญญาโท ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า ๓๖ หน่วยกิต โดยแบ่งการศึกษาเป็น ๒ แผน คือ

แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

แบบ ก ๑ ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า ๓๖ หน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้ โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

แบบ ก ๒ ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต

แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า ๓ หน่วยกิต และไม่เกิน ๖ หน่วยกิต

๗.๓ ปริญญาเอก แบ่งการศึกษาเป็น ๒ แบบ โดยเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง คือ

แบบ ๑ เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด ดังนี้

แบบ ๑.๑ ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า ๔๘ หน่วยกิต

แบบ ๑.๒ ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า ๗๒ หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตาม แบบ ๑.๑ และแบบ ๑.๒ จะต้องมีมาตรฐานและคุณภาพ เดียวกัน

แบบ ๒ เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพสูง และก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ และศึกษางานรายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

แบบ ๒.๑ ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า ๓๖ หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต

แบบ ๒.๒ ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า ๔๘ หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า ๒๔ หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตามแบบ ๒.๑ และ แบบ ๒.๒ จะต้องมีมาตรฐานและคุณภาพ เดียวกัน

๘. การรับและเทียบโอนหน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิต รายวิชา หรือวิทยานิพนธ์จากหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต และหลักสูตรระดับบัณฑิต ศึกษาให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ ที่สามารถวัดมาตรฐานได้ ทั้งนี้ นักศึกษาต้อง ศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และเป็นไปตาม หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่อการศึกษาระบบ และแนวปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับการเทียบโอนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

๙. จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่จัด การศึกษาตามหลักสูตรนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน โดยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรเกินกว่า ๑ หลักสูตรในเวลาเดียวกันไม่ได้ นอกจากนี้อาจารย์ประจำหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะต้องทำหน้าที่ เป็นอาจารย์ประจำตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรหนึ่งหลักสูตรใดเท่านั้น และต้องมีคุณสมบัติดังนี้

๙.๑ ปริญญาโท

๙.๑.๑ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณวุฒิ ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ใน สาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย ๓ คน

๙.๑.๒ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ต้องเป็นอาจารย์ประจำมีคุณวุฒิ ปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ใน สาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีส่วนหนึ่งของการ ศึกษาเพื่อรับปริญญา

๒) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่าหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

๙.๑.๓ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกดังกล่าวต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

๙.๑.๔ อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

๙.๒ ปริญญาเอก

๙.๒.๑ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย ๓ คน

๙.๒.๒ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ต้องเป็นอาจารย์ประจำมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

๒) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

๙.๒.๓ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกดังกล่าวต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ใน

สาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีชื่อส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

๙.๒.๔ อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีชื่อส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

๙.๓ ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง จำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ให้เป็นไปตามข้อ ๙.๑.๑ และ ๙.๑.๔ โดยอนุโลม

๑๐. การะงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ

๑๐.๑ อาจารย์ประจำ ๑ คนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกได้ไม่เกิน ๕ คน หากหลักสูตรใดมีอาจารย์ประจำที่มีศักยภาพพร้อมที่จะดูแลนักศึกษาได้มากกว่า ๕ คน ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถาบันอุดมศึกษานั้น แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๑๐ คน

๑๐.๒ อาจารย์ประจำ ๑ คนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโทได้ไม่เกิน ๑๕ คน หากเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ ให้คิดสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ ๑ คน เทียบได้กับจำนวนนักศึกษาที่ค้นคว้าอิสระ ๓ คน ทั้งนี้ ให้นับรวมนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาทั้งหมดในเวลาเดียวกัน

๑๐.๓ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ/หรืออาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ และ/หรืออาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรนั้นด้วย

๑๑. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

๑๑.๑ ประกาศนียบัตรบัณฑิต จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

๑๑.๒ ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า

๑๑.๓ ปริญญาโท จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

๑๑.๔ ปริญญาเอก จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ที่มีผลการเรียนดีมาก หรือปริญญาโทหรือเทียบเท่า

๑๒. การลงทะเบียนเรียนและระยะเวลาการศึกษา ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน ๑๕ หน่วยกิตในแต่ละภาคการศึกษาปกติ และให้ใช้เวลาศึกษาในแต่ละหลักสูตร ดังนี้

๑๒.๑ ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน ๓ ปีการศึกษา

๑๒.๒ ปริญญาโท ให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน ๕ ปีการศึกษา

๑๒.๓ ปริญญาเอก ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน ๔ ปีการศึกษา ส่วนผู้ที่สำเร็จปริญญาโทแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน ๖ ปีการศึกษา

การลงทะเบียนเรียนสำหรับผู้เข้าศึกษาแบบไม่เต็มเวลา ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดจำนวนหน่วยกิตที่ให้ลงทะเบียนเรียนได้ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ โดยเทียบเคียงกับจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดข้างต้นในสัดส่วนที่เหมาะสม

หากสถาบันอุดมศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็นพิเศษ การลงทะเบียนเรียนที่มีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา

๑๓. เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามนี้

๑๓.๑ ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ต้องเรียนครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๓.๐๐ จากระบบ ๔ ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า

๑๓.๒ ปริญญาโท

๑๓.๒.๑ แผน ก แบบ ก ๑ เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

๑๓.๒.๒ แผน ก แบบ ก ๒ ศึกษาวิทยานิพนธ์ครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตรโดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๓.๐๐ จากระบบ ๔ ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า พร้อมทั้งเสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

๑๓.๒.๓ แผน ข ศึกษาวิทยานิพนธ์ครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตรโดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๓.๐๐ จากระบบ ๔ ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และสอบผ่านการ

สอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและ/หรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

๑๓.๓ ปริญญาเอก

๑๓.๓.๑ แบบ ๑ สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย ๑ ภาษาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย โดยคณะกรรมการซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบันและผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์ และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

๑๓.๓.๒ แบบ ๒ ศิษyarายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๓.๐๐ จากระบบ ๔ ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย ๑ ภาษา ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบัน และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์ และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

๑๔ ชื่อประกาศนียบัตรและชื่อปริญญา

๑๔.๑ ประกาศนียบัตรบัณฑิต ให้ใช้ชื่อว่า “ประกาศนียบัตรบัณฑิต (Graduate Diploma)” อักษรย่อ “ป.บัณฑิต (Grad. Dip.)” แล้วตามด้วยชื่อสาขาวิชาต่อท้าย

๑๔.๒ ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ให้ใช้ชื่อว่า “ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (Higher Graduate Diploma)” อักษรย่อ “ป.บัณฑิตชั้นสูง (Higher Grad. Dip.)” แล้วตามด้วยชื่อสาขาวิชาต่อท้าย

๑๔.๓ ปริญญาโทและปริญญาเอก สถาบันอุดมศึกษาที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาไว้แล้ว ให้ใช้ชื่อปริญญาตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกานั้น ในกรณีที่ยังมิได้กำหนดชื่อไว้ในพระราชกฤษฎีกา หรือกรณีที่ยังไม่มีสถาบันอุดมศึกษาใดไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อ

สำหรับสาขาวิชาให้ใช้ชื่อปริญญาตามหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา ตามที่คณะกรรมการ การอุดมศึกษากำหนด

๑๕. การประกันคุณภาพของหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบการประกันคุณภาพ ของหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยประเด็นหลัก ๔ ประเด็น คือ

๑๕.๑ การบริหารหลักสูตร

๑๕.๒ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนและการวิจัย

๑๕.๓ การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา

๑๕.๔ ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจของผู้ใช้

บัณฑิต

๑๖. การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการ ปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก ๆ ๕ ปี และมีการ ประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก ๕ ปี

๑๗. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จะ พิจารณาและให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘

อดิศักดิ์ โพธารามิก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ง

แนวทางการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพื่อการศึกษาวิจัยเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง: ผู้บริหารจากสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา

1. ท่านคิดว่าการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง
2. ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่นิยมเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุดเมื่อเทียบกับสาขาวิชาอื่นๆในสายสังคมศาสตร์
3. ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน
4. ท่านคิดว่าการขยายตัวของการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อสิ่งสำคัญอย่างไรตามมาบ้าง
5. ท่านคิดว่าปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่ท่านพบในปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตหรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่าปัญหาสำคัญที่สุดในแวดวงการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยที่ควรแก้ไขโดยเร่งด่วนคืออะไร
7. ปัจจุบันนอกเหนือจากการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย สกอ. มีแนวทางการดำเนินการอย่างไรบ้างเพื่อลด/แก้ไขปัญหการเรียนการสอนที่ไม่ได้คุณภาพและมาตรฐาน
8. ในฐานะของผู้ปฏิบัติ ท่านคิดว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในขณะนี้ยังมีสิ่งใดที่ควรปรับปรุง/แก้ไขเพิ่มเติมบ้าง
9. ท่านคิดว่าสิ่งใดบ้างที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การนำนโยบายควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร
10. ในปัจจุบันการดำเนินการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา (บัณฑิตศึกษา) มีการเทียบเคียง (Benchmark) กับการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับสากลหรือไม่
11. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีคุณภาพและมาตรฐานมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับวงวิชาการในระดับสากล

12. ท่านคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ของประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อ
อย่างไรต่อการดำเนินงานในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอน
ระดับอุดมศึกษา
13. ท่านคิดว่าแนวโน้มการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของ
ประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์จะมีทิศทางอย่างไรในอนาคต
14. สกอ. มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานหรือการเตรียมการอย่างไรบ้าง เพื่อรับมือกับ
ปัญหาเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่อาจจะขยายตัวเพิ่มมาก
ขึ้นในอนาคต

แนวทางการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพื่อการศึกษาวิจัยเรื่องการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง: อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์จากสถาบันการศึกษาต่างๆ

1. ท่านคิดว่าการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง
2. ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน
3. ท่านคิดว่าการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อที่สำคัญอย่างไรตามมาบ้าง
4. ท่านคิดว่าปัญหาสำคัญในแวดวงการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยที่ควรแก้ไขโดยเร่งด่วนคืออะไร
5. ท่านคิดว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย (อาทิ อาจารย์ที่สอนมีคุณวุฒิไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน, หลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีมาตรฐานต่างกัน, การจัดสรรทรัพยากรในการส่งเสริม/พัฒนาทางวิชาการที่แตกต่างกัน) จะมีวิธีการอย่างไรบ้าง
6. ท่านคิดว่าสิ่งที่น่าเป็นห่วงที่สุดในแวดวงการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันนี้คืออะไร
7. ท่านคิดว่ามาตรการในการควบคุมคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้เพียงพอหรือไม่
8. ท่านคิดว่านักวิชาการควรจะมีบทบาทสำคัญอย่างไรในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย
9. ท่านคิดว่าแนวโน้มการขยายตัวของหลักสูตรการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยจะมีทิศทางอย่างไรในอนาคต
10. ท่านคิดว่าสิ่งใดเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดที่ทำให้การนำนโยบายควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียน การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จ

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามความคิดเห็น
เรื่อง การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์
ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

คำชี้แจง:

แบบสอบถามความคิดเห็นนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาโทจากสถาบันการศึกษาต่างๆ เกี่ยวกับสาเหตุ ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย โดยมุ่งประโยชน์เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป สำหรับข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของท่านนั้นจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน กรุณาตอบคำถามในแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตรงตามความเป็นจริง

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklists) และ/หรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนด

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาที่พบและสิ่งที่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

ชุดที่.....

แบบสอบถามความคิดเห็น
เรื่อง การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์
ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดและเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้ครบถ้วน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ น้อยกว่า 20 ปี 21-30 ปี
 31-40 ปี 41-50 ปี
 50 ปีขึ้นไป
3. คุณวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ท่านได้รับ
 ปริญญาตรี (สาขา.....)
 ปริญญาโท (สาขา.....)
4. อาชีพ
 ข้าราชการ พนักงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 พนักงานบริษัทเอกชน นักศึกษา
 อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. ประสบการณ์ทำงานปี
6. ระยะเวลาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรปัจจุบัน
 1 ภาคการศึกษา 2 ภาคการศึกษา
 2 ปี มากกว่า 2 ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับ
บัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เกณฑ์การตอบ : แบบสอบถามนี้มีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ
(Likert Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. สาเหตุของการขยายตัวของหลักสูตร					
1. ท่านเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตเพราะมีความสนใจและต้องการต่อยอดองค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร					
2. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านตัดสินใจเข้าเรียนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตคือ หลักสูตรนั้นเรียนไม่ยาก และสามารถจบการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว					
3. การเรียนต่อในระดับปริญญาโทนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน					
4. ท่านตัดสินใจเข้าเรียนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตเพื่อนำไปใช้ปรับคุณวุฒิในการทำงาน					
5. มหาวิทยาลัยที่มีการมอบสิ่งจูงใจต่างๆในการเข้าศึกษา (เช่น การเดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศ, การแจกคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก) เป็นมหาวิทยาลัยที่ท่านอยากเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทมากกว่ามหาวิทยาลัยที่ไม่มีการมอบสิ่งจูงใจเหล่านี้					
6. ท่านคิดว่าการเปิดหลักสูตรปริญญาโททางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆนั้นสามารถทำได้ง่ายมากในปัจจุบัน					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ข. ปัญหาจากการขยายตัวของหลักสูตร					
7. คณาจารย์ที่สอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิตนั้นมีความรู้ ความสามารถและมี คุณสมบัติที่เหมาะสมเพียงพอที่จะสอนในหลักสูตรนี้					
8. เมื่อท่านได้เข้าศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิตแล้ว ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา สาระของวิชาดังกล่าวเป็นอย่างดี					
9. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตของ มหาวิทยาลัยต่างๆในประเทศไทยมีความเข้มข้นของ เนื้อหาวิชาและวิธีประเมินผลการเรียนการสอน แตกต่างกัน					
10. มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิตให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณใน การพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขา รัฐประศาสนศาสตร์อย่างเพียงพอ					
11. เมื่อท่านจบการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิตแล้ว ท่านต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม ต่อไปในระดับปริญญาเอก					
12. ปัจจุบันมีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบางแห่งที่ไม่มีมาตรฐานและ คุณภาพ					
13. หากไม่มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียน การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา อย่างจริงจังจะก่อให้เกิดปัญหาร้ายแรงในอนาคต					
14. ท่านรู้สึกพึงพอใจกับการเรียนการสอนในหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิตของประเทศไทยใน ขณะนี้					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
15. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันมีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่ากับการเรียน การสอนด้านรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียน การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

3.1 ท่านคิดว่าเหตุใดการเรียน การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยจึงขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา

.....

.....

.....

3.2 ในทัศนะของท่าน การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียน การสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยได้ก่อให้เกิดผลที่สำคัญทั้งในแง่บวกและแง่ลบอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่าประเทศไทยควรมีมาตรการใดบ้างในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

.....

.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็น

เรื่อง การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

คำชี้แจง:

แบบสอบถามความคิดเห็นนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาในหลักสูตรรัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกจากสถาบันการศึกษาต่างๆเกี่ยวกับสาเหตุปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย โดยมีมุ่งประโยชน์เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป สำหรับข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของท่านนั้นจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน กรุณาตอบคำถามในแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตรงตามความเป็นจริง

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklists) และ/หรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนด

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาที่พบและสิ่งที่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

แบบสอบถามความคิดเห็น
เรื่อง การขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์
ระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดและเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้ครบถ้วน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ น้อยกว่า 20 ปี 21-30 ปี
 31-40 ปี 41-50 ปี
 50 ปีขึ้นไป
3. คุณวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ท่านได้รับ
ปริญญาตรี (สาขา.....)
ปริญญาโท (สาขา.....)
ปริญญาเอก (สาขา.....)
4. อาชีพ
ข้าราชการ พนักงาน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ
พนักงานบริษัทเอกชน นักศึกษา
อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. ประสบการณ์ทำงานปี
6. ระยะเวลาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรปัจจุบัน
 1 ภาคการศึกษา 2 ภาคการศึกษา
 2 ปี มากกว่า 2 ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการขยายตัวของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ระดับ
บัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เกณฑ์การตอบ : แบบสอบถามนี้มีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ
(Likert Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ก. สาเหตุของการขยายตัวของหลักสูตร					
1. ในยุคปัจจุบัน นักศึกษาบางกลุ่มตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อระดับปริญญาเอกเพียงเพราะหวังจะได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมมากขึ้น					
2. ท่านตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกเพราะต้องการที่จะเป็นอาจารย์ในสาขาวิชารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ต่อไปในอนาคต					
3. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกในสถาบันการศึกษาต่างๆ คือ หลักสูตรนั้นเรียนไม่ยากและมีโอกาสที่จะเรียนจบสูง					
4. ท่านตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกเพราะต้องการสร้างเครือข่ายทางสังคม					
5. ในยุคปัจจุบัน นักศึกษาบางกลุ่มเข้ามาศึกษาต่อด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกเพราะต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์หลังจากการเกษียณอายุ					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
6. มหาวิทยาลัยที่มีการมอบสิ่งจูงใจต่างๆในการเข้าศึกษา (เช่น การเดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศ, การแจกคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก) เป็นมหาวิทยาลัยที่ท่านอยากจะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกมากกว่ามหาวิทยาลัยที่ไม่มีการมอบสิ่งจูงใจเหล่านี้					
ข. ปัญหาจากการขยายตัวของหลักสูตร					
7. คณาจารย์ส่วนใหญ่ที่สอนในหลักสูตรด้านรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกนั้นมีความรู้ความสามารถในการสอน การวิจัย และมีผลงานวิชาการที่เป็นที่ยอมรับเพียงพอที่จะสอนในระดับปริญญาเอกได้					
8. เมื่อท่านได้เข้าศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกแล้ว ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของวิชาต่างๆกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น					
9. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยต่างๆในประเทศไทยมีความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาและวิธีประเมินผลการเรียน การสอนแตกต่างกัน					
10. มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ระดับปริญญาเอกให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการในสาขารัฐประศาสนศาสตร์อย่างเพียงพอ					
11. เมื่อท่านจบการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับปริญญาเอกแล้ว ท่านจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นอาจารย์รัฐประศาสนศาสตร์ที่มีคุณภาพได้					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
12. ในปัจจุบันมีหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยบางแห่งที่ไม่มีมาตรฐานและคุณภาพ					
13. ท่านคิดว่าการเปิดหลักสูตรปริญญาโทและเอกทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ นั้น สามารถทำได้ง่ายตายในปัจจุบัน					
14. ท่านรู้สึกพึงพอใจกับการเรียน การสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรระดับปริญญาเอกของประเทศไทยในขณะนี้					
15. ท่านคิดว่าการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันมีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่ากับการเรียน การสอนด้านรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย

3.1 ท่านคิดว่าเหตุใดการเรียน การสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย จึงขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา

.....

3.2 ในทัศนะของท่าน การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยได้ก่อให้เกิดผลที่สำคัญทั้งในแง่บวกและแง่ลบอย่างไรบ้าง

.....

3.3 ท่านคิดว่าประเทศไทยควรมีมาตรการใดบ้างในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน
การเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรระดับบัณฑิตศึกษา

.....
.....
.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว อัญธิกา อุทัยบุตร เกิดเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2530 จังหวัดฉะเชิงเทรา สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552 ผลงานทางวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ บทความเรื่องการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย: จากอดีตสู่ปัจจุบัน ในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 11 ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม รางวัลสำคัญที่ได้รับ ได้แก่ รางวัลที่ 1 จากการประกวดบทความในหัวข้อ “สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับการพัฒนาประเทศในทศวรรษหน้า” จัดโดย สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล 3 กองแผนและสารสนเทศด้านฝึกอบรม ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรบุคคล การประปานครหลวง